

VENEENRAKENNUKSEN PERUSTUTKINTO, VENEENRAKENTAJA 2009

VENEENRAKENNUKSEN KOULUTUSOHJELMA/OSAAMISALA

**AMMATILLISEN
PERUSTUTKINNON
PERUSTEET**

© Opetushallitus

Kansi: Mainostoimisto Pramedia Oy

Graafinen suunnittelu: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

Taitto: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

Viimeistely: **sedu**

ISBN 978-952-13-4017-8 (nid.)

ISBN 978-952-13-4018-5 (pdf)

Oy Fram Ab, Vaasa 2009

MÄÄRÄYS

17.6.2009

33/011/2009

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät
Alan tutkintotoimikunnat

Voimassaoloaika: 1.8.2009 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen
perustuu:

L 630/1998, 13 § 2 mom

A 811/1998, 10 §, 12 §

L 631/1998, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräyksen

17.2.2000 nro 30/011/2000

sekä tämän tutkinnon osalta määräykset

1.8.2001 nro 42/011/2001

19.6.2002 nro 34/011/2002

27.8.2004 nro 28/011/2004

30.9.2005 nro 32/011/2005

13.2.2007 nro 5/011/2007

AMMATILLISEN PERUSTUTKINNON PERUSTEET

Veneenrakennuksen perustutkinto

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

Opetushallitus on päättänyt Veneenrakennuksen perustutkinnon perusteista (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet) liitteen mukaisesti.

Määräystä on noudatettava 1.8.2009 jälkeen alkavassa peruskoulutuksessa (opetussuunnitelmaperusteinen koulutus) ja näyttötutkinnoissa. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitettu koulutus ja näyttötutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun määräyksen 17.2.2000 nro 30/011/2000 mukaisesti 31.7.2019 mennessä, ellei muista säädöksistä ja määräyksistä muuta johdu.

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Koulutuksen järjestäjä, tutkinnon järjestäjä ja tutkintotoimikunta eivät voi jättää noudattamatta tätä määräystä tai poiketa siitä.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Opetusneuvos

Elisabet Kinnunen

LIITE

Veneenrakennuksen perustutkinnon perusteet

SISÄLTÖ

	JOHDANTO	7
1	VEENENRAKENNUKSEN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1.1 Veneenrakennuksen perustutkinnon tavoitteet	8
	1.2 Veneenrakennuksen perustutkinnon muodostuminen	10
	1.3 Elinikäisen oppimisen avaintaidot	13
	1.4 Jatko-opintokelpoisuus	16
2	PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	17
	2.1 Opetussuunnitelman laadinta ja sisältö	17
	2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa	18
	2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa	18
	2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	19
3	PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA	20
	3.1 Yleistä näyttötutkintojärjestelmästä	20
	3.2 Näyttötutkintojen järjestäminen	20
	3.3 Näyttötutkinnon suorittaminen	20
	3.4 Näyttötutkinnon perusteet	21
	3.5 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	21
	3.6 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	22
	3.7 Todistukset	23
	3.8 Näyttötutkintoon valmistava koulutus	23
4	VEENENRAKENNUKSEN PERUSTUTKINNON AMMATILISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI	24
	4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat	24
	4.1.1 Puusepäntyöt	24
	4.1.2 Laminointityöt	27
	4.1.3 Pienveneen rakentaminen	30
	4.2 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat	35
	4.2.1 Lujitemuoviveneen rakentaminen	35
	4.2.2 Puuveneen rakentaminen	39
	4.2.3 Metalliveneen rakentaminen	42
	4.2.4 Veneen asennus ja korjaus	45
	4.2.5 Veneen sisustus ja varustelu	50
	4.2.6 Muottien valmistus	53
	4.2.7 Takilointityöt	57
	4.2.8 Pintakäsittely	59
	4.2.9 Vaativat lujitemuovityöt	62
	4.2.10 Sähkötyöt ja navigointilaitteiden asennus	65
	4.2.11 Veneenrakennuksen yritystoiminta	70
	4.2.12 Veneen korjaus (sisältyy myös osaan Veneen asennus ja korjaus)	73

4.2.13	Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista	78
4.2.14	Tutkinnon osa ammattitutkinnoista	78
4.2.15	Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista	79
4.2.16	Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista	79
4.2.17	Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat	79
4.3	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa	80
4.3.1	Yrittäjyys	80
4.3.2	Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen ammatillisessa peruskoulutuksessa	85
4.3.3	Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat	87
4.3.4	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)	88
4.3.5	Lukio-opinnot	88
4.4	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)	88
4.4.1	Yritystoiminta	89
4.4.2	Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)	93
4.4.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa	94
4.5	OPINNÄYTE AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	94
5	AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	95
5.1	Pakolliset tutkinnon osat	95
5.1.1	Äidinkieli	95
5.1.1.1	Äidinkieli, suomi	95
5.1.1.2	Äidinkieli, ruotsi	98
5.1.1.3	Äidinkieli, saame	98
5.1.1.4	Äidinkieli, viittomakieli	100
5.1.1.5	Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla	102
5.1.1.6	Äidinkieli, suomi toisena kielenä	104
5.1.1.7	Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä	106
5.1.1.8	Äidinkieli, suomi viittomakielisille	107
5.1.1.9	Äidinkieli, romani	109
5.1.2	Toinen kotimainen kieli	110
5.1.2.1	Toinen kotimainen kieli, ruotsi	110
5.1.2.2	Toinen kotimainen kieli, suomi	112
5.1.3	Vieras kieli	114
5.1.3.1	Vieras kieli, A-kieli	114
5.1.3.2	Vieras kieli, B-kieli	116
5.1.4	Matematiikka	117
5.1.5	Fysiikka ja kemia	119
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	121
5.1.7	Liikunta	123
5.1.8	Terveystieto	124
5.1.9	Taide ja kulttuuri	126
5.2	Valinnaiset tutkinnon osat	128
5.2.1	Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat	128
5.2.2	Ympäristötieto	128
5.2.3	Tieto- ja viestintäteknikka	130

5.2.4	Etiikka	132
5.2.5	Kulttuurien tuntemus	134
5.2.6	Psykologia	136
5.2.7	Yritystoiminta	138
6	VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	141
7	OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	142
7.1	Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet	142
7.2	Arvioinnista tiedottaminen	142
7.3	Opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	142
7.4	Oppimisen ja osaamisen arviointi	144
7.5	Arvosanasta päättäminen	147
7.6	Arviointiaineiston säilyttäminen	148
7.7	Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen	148
7.8	Arvioinnin oikaiseminen	148
7.9	Todistukset	148
7.10	Arviointi erityisopetuksessa	151
7.11	Maahanmuuttaja- ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden arviointi	152
8	MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	154
8.1	Opinto-ohjaus ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	154
8.2	Työssäoppiminen ja työturvallisuus	156
8.3	Ammatillinen erityisopetus	157
8.4	Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	159
8.5	Oppisopimuskoulutus	162
8.6	Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	163
8.7	Opiskelijahuolto	163
9	LIITEOSA	165
9.1	Veneenrakennuksen kuvaus ja arvoperusta	165
9.2	Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa peruskoulutuksessa	167
9.3	Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit	168

JOHDANTO

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona.

Perustutkinnon perusteisiin sisältyy sekä opetussuunnitelman perusteet että näyttötutkinnon perusteet, ja siksi perusteiden käsitteistöä on yhtenäistetty. Perustutkinnon perusteet on määräys, jolla ohjataan sekä koulutuksen että näyttötutkintojen järjestäjiä, ja tutkinnon perusteet -asiakirjan sähköisessä muodossa on tarvittaessa erotettavissa opetussuunnitelmaperusteista ja näyttötutkintoperusteista koulutusta koskevat osat. Luku 1 ja luku 4 sekä luvusta 9 ammattialan kuvaus ja arvoperusta ovat yhteisiä. Luvut 2, 5, 6, 7 ja 8 koskevat vain opetussuunnitelmaperusteista koulutusta ja luku 3 vain näyttötutkintona suoritettavia perustutkintoja.

Tutkinnon osa -käsite vastaa aiempaa opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen käsitettä opintokokonaisuus. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista sekä ammatillisessa peruskoulutuksessa myös ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillisen perustutkinnon perusteissa on päätetty tutkinnon ja koulutusohjelmien tai osaamisalojen tavoitteet, tutkinnon muodostuminen, tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet, ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammatillisten tutkinnon osien osalta myös ammattitaidon osoittamistavat. Lisäksi perusteet sisältävät muita ammatillista peruskoulutusta ja näyttötutkintoja koskevia määräyksiä.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteet on määritelty oppimistuloksina (tiedot, taidot, osaaminen/pätevyys). Tältä pohjalta arvioinnin kohteet on kuvattu työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin sekä työn perustana olevan tiedon ja elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintana.

Ammatillisen perustutkinnon perusteiden pohjalta koulutuksen järjestäjä hyväksyy ammatillista peruskoulutusta varten opetussuunnitelman. Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti.

VEENEENRAKENNUKSEN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET JA TUTKINNON MUODOSTUMINEN

1.1 VEENEENRAKENNUKSEN PERUSTUTKINNON TAVOITTEET

Veneenrakennuksen perustutkinnon suorittaneella on laaja-alainen ammattitaito veneenrakennuksen eri työtehtäviä varten. Hänen osaa ottaa toiminnassaan huomioon veneiden keskeiset turvallisuusvaatimukset ja hän osaa veneenrakennuksen käsityötä vaativat tehtävät.

Veneenrakennuksen perustutkinnon suorittaneilla tulee olla tavanomaiseen veneenrakentamiseen liittyvä perusosaaminen sekä erikoisosaamista vähintään yhdellä tutkinnon osa-alueella. Hänen on suoriuduttava Veneenrakennuksen tavanomaisista perustöistä ja oman erikoistumisalueensa työtehtävistä ja pystyttävä toimimaan niissä työryhmien ja tiimien jäsenenä. Hänellä on oltava valmiudet tietojensa ja taitojensa jatkuvaan kehittämiseen ja toimimiseen työryhmän jäsenenä ammattiyöntekijöiden ohjauksessa hyvin erilaisissa työtehtävissä.

Veneenrakennuksen perustutkinnon suorittaneen on osattava huolehtia työkyvystään ja ehkäistä ammattinsa fyysiset ja psyykkiset terveystermit ennalta. Hänen on osattava toimia aktiivisena ja vastuuntuntoisena työyhteisön jäsenenä ja noudattaa työaikoja. Hänellä on oltava oikea asenne työntekoon, yrittäjyyttä ja kustannustietoisuutta sekä käsitys kannattavan yritystoiminnan edellytyksistä. Hänen tulee työtä tehdessään ottaa huomioon yrityskohtaiset ja yleiset laatuvaatimukset. Hänen on osattava huolehtia työturvallisuudesta ja ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista.

Veneenrakennuksen perustutkinnon suorittanut veneenrakentaja arvostaa omaa työtään ja ammattialaansa ja hän osaa arvioida osaamistaan. Veneenrakennuksen ammattilainen kehittää ammattitaitoaan elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti. Hän arvioi ja jäsentää tietoa, suunnittelee työtään ja asettaa itselleen oppimisen tavoitteita sekä hyödyntää ammatillista täydennyskoulutusta.

Lisäksi ammatillisessa peruskoulutuksessa tulee tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Koulutus antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukee elinikäistä oppimista (L630/98, 5 §).

Veneenrakennuksen koulutusohjelmasta veneenrakentajan tutkintonimikkeellä valmistuneiden on osattava nuoremmalta ammattihenkilöltä vaadittavat taidot laminoinnissa ja puusepän töissä sekä yksinkertaiset kone- ja laiteasennukset. Kaikissa ammatillisissa opinnoissa vaadittavan ammattitaidon tavoitteena on että ammattiin valmistunut pystyy suorittamaan vaaditut tehtävät työnjohdon ohjauksessa. Veneenrakennuksen perustutkinnon suorittaneella veneenrakentajalla tulee suuntautumisensa mukaisesti olla lujitemuovi-, puu- tai metalliveneiden rakentamiseen, veneiden sisustamiseen tai korjaamiseen liittyvää erikoisosaamista.

1.2 VENEENRAKENNUKSEN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN

VENEENRAKENNUKSEN KOULUTUSOHJELMA, VENEENRAKENTAJA, 120 OV	
AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	
4. Ammatilliset tutkinnon osat, 90 ov	
Tutkinnon osiin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov, yrittäjyyttä vähintään 5 ov ja opinnäyte vähintään 2 ov	
4.1	Kaikille pakolliset tutkinnon osat, 60 ov
4.1.1	Puusepäntyöt, 10 ov
4.1.2	Laminointityöt, 10 ov
4.1.3	Pienveneen rakentaminen, 40 ov
4.2	Kaikille valinnaiset tutkinnon osat, joista on valittava 20 ov osista 4.2.1–4.2.5 ja 10 ov osista 4.2.6–4.4.3.
4.2.1	Lujitemuoviveneen rakentaminen, 20 ov
4.2.2	Puuveneen rakentaminen, 20 ov
4.2.3	Metalliveneen rakentaminen, 20 ov
4.2.4	Veneen asennus ja korjaus, 20 ov
4.2.5	Veneen sisustus ja varustelu, 20 ov
4.2.6	Muottien valmistus, 10 ov
4.2.7	Takilointityöt, 10 ov
4.2.8	Pintakäsittely, 10 ov
4.2.9	Vaativat lujitemuovityöt, 10 ov
4.2.10	Sähkötyöt ja navigointilaitteiden asennus, 10 ov
4.2.11	Veneenrakennuksen yritystoiminta, 10 ov
4.2.12	Veneen korjaus, 10 ov (sisältyy myös osaan Veneen asennus ja korjaus)
4.2.13	Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista, 10 ov
4.2.14	Tutkinnon osa ammattitutkinnoista
4.2.15	Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista
4.2.16	Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista
4.2.17	Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, 10 ov
4.3	Muut valinnaiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 0–10 ov
4.3.1	Yrittäjyys, 10 ov
4.3.2	Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 2 ov
4.3.3	Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat, 0–10 ov
4.3.4	Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot), 0–10 ov
4.3.5	Lukio-opinnot, 10 ov
4.4	Ammatillisista osaamisista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)
4.4.1	Yritystoiminta, 10 ov
4.4.2	Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)
4.4.3	Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa.
4.5	Opinnäyte ammatillisessa peruskoulutuksessa

NÄYTTÖTUTKINNOSSA

4. Ammatilliset tutkinnon osat

4.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

4.1.1 Puusepäntyöt

4.1.2 Laminointityöt

4.1.3 Pienveneen rakentaminen

4.2 Kaikille valinnaiset tutkinnon osat, joista on valittava yksi tutkinnon osa osista 4.2.1–4.2.5 ja yksi osista 4.2.6–4.2.15

4.2.1 Lujitemuoviveneen rakentaminen

4.2.2 Puuveneen rakentaminen

4.2.3 Metalliveneen rakentaminen

4.2.4 Veneen asennus ja korjaus

4.2.5 Veneen sisustus ja varustelu

4.2.6 Muottien valmistus

4.2.7 Takilointityöt

4.2.8 Pintakäsittely

4.2.9 Vaativat lujitemuovityöt

4.2.10 Sähkötyöt ja navigointilaitteiden asennus

4.2.11 Veneenrakennuksen yritystoiminta

4.2.12 Veneen korjaus (sisältyy myös osan Veneen ja asennus ja korjaus)

4.2.13 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

4.2.14 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

4.2.15 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

4.4 Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät tutkinnon osat (perustutkintoa laajentavat tutkinnon osat)

4.4.1 Yritystoiminta

4.4.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista

(ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA			
5. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa (yhteiset opinnot), 20 ov			
5.1	Pakolliset tutkinnon osat		
		Pakolliset	
		Valinnaiset	
5.1.1	Äidinkieli	4 ov	0–4
5.1.2	Toinen kotimainen kieli	1 ov	0–4
	5.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1 ov	
	5.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, suomi	2 ov	
5.1.3	Vieras kieli	2 ov	0–4
5.1.4	Matematiikka	3 ov	0–4
5.1.5	Fysiikka ja kemia	2 ov	0–4
5.1.6	Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätieto	1 ov	0–4
5.1.7	Liikunta	1 ov	0–4
5.1.8	Terveystieto	1 ov	0–4
5.1.9	Taide ja kulttuuri	1 ov	0–4
5.2	Valinnaiset tutkinnon osat		
5.2.1	Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat, ks. edellä kohdat 5.1.1–5.1.9		
5.2.2	Ympäristötieto		0–4
5.2.3	Tieto- ja viestintätekniikka		0–4
5.2.4	Etiikka		0–4
5.2.5	Kulttuurien tuntemus		0–4
5.2.6	Psykologia		0–4
5.2.7	Yritystoiminta		0–4
		16 ov	4 ov
Opetuskieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielen opintojen laajuus on 2 ov, jolloin pakollisten ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.			
Liikunnan pakollisten opintojen laajuus on 1 ov ja terveystiedon pakollisten opintojen laajuus on 1 ov. Koulutuksen järjestäjä voi päättää liikunnan ja terveystiedon pakollisten opintojen jakamisesta poikkeavalla tavalla kuitenkin siten, että niiden yhteislaajuus on kaksi opintoviikkoa.			
6. Vapaasti valittavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 10 ov			
Tutkinnon osiin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov			

Ammatillisen perustutkinnon muodostumisperiaatteet

Ammatilliset perustutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista, jotka voivat olla pakollisia tai valinnaisia. Lisäksi peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin sisältyy pakollisia ja valinnaisia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Lisäksi tutkintoon tulee voida yksilöllisesti sisällyttää enemmän tutkinnon osia, jotka laajentavat suoritettua tutkintoa silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista. Tutkintokohtaiset valinnaisuussäännöt on esitetty edellä veneenrakennuksen perustutkinnon muodostuminen -kaaviossa.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi valita perustutkintoon tutkinnon osia myös muista ammatillisista tutkinnoista.

Opiskelija voi valita jatko-opintokelpoisuuden vahvistamiseksi lukio-opintoja jopa suorittaa ylioppilastutkinnon. Nämä opinnot voivat korvata ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), muita valinnaisia tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia.

Valintojen tekemisen ja osaamisen tunnustamisen helpottamiseksi lukiossa suoritettujen tai suoritettavien opintojen korvaavuudet on määritelty luvussa 5 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot). Korvaavuuksien määrittely edistää myös koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja yhteisen opetustarjonnan hyödyntämistä.

Koko tutkinnon suorittaminen on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestetyssä tutkintoon johtavassa koulutuksessa ensisijainen tavoite. Lisäksi opiskelija voi suorittaa perustutkinnon myös suunnatun ammattipätevyuden tuottava tutkinnon osa tai osia kerrallaan, silloin kun se on yksilön opiskeluvalmiuksien, elämäntilanteen tai työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaista. Opiskelijoilla tulee tällöin olla joustavia mahdollisuuksia suorittaa koko tutkinto myöhemmin. Tällaisissa tilanteissa koulutuksen järjestäjät laativat opiskelijalle, mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä työpaikan kanssa, suunnitelman koko tutkinnon suorittamisesta.

1.3 ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Elinikäisen oppimisen avaintaidoilla tarkoitetaan osaamista, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa olosuhteissa selviytymisessä. Ne ovat tärkeä osa ammattitaitoa ja kuvastavat yksilön älyllistä notkeutta ja erilaisista tilanteista selviytymistä. Ne lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja kansalaisvalmiuksia, ja niiden avulla opiskelijat tai tutkinnon suorittajat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja toimimaan muuttuvissa oloissa. Niillä on myös suuri merkitys yksilön elämän laatuun ja persoonallisuuden kehittymiseen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältävät edellisen ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden yhteisten painotusten ja kaikille aloille yhteisen ydinosaamisen lisäksi perusopetuksen ja lukion aihekokonaisuuksia sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksia 2005/0221 (COD) elinikäisen oppimisen avaintaidoiksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteisiin ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja niiden arviointikriteereihin. Erikseen arvioitava elinikäisen oppimisen avaintaidon arvioinnin kohde sisältää seuraavat elinikäisen oppimisen avaintaidot: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat

1. oppiminen ja ongelmanratkaisu
2. vuorovaikutus ja yhteistyö
3. ammattietiikka
4. terveys, turvallisuus ja toimintakyky
5. aloitekyky ja yrittäjyys
6. kestävä kehitys
7. estetiikka
8. viestintä ja mediaosaaminen
9. matematiikka ja luonnontieteet
10. teknologia ja tietotekniikka
11. aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksytyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveystieteiden sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

Aloitekyky ja yrittäjyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävä kehityksen ekologisen, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävä kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Viestintä ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita. Hän käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija tai tutkinnon suorittaja soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.

1.4 JATKO-OPINTOKELPOISUUS

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 4§:n mukaan ammatilliset perustutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.

PERUSTUTKINNON PERUSTEIDEN TOIMEENPANO AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

2.1 OPETUSSUUNNITELMAN LAADINTA JA SISÄLTÖ

Lain ammatillisesta koulutuksesta (630/1998 14 §) mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma, jonka tulee perustua tässä asiakirjassa oleviin perustutkinnon perusteisiin. Sen tulee sisältää toimenpiteet koulutukselle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden saavuttamiseksi (L 630/1998, 5 §). Opetussuunnitelma tulee hyväksyä erikseen suomen-, ruotsin- ja saamenkieliseen koulutukseen sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaan koulutukseen. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma on julkinen asiakirja. Opetussuunnitelma säätelee ja ohjaa koulutuksen järjestäjän toteuttamaa koulutusta ja opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa. Opiskelijan oikeusturvan takaamiseksi opetussuunnitelman tulee antaa opiskelijalle riittävät tiedot tutkintoon sisältyvistä tutkinnon osista ja opinnoista, arvioinnista ja opintojen suorittamiseen liittyvistä järjestelyistä. Opetussuunnitelma on laadittava siten, että se mahdollistaa opiskelijoille yksilölliset ammatillisten opintojen valinnat sekä lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamisen. Opetussuunnitelma toimii myös sisäisen ja ulkoisen arvioinnin pohjana ja antaa mahdollisuuden arvioida koulutuksen järjestäjän toteuttaman koulutuksen vaikuttavuutta.

Koulutuksen järjestäjä varaa koulutukseen tarvittavat voimavarat. Koulutuksen järjestäjä huolehtii opetussuunnitelmassa siitä, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnolle asetetut tavoitteet, saa riittävästi opetusta ja tarvitsemaansa ohjausta koulutuksen järjestämistavasta riippumatta oppilaitoksen kaikkina työpäivinä, myös työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen aikana.

Opetussuunnitelma sisältää kaikkia koulutusaloja ja tutkintoja varten yhteisen osan ja tutkintokohtaisesti eriytyvät osat.

2.1.1 Opetussuunnitelman yhteinen osa

Opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritellään kaikille perustutkinnoille yhteiset periaatteet ja menettelytavat sekä koulutuksen järjestäjän keskeiset arvot.

Opetussuunnitelman yhteinen osa sisältää ainakin

- ♦ koulutuksen järjestämisen ammatillisena peruskoulutuksena, työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävänä koulutuksena ja oppisopimus-koulutuksena (L 630/1998, 3 §, 15 §, 17 §)
- ♦ koulutuksen järjestämisen lähi-, etä-, monimuoto-opetuksena (L 630/1998, 15 §) ja verkko-opetuksena
- ♦ suunnitelmat ja toimintatavat tutkinnon osan tai osien suorittamiseksi sekä opiskelijoiden mahdollisuudet täydentää opintojaan ja suorittaa koko tutkinto
- ♦ opintojen tarjonnan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa (L 630/1998, 14 §, 10 §)
- ♦ toimenpiteet opetukseen liittyvästä yhteisöllisyyttä vahvistavasta toiminnasta, joka tarjoaa mahdollisuuden arvopohdintaan ja kulttuuriperintöön perehtymiseen (A 811/1998, 9 §)
- ♦ yhteiset toimintatavat opiskelijan arvioinnin (L 601/2005, 25a §) toteuttamisesta luvun 7 mukaisesti
- ♦ luvun 8 mukaisten muiden määräysten toteuttamisen
- ♦ henkilöstön kehittämissuunnitelman.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä opetussuunnitelmaan suunnitelmat koulutuksellista tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kestäväää kehitystä edistävästä toimenpiteistä. Koulutuksen järjestäjän tulee ottaa koulutuksen järjestämisessä huomioon myös muiden säädösten koulutusta koskevat velvoitteet.

2.1.2 Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa

Opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa määrätään ammatillisten tutkinnon osien ja ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa. Lisäksi määrätään opetuksen ajoitus, oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät, joiden avulla opiskelija voi saavuttaa tutkinnon ammattitaitovaatimukset ja tavoitteet.

Tutkintokohtaisessa osassa määrätään myös koulutuksen järjestäjän tarjoamat opinnot muista tutkinnoista sekä opiskelijan mahdollisuudet suorittaa useampia kuin yksi tutkinto. Siinä päätetään ammatillisten ja ammattitaitoa täydentävien tut-

kinnon osien (yhteisten opintojen) arviointisuunnitelma, joka sisältää ammattiosaamisen näytöt ja muun osaamisen arvioinnin.

Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa sisältää ainakin

- ♦ tutkinnon muodostumisen pakollisista ja valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista ja ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista
- ♦ opintojen etenemisen, ajoituksen ja järjestämisen
- ♦ vapaasti valittavien tutkinnon osien tarjonnan
- ♦ suunnitelman ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävien tutkinnon osien (perustutkintoa laajentavien tutkinnon osien) järjestämisestä
- ♦ suunnitelman tutkinnon osien arvioinnista ja osaamisen arviointimenetelmistä
- ♦ suunnitelman ammatillisten tutkinnon osien arvioinnista siten, että se sisältää toimielimen hyväksymän suunnitelman ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista
- ♦ paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat, niiden ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit sekä ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaisten lisäosien tavoitteet, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit.

2.1.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §) on säädetty opiskelijan mahdollisuudesta yksilöllisiin opintojen valintoihin ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 3 §, 4 §, 12a §) opinnoista tiedottamisesta ja opinto-ohjauksesta ja osaamisen tunnustamisesta. Jotta opiskelijan yksilöllinen valinnaisuus toteutuu, koulutuksen järjestäjän tulee laatia opiskelijan yksilöllisten lähtökohtien pohjalta henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), jota päivitetään koko koulutuksen ajan.

PERUSTUTKINNON SUORITTAMINEN NÄYTTÖTUTKINTONA

3.1 YLEISTÄ NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄSTÄ

Näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa aikuisväestölle joustavan tavan osoittaa, uudistaa ja ylläpitää ammatillista osaamistaan tai työtehtävien vaihtuessa valmistua myös uuteen ammattiin. Näyttötutkinnossa henkilön ammatillinen osaaminen voidaan kansallisesti ja laadullisesti tunnustaa riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Näyttötutkintojärjestelmässä työnantajataho, työntekijätaho ja opetusala tekevät tiivistä yhteistyötä tutkintorakennetta kehitettäessä, tutkintojen perusteita laadittaessa, tutkintotilaisuuksia suunniteltaessa ja järjestettäessä sekä tutkintosuorituksia arvioitaessa.

Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Näyttötutkinnon perusteissa on määritelty ammattitaito työelämässä tarvittavina osaamisvaatimuksina. Tutkinnot rakentuvat osista, jotka vastaavat itsenäisiä työkokonaisuuksia.

3.2 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMINEN

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

3.3 NÄYTTÖTUTKINNON SUORITTAMINEN

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkin-

non osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

3.4 NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan vähintään pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

3.5 HENKILÖKOHTAISTAMINEN NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta. Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen.

3.6 AMMATTIT AidON ARVIOINTI NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Mikäli tutkinnon suorittaja on jo aikaisemmin ammatillisessa peruskoulutuksessa tai näyttötutkintona osoittanut ammattitaitonsa jossakin tämän tutkinnon osassa, aiemmin suoritettu tutkinto tai tutkinnon osa on esitettävä tunnustettavaksi osaksi näyttötutkintona suoritettavaa tutkintoa. Aikaisemmin hankitulle ja osoitetulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta. Tarvittaessa tutkinnon suorittajan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee saada tietää arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle annetaan palautetta osana hyvää arviointiprosessia. Tutkintotoimikunta tekee lopullisen päätöksen arvioinnista.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammatitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

3.7 TODISTUKSET

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

3.8 NÄYTTÖTUTKINTOON VALMISTAVA KOULUTUS

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehdoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

4

VENEENRAKENNUKSEN PERUSTUTKINNON AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI

4.1 KAIKILLE PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

4.1.1 Puusepäntyöt

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ valmistaa pieniä kalustekokonaisuuksia
- ♦ valita oikeat puu- ja levymateriaalit
- ♦ tehdä asetteita yleisimpiin puuntyöstökoneisiin
- ♦ käyttää yleisimpiä puuntyöstökoneita
- ♦ liimata yleisimmillä menetelmillä ja liimoilla
- ♦ tehdä perusliitoksia
- ♦ hioa ja viimeistellä valmistamansa tuotteen
- ♦ tehdä heloitukset kalustekokonaisuuksiin
- ♦ määrittää puun kosteuden
- ♦ lukea yksinkertaisia työpiirustuksia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työtehtävän suunnittelu	suunnittelee puusepäntöitä opastettuna	suunnittelee puusepäntöitä vähäisellä opastuksella	suunnittelee annetun työtehtävän

Oman työn arviointi	pystyy arvioimaan omaa työskentelyä ja puusepäntöitä vähäisellä opastuksella seuraa työpätkä	arvioi omaa työskentelyä ja tehtyä puutyötehtävää	arvioi annetun puutyötehtävän itsenäisesti ja oma-aloitteisesti
			osaa verrata työtään laatuvaatimuksiin
Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen.	tekee puusepäntöyt suunnitelmallisesti ja lähes itsenäisesti.	tekee puusepäntötyöt suunnitelmallisesti ja itsenäisesti alusta loppuun.

ARVIOINNIN KOHDE		ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta		Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	toteuttaa yksinkertaiset puun työstöt, kosteuden mittaukset, liimaukset, asennukset ja pintakäsittelyt opastuksen avulla	valitsee opastuksen avulla käyttökohteen mukaan erilaiset puun työstöön, liimaukseen, asennukseen ja pintakäsittelyyn liittyvät työmenetelmät	valitsee työtehtävän mukaan oikeat puun työstöön, kosteuden mittaukseen, liimaukseen, asennukseen ja pintakäsittelyyn liittyvät työmenetelmät	
Työn laadukas tekeminen	tekee työnsä siten, että puutyö saattaa vaatia rakenteellisia korjauksia	tekee työnsä siten, että puutyö saattaa vaatia vähäisiä korjauksia	tekee työnsä siten, että puutyö vastaa ohjeiden mukaisista laatusoista	
Työvälineiden hallinta	käyttää opastuksella puusepänteollisuuden peruskoneita ja laitteita	käyttää yleisimpiä puusepänteollisuuden peruskoneita ja laitteita vähäisellä opastuksella	käyttää yleisimpiä puusepänteollisuuden koneita, laitteita ja välineitä itsenäisesti ilman ohjausta sekä turvallisesti	
		työskentelee peruskoneilla ja laitteilla turvallisesti	tekee oikein tarvittavat asetteet	tekee perusasetteita ottaen huomioon työturvallisuuden
Materiaalien hallinta	valitsee ohjattuna erilaiset puu- ja levy materiaalit	valitsee yleisimmät puu- ja levy materiaalit	valitsee oikeanlaisen materiaalin käyttökohteen mukaan	
Ympäristön huomiointi	tunnistaa puu-, metalli- ja muovijätteet.	erottelee toisistaan puu-, metalli- ja muovijätteet.	erottelee joutuisasti toisistaan puu-, metalli- ja muovijätteet.	

ARVIOINNIN KOHDE		ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta		Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työpiirustusten laadinta ja käyttö	ymmärtää työkuvienväittöjen omassa työssään	kykenee keskustelemaan työtehtävästä työkuvienväittöillä	tehdä työpiirustuksia ja kykenee keskustelemaan työtehtävästä niiden perusteella	
Materiaalit ja niiden liittäminen	pystyy tunnistamaan puusepänteollisuuden perusmateriaaleja ja niiden käyttökohteita	tunnistaa puusepäntöissä yleisimmin käytettyjen liitosten rakenteet	tunnistaa puusepäntöalan liitosten rakenteet sekä tietää niiden merkityksen eri käyttökohteissa	

Viimeistely	tunnistaa erilaisia pintakäsittelyaineita	tunnistaa ja osaa valita työtehtävässä tarvittavat pintakäsittelyaineet	tuntee puusepänanalan keskeisimpiä pintakäsittelyaineita ja osaa valita aineet itsenäisesti tuotannon ja tuotteen käytön mukaan
Laitetekniikka	valitsee ohjattuna erilaisia teräsvaihtoehtoja	valitsee kuhunkin työvaiheeseen sopivimmat terät	valitsee tarvittaville terille työstön edellyttämät pyörimis- ja syöttönopeudet
Puulajien ja -materiaalien tunnistaminen	tunnistaa ohjattuna kotimaiset puulajit sekä erilaiset levytuotteet	tunnistaa kotimaiset puulajit sekä erilaiset levytuotteet	tunnistaa yleisimmät puulajit sekä erilaiset levytuotteet ja jatkojalosteet
Jätteiden käsittely	tunnistaa työstään muodostuvat jätteet.	lajittelee jätteitä oikein.	toimittaa jätteet niille kuuluville paikoille.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja noudattaen työyhteisön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu ääriä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta ja noudattaa työturvallisuus-, palo- ja ympäristönsuojelumääräyksiä	suojautuu ääriä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta ja noudattaa työturvallisuus-, palo- ja ympäristönsuojelumääräyksiä	suojautuu ääriä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta ja noudattaa työturvallisuus-, palo- ja ympäristönsuojelumääräyksiä
	käyttää työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti.	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja.	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuusmääräykset ja noudattaa niitä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa valmistamalla pieniä kalustekokonaisuuksia tai niiden osia. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.1.2 Laminointityöt

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ ottaa huomioon liuottimien käytöstä aiheutuvan räjähdysvaaran
- ♦ esikäsitellä perusmuotit ja mallit
- ♦ levittää käsityömenetelmin gelcoatit tai vastaavan pintaväriin
- ♦ laminoida perus- ja kerroslaminaattia
- ♦ irrottaa lujitemuovituotteen muotista
- ♦ leikata ja viimeistellä lujitemuovituotteen
- ♦ liittää laminaatin yksinkertaisimmilla tavoilla
- ♦ käyttää yleisimpiä lujitteita, hartseja ja muita tarvittavia raaka-aineita
- ♦ tunnistaa yleisimmät muotti- ja lestirakenteet
- ♦ tehdä käsinlaminointia yleisimmillä työmenetelmillä ja työvälineillä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Laminointityösuorituksen suunnittelu	kykenee osittain osallistumaan oman työnsä suunnitteluun, tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen	kykenee osallistumaan oman työnsä suunnitteluun ja etenee työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella	suunnitella työnsä kulun ja etenee työssään suunnitelmallisesti ilman ohjausta
Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen	tekee laminointityöt suunnitelmallisesti ja lähes itsenäisesti	tekee laminointityöt suunnitelmallisesti ja itsenäisesti alusta loppuun

Oman työn arviointi	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti ohjattuna.	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti.	arvioi omaa työtään työn kuluessa ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa.
---------------------	--	--	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	tekee laminointityötä ohjattuna aiheuttamatta välitöntä vaaraa itselleen tai tuotteelle sekä erottaa eri työmenetelmät toisistaan	hallitsee yleisimmät työmenetelmät sekä valitsee ja käyttää niitä lähes itsenäisesti	hallitsee ja käyttää työhön soveltuvia työmenetelmiä itsenäisesti
	tekee työnsä siten, että työvaiheiden jälkeinen laatu voi edellyttää korjauksia ennen seuraavaa työvaihetta	tekee työnsä siten, että työvaiheiden jälkeinen laatu poikkeaa ohjeista, mutta se ei aiheuta korjauksia ennen seuraavaa työvaihetta	tekee työnsä siten, että työvaiheiden jälkeinen laatu on ohjeen mukaista
Työn laadukas tekeminen	laminointi voi vaatia rakenteellisia korjauksia	laminointi voi vaatia vähäisiä korjauksia	laminointi vastaa ohjeiden mukaista laatuastoa
Työvälineiden hallinta	hallitsee laminointityössä käytettävät yleisimmät työvälineet	valitsee riittävän työvälineen kullekin työvaiheelle	valitsee oikean työvälineen kullekin työvaiheelle ja osaa arvioida eri työvälineiden vaikutuksia lopputulokseen
	käyttää työvälineitä niin, ettei aiheuta käytöllä vaaraa itselleen, lopputulokselle tai ympäristölle	käyttää yleisimpiä työvälineitä siten, että niillä voidaan saavuttaa ohjeiden mukainen lopputulos	käyttää työvälineitä siten, että sillä voidaan saavuttaa ohjeiden mukainen lopputulos
	ei kadota työvälineitä työn kuluessa	hoitaa työvälineitä ohjattuna	hoitaa työvälineitä itsenäisesti
Materiaalien hallinta	valitsee ohjattuna eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee eri työvaiheissa tarvittavat yleisimmät materiaalit	valitsee eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit itsenäisesti ja osaa luetella niiden vaikutukset työhön ja laatuun
	käyttää materiaaleja niin, ettei aiheuta käytöllä vaaraa lopputulokselle eikä ympäristölle	käyttää materiaaleja niin, ettei aiheuta käytöllä vaaraa lopputulokselle eikä ympäristölle ja toimittaa jätteet niille kuuluville paikoille	käyttää materiaaleja niin, ettei aiheuta käytöllä vaaraa lopputulokselle eikä ympäristölle ja toimittaa jätteet niille kuuluville paikoille
	käsittelee, sekoittaa ja varastoi laminoinnissa tarvittavat aineet ohjeiden mukaisesti ohjattuna.	käsittelee, sekoittaa ja varastoi yleisimmät laminoinnissa tarvittavat aineet ohjeiden mukaisesti ja itsenäisesti.	huolehtii itsenäisesti laminoinnissa tarvittavien aineiden käsittelystä, sekoituksesta ja varastoinnista.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käsitteiden hallinta	hallitsee käyttöturvavirheissä ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet		
Laminointivirheiden tunnistaminen	tunnistaa tärkeimmät laminointivirheet	tunnistaa laminointivirheet ja niiden syyt	tunnistaa laminointivirheet ja osaa analysoida virheiden syntyprosessit
Aloitekyky ja yrittäjyys	asennoituu työhönsä siten, että ei tietoisesti aiheuta yritykselle taloudellista vahinkoa	toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä kustannusvaikutuksia	on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
	arvioi riittävällä tarkkuudella työhönsä tarvittavan ainemäärän.	laskee lähes oikein työhönsä tarvittavan ainemäärän.	laskee oikein työhönsä tarvittavan ainemäärän ja työhön kuluvan ajan.
Kestävän kehityksen mukainen toiminta	ohjattuna perustelee, miksi työssä muodostuvat jätteet luokitellaan ongelmajätteiksi ja tuntee käyttämiensä tuotteiden merkittävimmät ympäristövaikutukset.	perustelee, miksi työssä muodostuvat jätteet luokitellaan ongelmajätteiksi ja tuntee käyttämiensä tuotteiden merkittävimmät ympäristövaikutukset.	perustelee, miksi työssä muodostuvat jätteet luokitellaan ongelmajätteiksi ja tuntee käyttämiensä tuotteiden merkittävimmät ympäristövaikutukset.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja noudattaen työyhteisön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu tärinältä ja melulta sekä hengityksen ja ihon kautta kulkeutuvilta epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä ja melulta sekä hengityksen ja ihon kautta kulkeutuvilta epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä ja melulta sekä hengityksen ja ihon kautta kulkeutuvilta epäpuhtauksilta
	käyttää työkoneneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää työkoneneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti. Käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuusmääräykset ja noudattaa niitä
	käsittelee taakkoja turvallisesti	käsittelee taakkoja turvallisesti	käsittelee taakkoja turvallisesti
	huolehtia työkyvystään ja ehkäistä ammattinsa kemialliset, fysikaaliset, fyysiset ja psyykkiset terveystriskit ennalta.	huolehtia työkyvystään ja ehkäistä ammattinsa kemialliset, fysikaaliset, fyysiset ja psyykkiset terveystriskit ennalta.	huolehtia työkyvystään ja ehkäistä ammattinsa kemialliset, fysikaaliset, fyysiset ja psyykkiset terveystriskit ennalta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa laminoimalla käsinlaminointina avomuotissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta vähintään yhden menetelmän osalta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta laminointivirheiden tunnistaminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta suojautuminen sekä työkoneiden turvalaitteiden käyttö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.1.3 Pienveneiden rakentaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ valmistaa yksinkertaista puuvenerakennetta, laminoida ja koota yksinkertaisen lujitemuoviveeneen rungon tai valmistaa yksinkertaista metallivenerakennetta (näistä vähintään kahta)
- ♦ asentaa pienveneiden runkovarusteet
- ♦ valmistaa pienveneiden sisustusosia
- ♦ asentaa pienveneiden sisustusosia
- ♦ asentaa yleisimpiä sisustusvarusteita pienveneisiin ja osaa tehdä niihin liittyviä putki-, letku- ja sähkötöitä
- ♦ tehdä lujitemuovista ja puusta pienveneiden kansirakenteita
- ♦ kansiheloittaa pienveneiden
- ♦ perämoottoriasennukset ja niihin liittyvät laiteasennukset
- ♦ tehdä yksinkertaisia sisämoottoriasennusten valmistelutöitä
- ♦ tehdä pienveneiden laiteasennusta
- ♦ tehdä yksinkertaisia metallityöstöjä ja -liitoksia

- ♦ lukea veneiden teknisiä piirustuksia
- ♦ tehdä yksinkertaisia uloslyöntejä
- ♦ hallita veneen kolmiulotteisuuden vaikutukset osien valmistukseen ja asennukseen
- ♦ valita yleisimmät veneisiin soveltuvat metallit
- ♦ kuvailla eri venetyypeissä käytettävät sisustusmateriaalit ja järjestelmät
- ♦ valita yksinkertaiset rikausjärjestelmät
- ♦ noudattaa palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ huomioida parhaiden olemassa olevien kemikaalialtistumista vähentävien teknisten ratkaisujen ja suojausten oikeat käyttötavat.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Suunnitelmallinen työskentely	määrittää ohjattuna tehtävän tärkeimmät työvaiheet sekä niissä tarvittavia materiaaleja ja työvälineitä	määrittää tehtävän työvaiheet, tarvittavat materiaalit ja työvälineet	määrittää itsenäisesti tarvittavat osat ja materiaalit sekä niiden työstämiseen ja kiinnittämiseen tarvittavat työvälineet
	ohjattuna näyttää työnsä kulun ja etenemisen	näyttää kulun ja etenemisen	näyttää työnsä kulun ja etenemisen perustellusti
Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä valmistusvaiheesta toiseen	suorittaa valmistustyön vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee joutuisasti ja itsenäisesti
	viimeistelee kohteensa	viimeistelee kohteensa	viimeistelee kohteensa ja kirjaa työhön käytetyn ajan
Oman työn arviointi	arvioi omaa työtään ohjattuna.	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin	arvioi omaa työtään suhteessa laatuvaatimuksiin ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa.
	luettelee työssä esille tulleita ongelmia.	luettelee työssä esille tulleita ongelmia.	luettelee työssä esille tulleita ongelmia ja hakee niihin ratkaisuja

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2.Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	valmistaa yksinkertaista puuvenerakennetta ohjattuna	valmistaa käyttökelpoisen puuvenerakenteen osakokonaisuuden ohjeen mukaan	valmistaa käyttökelpoisen puuvenerakenteen osakokonaisuuden itsenäisesti
	valmistaa yksinkertaista lujitemuovivienettä ohjattuna	valmistaa käyttökelpoisen lujitemuoviveneen osakokonaisuuden ohjeen mukaan	valmistaa käyttökelpoisen lujitemuoviveneen osakokonaisuuden itsenäisesti
	asentaa pienveneeseen kansi-helan ohjattuna	asentaa pienveneeseen kansi-helan ohjeen avulla	asentaa pienveneeseen kansi-helan itsenäisesti
	asentaa pienveneeseen runko-helan ohjattuna	asentaa pienveneeseen runko-helan ohjeen avulla	asentaa pienveneeseen runko-helan itsenäisesti
	valmistaa pienveneeseen sisustusosia ohjattuna	valmistaa käyttökelpoisen pienveneeseen sisustusosan ohjeen mukaan	valmistaa käyttökelpoisen pienveneeseen sisustusosan itsenäisesti
	tekee yksinkertaisen laite-asennuksen ohjattuna	tekee yksinkertaisen laite-asennuksen ohjeen avulla	tekee yksinkertaisen laite-asennuksen kelvollisesti
Työn laadukas tekeminen	työvaiheiden jälkeinen laatu saattaa edellyttää korjauksia ennen seuraavaa työvaihetta	työvaiheiden jälkeinen laatu saattaa poiketa ohjeista, mutta se ei aiheuta korjauksia ennen seuraavaa työvaihetta	työvaiheiden jälkeinen laatu on ohjeen mukaista
Työvälineiden hallinta	käyttää yleisimpiä työvälineitä tarkoituksenmukaisesti	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on kelvollista ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on laadukasta ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun
	ei hukkaa työvälineitä	hoitaa työvälineitä ohjattuna	hoitaa työvälineet tarkoituksenmukaisella tavalla itsenäisesti
Materiaalien hallinta	valitsee ohjattuna eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee ohjeen mukaan eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee kussakin työvaiheessa tarvittavat oikeanlaiset materiaalit itsenäisesti
	käsittelee, sekoittaa ja varastoi tarvittavat aineet ohjeiden mukaan turvallisesti valvonnan alaisena	käsittelee, sekoittaa ja varastoi tarvittavat aineet ohjeen mukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.	huolehtii itse tarvittavien aineiden käsittelystä, sekoituksesta ja varastoinnista turvallisesti
	valitsee ohjattuna yleisimmät pienvenemateriaalit.	valitsee yleisimmät pienvenemateriaalit.	valitsee pienveneissä käytettävät materiaalit ja -tarvikkeet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käsitteiden hallinta	hallitsee käyttöturvatie-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvatie-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee ja soveltaa käyt-töturvatie-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet
	määrittää veneen tärkeim-mät osakokonaisuudet	määrittää useimmat veneen osakokonaisuudet	hallitsee veneisiin liittyvän yleisen termistön
	tietää CE-merkin tarkoi-tuksen	tietää CE-merkittävät eri-koisosat	selostaa huvivenedirektiivin olennaisimmat piirteet
	määrittää olennaisimmat vaatimustenmukaisuusva-kuutuksen vaateet ja selos-taa ohjattuna huvivenedi-rektiivin olennaisimmat piirteet	määrittää olennaisimmat vaatimustenmukaisuus- vakuutuksen vaateet ja selostaa huvivenedirektiivin olennaisimmat piirteet	määrittää vaatimusten-mu- kaisuusvakuutuksen vaateet ja selostaa huvivenedirektiiv- in olennaisimmat piirteet
Jätteiden käsittely	kerää ja toimittaa ohjattu- na työstään muodostuvat jätteet niille kuuluville paikoille.	lajittelee ja toimittaa työs-tään muodostuvat jätteet niille kuuluville paikoille.	lajittelee ja toimittaa työs-tään muodostuvat jätteet niille kuuluville paikoille ja kehittää jätehuoltoa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppi- misen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongel- manratkaisu	soveltaa oppimaansa tietoa työtehtävissä	arvioi omaa oppimistaan ja työnsä onnistumista	tiedostaa oppimistarpeen- sa, oppimisprosessinsa ja -tyylinsä
Vuorovaikutus- ja yhteistyö	toimii asianmukaisesti työyhteisössä ja työryhmän jäsenenä	toimii työssään joustavasti ja osaa tehdä ratkaisuehdo- tuksia työssä esiin tulevia ongelmiin	toimii innovatiivisesti ja ratkoo itsenäisesti ongelmia ilmaisee mielipiteensä sel- keästi
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työ- aikoja	tekee työtä vastuuntuntoi- sesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoi- sesti ja noudattaen työyh- teisön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu ääriäältä, melulta ja hengitysilman epäpuh- tauksilta	suojautuu ääriäältä, melulta ja hengitysilman epäpuh- tauksilta	suojautuu ääriäältä, melulta ja hengitysilman epäpuh- tauksilta
	käyttää työkalujen turva- laitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää työkalujen tur- valaitteita ohjeiden mu- kaisesti. Käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuus- määräykset ja noudattaa niitä
	käsittelee taakkoja turval- lisesti	käsittelee taakkoja turval- lisesti	käsittelee taakkoja turvalli- sesti ja joutuisasti
Aloitekyky ja yrittäjäyys	pyrkii suoriutumaan työ- tehtävästään.	toimii yritteliäästi ja ym- märtää oman työnsä kus- tannusvaikutuksia.	on aloitteellinen ja yritteliäs ja osaa arvioida oman työn- sä kustannusvaikutuksia.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä osan seuraavista töistä: valmistaa puuveneen osan, valmistaa lujitemuovivenettä, asentaa pienveneen runko- tai kansihelan, asentaa laitteen tai valmistaa sisutusrakennetta. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta, kukin yhden menetelmän osalta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta termit ja käsitteet
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta suojautuminen.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla, kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2 KAIKILLE VALINNAISET TUTKINNON OSAT

4.2.1 Lujitemuoviveneen rakentaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ tehdä perinteisiä pienehköjä lestirakenteita
- ♦ valmistaa ja viimeistellä edellä mainituista lesteistä muotteja
- ♦ tehdä isoja ja vaativia veneen runkolaminaatteja
- ♦ valmistaa moduuli- ja jäykistejärjestelmiä
- ♦ käsitellä, leikata ja liittää edellä mainittuja lujitemuovikokonaisuuksia
- ♦ valmistaa, liittää ja päällystää suuria kansia
- ♦ valmistaa ja asentaa sisustettavien veneiden sisustuskomponentteja
- ♦ asentaa yksinkertaisia sisämootoreita varusteineen ja laitteineen.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	kykenee osittain osallistumaan oman työnsä suunnitteluun, voi tarvita ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen	osallistuu oman työnsä suunnitteluun ja etenee työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella	suunnitelee työnsä kulun asianmukaisesti ja etenee työssään suunnitelmallisesti ilman ohjausta
Työn kokonaisuuden hallinta	saattaa tarvita ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä valmistusvaiheesta toiseen	suorittaa valmistuksen vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee järjestelmällisesti ja itsenäisesti
	viimeistelee kohteensa	viimeistelee kohteensa	viimeistelee kohteensa ja osaa kirjata työhön käytetyn ajan

Oman työn arviointi	arvio omaa työtään ohjattuna.	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin	arvioi omaa työtään suhteessa laatuvaatimuksiin ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa.
	luettelee työssä esille tulleita ongelmia.	luettelee työssä esille tulleita ongelmia.	luettelee työssä esille tulleita ongelmia ja hakee niihin ratkaisuja.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	valmistaa lestin osia ja laminoi lestinohjastusti	valmistaa yksinkertaisia lestejä ja laminoi niistä muotteja ohjeiden mukaan	valmistaa piirustusten perusteella yksinkertaisia lestejä ja muotteja
	laminoi työryhmän jäsenenä veneen runkolaminaattia sekä siihen liittyviä osakokonaisuuksia sekä liittää ja leikkaa niitä	laminoi ohjeiden mukaan sisustettavan veneen runkolaminaattia ja valmistaa siihen liittyviä osakokonaisuuksia sekä liittää ja leikkaa niitä	valmistaa itsenäisesti runkoja ja niihin liittyviä osakokonaisuuksia sekä liittää ja leikkaa niitä
	tekee sisustettavien veneiden kansien lujitemuovityötä ohjattuna	valmistaa ja liittää kansia ohjeiden mukaan	tekee vaativia kansien päällystyksiä ohjattuna
	valmistaa ohjattuna sisustettavien veneiden pieniä sisustuskokonaisuuksia	valmistaa ja asentaa sisustettavan veneen sisustuskokonaisuuksia ohjeiden mukaan	valmistaa ja asentaa pienen sisustettavan veneen sisustuksen piirustuksien mukaan
	avustaa ohjattuna sisämoottoriasennuksia	tekee ohjattuna sisämoottoriasennuksia	tekee itsenäisesti työohjeiden perusteella sisämoottoriasennuksia ja niihin liittyviä varusteluita
	asentaa ohjattuna yksinkertaisia mittari- ja sisustusvarusteita	asentaa ohjattuna useimmat venevarusteet	asentaa laitteiden ohjeiden ja veneen kaavioiden perusteella itsenäisesti veneen varusteita
Työn laadukas tekeminen	valmis tuote vaatii rakenteellisia korjauksia	valmis tuote vaatii vähäisiä korjauksia	valmis tuote vastaa ohjeiden mukaista laatutasoa
Työvälineiden hallinta	käyttää yleisimpiä työvälineitä asianmukaisesti	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on kelvollista ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on laadukasta ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun
	hoitaa työvälineitä ohjattuna	hoitaa työvälineitä ohjattuna	hoitaa työvälineitä itsenäisesti

Materiaalien hallinta	valitsee ohjattuna eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee ohjeen mukaan eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee suunnitelman mukaan tarvittavat oikeanlaiset materiaalit
	käsittelee, sekoittaa ja varastoi tarvittavat aineet ohjeiden mukaan turvallisesti valvonnan alaisena	käsittelee, sekoittaa ja varastoi tarvittavat aineet ohjeen mukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti	huolehtii itse tarvittavien aineiden käsittelystä, sekoituksesta ja varastoinnista turvallisesti
	käyttää tarvittavia materiaaleja	käyttää useimpia tarvittavia materiaaleja	käyttää työhön tarvittavia materiaaleja ja tarvikkeita
Jätteiden käsittely ja käsittely	lajittelee ohjattuna työstään muodostuvat jätteet.	lajittelee jätteitään.	tietää miten voidaan estää jätteiden joutumista ympäristöön ja toimittaa jätteet niille tarkoitettuihin paikkoihin.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käsitteiden hallinta	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet
	tunnistaa tärkeimmät veneen kansirakenteet, moottorivarusteet sekä sisustus-rakenteet ja -varusteet	tunnistaa veneen kansira-kenteet, moottorirakenteet sekä sisustusrakenteet ja -varusteet	selostaa tilanteeseen sopivat kansirakenteiden, mootto-rivarusteiden sekä sisustus-rakenteiden ja -varusteiden käyttömahdollisuudet
	ottaa ohjattuna huomioon CE-merkinnän valmistus-vaatimukset	ottaa huomioon CE-merkinnän valmistusvaati-mukset	ottaa huomioon CE-merkinnän valmistusvaati-mukset
Kustannustietoinen toiminta	arvioi työhönsä tarvittavan ainemäärän riittävällä tarkkuudella	osaa laskea lähes oikein työhönsä tarvittavan aine-määrän	laskee oikein työhönsä tarvittavan ainemäärä ja työhön kuluvan ajan
	laskee ohjattuna pienimuotoisten kokonaisuuksien kustannukset	laskee pienimuotoisten kokonaisuuksien kustan-nukset	laskee pienimuotoisten kokonaisuuksien kustan-nukset
Jätteiden käsittely	tunnistaa työstään muodostuvat jätteet	tietää, miten jätteitä laji-tellaan	tietää miten voidaan estää jätteiden joutumista ympäristöön ja toimittaa jätteet niille kuuluvoille paikoille
Kustannustietoinen toiminta	asennoituu työhönsä siten, että ei tietoisesti aiheuta yritykselle taloudellista vahinkoa.	toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä kus-tannusvaikutuksia.	toimii aloitteellisesti ja yrit-teliäästi sekä arvioi oman työnsä kustannuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja noudattaen työyhteisön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu tärinältä, melulta ja hengityksen epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengityksen epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengityksen epäpuhtauksilta
	käyttää työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	Käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuusmääräykset ja noudattaa niitä.
	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti ja joutuisasti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä seuraavista töitä; valmistaa ja viimeistelee lesti- tai muottirakenteita, tekee vaativia runkotoita, valmistaa veneen osia ja asentaa niitä sekä tekee kone- ja laiteasennuksia. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta pois lukien yrittäjäyys
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalien hallinta, kukin yhden menetelmän osalta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta termit ja käsitteet
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta suojautuminen sekä työkonien turvalaitteiden käyttö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2.2 Puuveneiden rakentaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa työturvallisuus-, palo- ja ympäristönsuojelumääräyksiä
- ♦ valita oikeat puumateriaalit
- ♦ valmistaa soutuveneiden tai vastaavan köli-, keularanka- ja perälautarakenteen
- ♦ tehdä kölirakenteen kokoonpanon mallikaarineen
- ♦ valmistaa limisauma- tai tasasaumarakenteen laidoituksen osan
- ♦ tehdä soutuveneiden tai vastaavan kaarituksen
- ♦ viimeistellä puuvenerakenteen
- ♦ tehdä kansi-, sisustus- ja moottoriasennuksia
- ♦ lukea työpiirustuksia
- ♦ tehdä uloslyönnin.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	suoriutuu työtehtävästä ohjattuna vaiheittain	suoriutuu työtehtävästä annettujen ohjeiden ja työpiirustusten mukaisesti	etenee työssään suunnitelmallisesti työpiirustusten mukaisesti ilman ohjausta
Työn kokonaisuuden hallinta	saattaa tarvita ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä valmistusvaiheesta toiseen	suorittaa valmistuksen vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee järjestelmällisesti ja itsenäisesti
	noudattaa ennen työn aloittamista saamia ohjeita ja kysyy ongelmatilanteissa neuvoa	noudattaa työn vaatimia ohjeita ja kykenee keskustelemaan ongelmatilanteista	noudattaa työn vaatimia ohjeita ja osaa ratkoa esiintulevia ongelmia
Oman työn arviointi	arvioi omaa työtään ohjattuna.	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin.	arvioi omaa työtään suhteessa laatuvaatimuksiin ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja	
Työmenetelmien hallinta	valmistaa puuveeneen osia ohjatusti	valmistaa puuveeneen osia ohjeiden mukaan	valmistaa puuveeneen osia piirustusten perusteella
	valmistaa yksinkertaisen laidoituksen osan	valmistaa osia laidoituksesta	rakentaa puuveeneen runko-rakennetta
	viimeistelee ja pintakäsittelee veneen ohjatusti	viimeistelee ja pintakäsittelee veneen	viimeistelee ja pintakäsittelee veneen joutuisasti
Työn laadukas tekeminen	tekee työnsä siten, että valmis tuote voi vaatia rakenteellisia korjauksia	tekee työnsä siten, että valmis tuote vaatii vainvähäisiä korjauksia	tekee työnsä siten, että valmis tuote vastaa ohjeiden mukaista laatutasoa
Työvälineiden hallinta	käyttää yleisimpiä työvälineitä asianmukaisesti	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on kelvollista ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on laadukasta ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun
	hoitaa työvälineitä ohjatuna	hoitaa työvälineitä ohjatuna	hoitaa työvälineitä itsenäisesti
Materiaalien hallinta	valitsee ohjattuna eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee ohjeen mukaan eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee suunnitelman mukaan tarvittavat oikeanlaiset materiaalit
	käsittelee ja varastoi tarvittavat aineet ohjeiden mukaan turvallisesti valvonnan alaisena	käsittelee ja varastoi tarvittavat aineet ohjeen mukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti	huoletti itse tarvittavien aineiden käsittelystä ja varastoinnista turvallisesti
	valitsee yleisimmät työssä tarvittavat materiaalit.	valitsee useimmat tarvittavat materiaalit.	valitsee työhön tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT			
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3	
		Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
	noudattaa puurakenteisen soutuveneiden valmistuksen oikeita työvaiheita ohjattuna ja arvioi tarvittavan ainemäärän riittävän tarkasti.	noudattaa itsenäisesti puurakenteisen soutuveneiden valmistuksen oikeita työvaiheita ja laskee tarvittavan ainemäärän lähes oikein.	noudattaa puurakenteisen soutuveneiden valmistuksen oikeita työvaiheita itsenäisesti sekä joutuisasti ja laskee oikein tarvittavan ainemäärän.	
ottaa ohjattuna huomioon CE-merkinnän valmistusvaatimukset.	ottaa huomioon CE-merkinnän valmistusvaatimukset.	ottaa huomioon CE-merkinnän valmistusvaatimukset.		

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja noudattaen työyhteisön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta
	käyttää työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuusmääräykset ja noudattaa niitä
	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti ja joutuisasti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa valmistamalla puuveneen osia, tekemällä laidoituksen vaatimat esivaiheet, laidoittamalla ja pintakäsittelemällä puuvenettä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinta pois lukien yrittäjäyys
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta, kukin yhden menetelmän osalta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta termit ja käsitteet
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2.3 Metalliveneen rakentaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ tehdä käytettävien metallilevyjen leikkaus- ja taivutustöitä
- ♦ hitsata veneen rakenteita
- ♦ viimeistellä työt pintakäsittelyjen vaatimalla tavalla
- ♦ noudattaa työturvallisuus-, palo-, ja ympäristönsuojelumääräyksiä
- ♦ lukea työpiirustuksia
- ♦ valita yleisimmät veneenrakennuksessa käytettävät teräs- ja alumiinilaadut
- ♦ määrittää metalliveneiden yleisimmät runkotyypit ja kansirakenteet
- ♦ valita oikeat työstömenetelmät kulloisenkin materiaalin mukaan
- ♦ ottaa työssään huomioon CE-merkinnän valmistusvaatimukset
- ♦ ottaa huomioon kausi-, sisustus- ja moottoriasennuksen vaatimukset.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	luettelee tehtävän keskeisimmät työvaiheet, niissä tarvittavat materiaalit ja työvälineet	tekee tarvittavat työvaiheet ja valitsee tarvittavat materiaalit ja työvälineet	valitsee ja käyttää tarvittavia osia, materiaaleja ja niiden määriä sekä työvälineitä
Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä valmistusvaiheesta toiseen	suorittaa valmistuksen vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee joutuisasti ja itsenäisesti, viimeistelee kaiteensa ja osaa kirjata työhön käytetyn ajan
Oman työn arviointi	arvioi omaa työtään ohjattuna	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin	arvioi omaa työtään suhteessa laatuvaatimuksiin ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa
Yrittäjyys aloitekyky ja yrittäjyys	pyrkii suoriutumaan työtehtävästä ohjeiden mukaisesti.	työskentelee yritteliäästi ja ymmärtää oman työnsä kustannusvaikutuksia.	toimii aloitteellisesti, yritteliäästi ja arvioi oman työnsä kustannusvaikutuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	valmistaa osia ohjatusti	valmistaa yksinkertaisia osia itsenäisesti	valmistaa osia piirustusten perusteella
	valmistaa metalliveneen runkoa ja siihen liittyviä osakokonaisuuksia työryhmän jäsenenä	valmistaa metalliveneen runkoa ja siihen liittyviä osakokonaisuuksia ohjeen mukaan	valmistaa runkoja ja niihin liittyviä osakokonaisuuksia itsenäisesti
	valmistaa metalliveneen kantta ohjattuna	valmistaa ja liittää kansia ohjeen mukaan	valmistaa kansia itsenäisesti
	valmistaa pieniä sisustuskokonaisuuksia ohjattuna	valmistaa ja asentaa sisustuskokonaisuuksia ohjeen mukaan	valmistaa ja asentaa pienen veneen sisutuksen piirustusten mukaan
Työvälineiden hallinta	käyttää yleisimpiä työvälineitä asianmukaisesti	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on kelvollista ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on laadukasta ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun
	huolehtii työvälineistään	hoitaa työvälineitä ohjattuna	hoitaa työvälineitä itsenäisesti
Materiaalien hallinta	valitsee ohjattuna eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee ohjeen mukaan eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee kussakin työvaiheissa tarvittavat materiaalit itsenäisesti
	käsittelee ja varastoi tarvittavat materiaalit ohjeiden mukaan turvallisesti valvonnan alaisena	käsittelee ja varastoi tarvittavat materiaalit ohjeen mukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti	huolehtii itse tarvittavien materiaalien käsittelystä ja varastoinnista turvallisesti
	valitsee tarvittavia materiaaleja.	valitsee useimmat tarvittavat materiaalit.	valitsee työhön tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käsitteiden hallinta	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet
	tunnistaa tärkeimmät veneen runko- ja kansirakenteet sekä varusteet	tunnistaa useimmat veneen runko- ja kansirakenteet sekä varusteet	valitsee oikein tilanteeseen sopivat veneen runko- ja kansirakenteet ja varusteet
Ongelmajätteen käsittely	tunnistaa ja käsittelee ohjattuna työstään muodostuvat ongelmajätteet.	tunnistaa työssä muodostuvat ongelmajätteet ja tietää, miten ongelmajätteen joutuminen ympäristöön voidaan estää.	tunnistaa työssä muodostuvat ongelmajätteet ja tietää, miten ongelmajätteen joutuminen ympäristöön voidaan estää ja toimittaa ne niille varatuille paikoille.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja noudattaa työyhteisön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta
	käyttää työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti.	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuusmääräykset ja noudattaa niitä.
	käsittelee taakkoja turvalisesti.	käsittelee taakkoja turvalisesti.	käsittelee taakkoja turvalisesti ja joutuisasti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä metalliveneen valmistustyötä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta pois lukien yrittäjäys
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta alan käsitteet
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2.4 Veneen asennus ja korjaus

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa työssään palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ asentaa sisämoottorin, akseliston ja hallintajärjestelmän
- ♦ asentaa peräsimen ja ohjausjärjestelmän
- ♦ asentaa sisäperämoottorin hallintajärjestelmään
- ♦ asentaa suurikokoisen perämoottorin hallintajärjestelmään
- ♦ asentaa venemoottorin polttoainejärjestelmän
- ♦ huoltaa ja korjata edellä mainittuja moottoreita ja järjestelmiä vaihto-osilla
- ♦ korjata lujitemuoviveneen rakennevaurioita
- ♦ telakoida veneen ja käyttää traileria veneen siirtämiseen.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työtehtävän suunnittelu	luettelee annetun tehtävän keskeisimmät työvaiheet	selostaa annetun tehtävän eri työvaiheet	selostaa annetun tehtävän työvaiheet perustellussa järjestyksessä
	luettelee työssä tarvittavat tärkeimmät materiaalit ja työvälineet	luettelee tarvittavat materiaalit ja työvälineet	määrittää tarvittavat materiaalit ja niiden määrän sekä tarvittavat työvälineet
	löytää ohjeiden perusteella tehtävää koskevat määräykset	tietää, mistä kannattaa etsiä tehtävää koskevat määräykset ja standardit	selvittää ohjeiden perusteella tehtävää koskevat määräykset ja standardit
Työn kokonaisuuden hallinta	suorittaa tehtävän vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet toimivaksi kokonaisuudeksi	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee joutuisasti ja itsenäisesti
	siivoaa työkohteen kehoittaessa	viimeistelee ja siivoaa työkohteen	viimeistelee työkohteen ja edistää työympäristön siisteyttä
	ohjattuna muuttaa tarvittaessa työn jaksotusta	muuttaa tarvittaessa työn jaksotusta	muuttaa tarvittaessa työn jaksotusta ja järjestystä
Oman työn arviointi	saattaa arvioida omaa työtään osittain epärealistisesti	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin	arvioi omaa työtään suhteessa annettuun tehtävään
	luettelee työssä esille tulleita ongelmia.	luettelee työssä esille tulleita ongelmia ja ehdottaa sopivampia työmenetelmiä.	ottaa huomioon mahdolliset ongelmakohteet ja etsii niihin parempia työmenetelmiä sekä arvioi työhön käytettyä aikaa ja syntyneitä kustannuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	rakentaa työryhmän jäsenenä sisämoottorin tai sisäperämoottorin petiä sekä suorittaa moottorin ja apulaitteiden asennustöitä	rakentaa vaiheittain sisämoottorin tai sisäperämoottorin pedin, asentaa moottorin sekä sen polttoainejärjestelmän, käynnistysakun, läpiviennit ja hallintalaitteet toimivaksi kokonaisuudeksi	rakentaa itsenäisesti sisämoottorin tai sisäperämoottorin pedin, asentaa moottorin sekä sen polttoainejärjestelmän, käynnistysakun, läpiviennit ja hallintalaitteet toimivaksi kokonaisuudeksi
	tekee työryhmän jäsenenä suurikokoisen perämoottorin ja sen apulaitteiden asennustöitä	asentaa vaiheittain suurikokoisen perämoottorin sekä sen polttoainejärjestelmän, käynnistysakun ja hallintalaitteet	asentaa itsenäisesti suurikokoisen perämoottorin sekä sen polttoainejärjestelmän, käynnistysakun ja hallintalaitteet
	suorittaa työryhmän jäsenenä perämoottorin, sisämoottorin tai sisäperämoottorin vuosihuoltoja	tekee vaiheittain perämoottorin, sisämoottorin ja sisäperämoottorin vuosihuollon	tekee itsenäisesti perämoottorin, sisämoottorin ja sisäperämoottorin vuosihuollon
	ohjattuna vaihtaa moottorin kuluvia osia ja tiivisteitä	vaihtaa moottorin kuluvia osia ja tiivisteitä	arvioi oikein kulumien osien ja tiivisteiden kunnan ja vaihtaa ne tarvittaessa
	tekee oman asennustyöosuutensa toimivaksi kokonaisuudeksi	tekee asennuksen ohjeiden mukaisesti ja teknisesti toimivaksi	tekee asennuksen ohjeiden mukaisesti, siististi ja teknisesti moitteettomasti
	poistaa lujitemuoviveneen vaurioitunutta gelcoatia ja/ tai laminaattia asianmukaisesti ja laminoi tai maalaa uudelleen ohjeita noudattaen	poistaa lujitemuoviveneen vaurioituneen gelcoatien ja/ tai laminaatin ja sekä laminoi rakenteen uudelleen alkuperäiseen muotoonsa	poistaa lujitemuoviveneen vaurioituneen gelcoatien ja/ tai laminaatin ja laminoi rakenteen alkuperäiseen lujuuteensa
	viimeistelee korjatut kohdat käyttökelpoisiksi	viimeistelee korjatut kohdat moitteettomiksi	viimeistelee korjatut kohdat veneen muuta ulkonäköä vastaaviksi
	korjaa työryhmän jäsenenä lasikuituruton vaurioittaman lujitemuoviveneen pohjaa	korjaa vaiheittain lasikuituruton vaurioittaman lujitemuoviveneen vedenalaisen pohjan	korjaa itsenäisesti lasikuituruton vaurioittaman lujitemuoviveneen vedenalaisen pohjan
	toimii hyvin avustajana veneen telakoinnissa ja peittämässä	tekee työryhmän jäsenenä veneen telakointia ja suojauksia	telakoi ja peittää veneen itsenäisesti
	avustaa asianmukaisesti veneen traileroinnissa ja sitomisessa	nostaa, sitoo ja laskee veneen trailerilta sekä siirtää veneen pukeilta trailerille ja trailerilta pukeille työparin tai työryhmän avustuksella	nostaa, sitoo ja laskee veneen trailerilta sekä siirtää veneen pukeilta trailerille ja trailerilta pukeille itsenäisesti

Työvälineiden hallinta	avustaa asianmukaisesti moottorinosturin käytössä ja käyttää yleisimpiä asennustyökaluja turvallisesti	käyttää turvallisesti moottorinosturia ja moottori-asennuksissa tarvittavia asennustyökaluja	käyttää itsenäisesti ja turvallisesti moottorinosturia yms. muita asennuksessa tarvittavia erikoistyökaluja
	käyttää turvallisesti yleisimpiä telakoinnissa tarvittavia työkaluja	käyttää turvallisesti telakoinnissa tarvittavia työkaluja kuten tunkkeja, pukkeja, rullia ja vipuja	käyttää turvallisesti telakoinnissa tarvittavia työkaluja ja koneita kuten tunkkeja, pukkeja, rullia, vipuja ja nosturia
Materiaalien hallinta	valitsee asennusmateriaalit työnjohdon ohjeen mukaan	valitsee asennukseen tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet suunnitelman mukaisesti	valitsee asennukseen tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet suunnitelman ja standardien mukaisesti
	tunnistaa asennustyöhön yleisimmin käytettyjä materiaaleja	kirjaa asianmukaisesti asennustyöhön käytetyt materiaalit ja tarvikkeet	kirjaa huolellisesti asennustyöhön käytetyt materiaalit ja tarvikkeet ja vertaa niitä suunnitteluvaiheen tarpeeseen
	välttää materiaalien ja tarvikkeiden tuhlausta.	käyttää materiaaleja ja tarvikkeita riittävästi ja välttää tuhlausta.	käyttää materiaaleja ja tarvikkeita kestävästi ja välttää tuhlausta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
	tekee ohjattuna venemoottorin keskeisimmät asennustyövaiheet sekä työssä tarvittavat työvälineet ja asennustarvikkeet	tekee venemoottorin ja sen apulaatteiden asennusvaiheet sekä luettelee tarvittavat työvälineet ja asennustarvikkeet	tekee perustellen venemoottorin ja sen apulaatteiden asennusvaiheet sekä selvittää tarvittavat työvälineet ja asennustarvikkeet
	tekee ohjattuna veneen vuosihuollon yleisimmät työtehtävät	tekee veneen ja moottorin vuosihuollon työvaiheet ja valitsee oikein työhön liittyvät tarvikkeet	tekee perustellen veneen ja moottorin vuosihuollon työvaiheet ja käyttää siinä tarvittavia tarvikkeita
	tunnistaa ilmeisesti törmäyksistä ja ikääntymisestä johtuvat veneen vauriot	tunnistaa erityisesti ikääntymisestä johtuvat veneen vauriot,	arvioi perustellen veneen todennäköiset vauriot, erityisesti ikääntymisestä johtuvat
	tekee vaurioituneen lujitemuoviveneen korjauksen tärkeimmät vaiheet	tekee vaurioituneen lujitemuoviveneen korjauksen vaiheittain	tekee vaurioituneen lujitemuoviveneen korjauksen vaiheittain ja joutuisasti
Jätteiden käsittely	tunnistaa työstään muodostuvat ongelmajätteet ja roskat.	tunnistaa ja lajittelee työstään muodostuvat ongelmajätteet ja roskat sekä osaa kertoa niille tehtävät toimenpiteet.	tunnistaa ja lajittelee työstään muodostuvat ongelmajätteet ja roskat sekä osaa perustella niille tehtävät toimenpiteet ja toimittaa ne niille varatuille paikoille.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT
------------------	--------------------

4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja ja tekee annettuja töitä	noudattaa sovittuja työaikoja ja tekee annetut työt vastuullisesti.	noudattaa sovittuja työaikoja ja työyhteisön käytäytymissääntöjä sekä tekee annetut työt vastuullisesti.
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojaautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta sekä käsittelee taakkoja turvallisesti.		

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa asentamalla venemootoria apulaitteineen ja tekemällä moottoriveneen vuosihuollon sekä korjaamalla lujitimuoviveneen pohjan vaurion. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta niiltä osin, kun sitä näyttötehtävässä esiintyy.
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2.5 Veneen sisustus ja varustelu

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa työturvallisuus-, palo-, ja ympäristönsuojelumääräyksiä
- ♦ valmistaa ja asentaa veneiden sisustuksia
- ♦ sisustustyössä ja asennuksessa ottaa huomioon muut asennukset kuten sähkön, lämmityksen, veneen ilmanvaihdon sekä veneen tyhjennysjärjestelmän
- ♦ ottaa huomioon sisustuksen asennuksessa mitä vaatimuksia eri varusteet asettavat asennukseen
- ♦ asentaa muitakin sisustusvarusteita kuten lämmityksen, tyhjennysvesien, käytöveden ja ilmanvaihdon varusteita, kaapeleita ja putkituksia
- ♦ käyttää tavallisimpia kiinnitysaineita ja elementtejä
- ♦ valita veneensisustukseen tarkoituksenmukaisimmat heloitukset ja asentaa ne oikein
- ♦ valita oikeat materiaalit ja kiinnittää ne oikein menetelmin
- ♦ ottaa huomioon veneen käyttäjän sisustukseen ja varustelun sijoitteluun liittyvät toiveet ja vaatimukset.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	luettelee tehtävän vaiheita, tarvittavia materiaaleja ja työvälineitä	määrittää tehtävän työvaiheet, tarvittavat materiaalit ja työvälineet	määrittää tarvittavat osat, materiaalit ja niiden määrän sekä työvälineet
	ohjattuna kertoo työnsä kulun ja etenemisen	kertoo työnsä kulun ja etenemisen	kertoo työnsä kulun ja etenemisen perustellusti
Työn kokonaisuuden hallinta	saattaa tarvita ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä valmistusvaiheesta toiseen	suorittaa valmistuksen vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee joutuisasti ja itsenäisesti ja on hyvin viimeistely
Oman työn arviointi	arvioi omaa työtään ohjattuna.	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin.	arvioi omaa työtään suhteessa laatuvaatimuksiin ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	valmistaa ja asentaa yksinkertaisempia sisustusosia ohjauksen avulla	valmistaa ja asentaa sisustuksen osakokonaisuuden ohjeiden avulla	valmistaa ja asentaa sisustuksen piirustusten avulla tai itsenäisesti
	ottaa pääosin etukäteen huomioon muut tulevat varusteet sisustamisen valmistuksessa	ottaa huomioon muut tulevat varusteet sisustamisen valmistamisessa	ottaa huomioon muun varustuksen sisustamisen suunnittelussa ja valmistuksessa
	asentaa heloitukset ohjattuna	asentaa neuvojen jälkeen heloitukset oikein	valitsee itsenäisesti oikean heloituksen ja asentaa sen
	tapetoi ja äänieristää yksinkertaisempia sisustusyksityiskohtia ohjattuna	tapetoi ja äänieristää yksinkertaisempia sisustusyksityiskohtia	valitsee ja kiinnittää pehmeitä sisustusmateriaaleja kuten tapetteja ja äänieristeitä oikein ja moitteettomasti
	toteuttaa ohjattuna käyttäjän vaatimuksia koskien varusteiden sijoittelua ja sisustusta	toteuttaa käyttäjän vaatimuksia koskien varusteiden sijoittelua ja sisustusta	toteuttaa käyttäjän vaatimuksia koskien varusteiden sijoittelua ja sisustusta
Työn tekeminen	työ vaatii rakenteellisia korjauksia	työ vaatii vähäisiä korjauksia	työ vastaa ohjeiden mukaisesta laadutasosta
Työvälineiden valinta ja käyttö	käyttää yleisimpiä työvälineitä	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on kelvollista ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on laadukasta ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun
	huolehtii työvälineistään	hoitaa työvälineitä ohjattuna	hoitaa työvälineitä tarkoituksenmukaisella tavalla itsenäisesti
Materiaalien hallinta	valitsee ohjattuna erilaiset puu-, sisustus- ja levy materiaalit	valitsee yleisimmät puu-, sisustus- ja levy materiaalit	valitsee oikeanlaisen materiaalin käyttökohteen mukaan
	käsittelee, sekoittaa ja varastoi tarvittavat aineet ohjeiden mukaan turvallisesti valvonnan alaisena	käsittelee, sekoittaa ja varastoi tarvittavat aineet ohjeen mukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti	huolehtii itse tarvittavien aineiden käsittelystä, sekoituksesta ja varastoinnista turvallisesti
	tunnistaa yleisimmät sisustusmateriaalit.	tunnistaa useimmat tarvittavat sisustusmateriaalit.	tunnistaa työhön tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		

Käsitteiden hallinta	hallitsee käyttöturvatie-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvatie-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee ja soveltaa käyt-töturvatie-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet
	nimeää tärkeimmät sisus-tusrakenteet ja -varusteet	tunnistaa veneen sisustusra-kenteet ja -varusteet	selostaa tilanteeseen sopi-vat sisustusrakenteiden ja -varusteiden käyttömahdol-lisuudet
Kustannustietoinen työskentely	arvioi työhönsä tarvittavan ainemäärän	laskee työhönsä tarvittavan ainemäärän	laskee työhönsä tarvittavan ainemäärä ja työhön kulu-van ajan
Jätteiden käsittely	tunnistaa työstään muodostuvat jätteet.	tietää, miten jätteitä laji-tellaan.	tietää miten voidaan estää jätteiden joutumista ympä-ristöön ja toimittaa jätteet niille kuuluville paikoille.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppi-misen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työ-aikoja	tekee työtä vastuuntuntoi-esti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoi-esti ja noudattaa työyhtei-sön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojauduu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuh-tauksilta	suojauduu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuh-tauksilta	suojauduu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuh-tauksilta
	käyttää työkoneiden turva-laitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkonei-den turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuus-määräykset ja noudattaa niitä
	käsittelee taakkoja turval-lisesti.	käsittelee taakkoja turval-lisesti.	käsittelee taakkoja turval-lisesti ja joutuisasti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä seuraavia töi-tä: asentaa paikoilleen veneen sisustuksen osan ja siihen kuluvat varusteet, asentaa lämmitysjärjestelmiin, vesijärjestelmiin ja ilmastointeihin liittyviä linjauksia ja kiin-nityksiä, asentaa erilaisia heloituksia tai viimeistelee sisustuspintoja. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaati-muksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta pois lukien yrittäjyys
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta alan käsitteet

- ♦ elinikäisen oppimisen avain taidoista Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2.6 Muottien valmistus

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ rakentaa mittatarkasti lestin
- ♦ valmistaa tarvittavat päästöt ja laipat lestiin
- ♦ liittää erilaisia apuvälineitä muottiin
- ♦ levittää lestin pintamateriaalin
- ♦ käsitellä lestin irrotusaineella
- ♦ irrottaa muotin lestistä
- ♦ käyttää eri materiaaleja muotin jäykistämiseen
- ♦ viimeistellä muotin tuotantokäyttöön
- ♦ käyttää jaettuja muotteja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		

Työtehtävän suunnittelu-, arviointi- ja kehittäminen	kykenee osittain osallistumaan oman työnsä suunnitteluun, tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen	osallistuu oman työnsä suunnitteluun ja etene työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella	suunnittelee työnsä kulun asianmukaisesti ja etene työssään suunnitelmallisesti ilman ohjausta
Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen	tekee lesti- ja muottityöt suunnitelmallisesti ja lähes itsenäisesti	tekee lesti- ja muottityöt suunnitelmallisesti ja itsenäisesti alusta loppuun
Oman työn arviointi	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti ohjattuna.	arvioi omaa työtään laatuvaatimusten mukaisesti.	arvioi omaa työtään työn kuluessa ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	tekee lestityötä ohjattuna aiheuttamatta välitöntä vaaraa itselleen tai tuotteelle sekä erottaa eri työmenetelmät toisistaan.	hallitsee yleisimmät työmenetelmät sekä valitsee ja käyttää niitä lähes itsenäisesti	hallitsee yleisimmät työmenetelmät sekä valitsee ja käyttää niitä lähes itsenäisesti
	tekee muottityötä ohjattuna aiheuttamatta välitöntä vaaraa itselleen tai tuotteelle sekä erottaa eri työmenetelmät toisistaan	tekee työtä siten, että työvaiheiden jälkeinen laatu poikkeaa ohjeista, mutta se ei aiheuta korjauksia ennen seuraavaa työvaihetta	työvaiheiden jälkeinen laatu poikkeaa ohjeista, mutta se ei aiheuta korjauksia ennen seuraavaa työvaihetta
Työn laadukas tekeminen	tekee työnsä siten, että lesti tai muotti voivat vaatia korjauksia, mutta niiden aiheuttamat kokonaiskustannukset alittavat työn uusimisesta aiheutuvat kustannukset	tekee työnsä siten, että lesti tai muotti tarvitsee vähäisiä korjauksia	tekee työnsä siten, että lesti- ja muottityö vastaa ohjeiden mukaista laatutasoa
Työvälineiden hallinta	hallitsee lesti- ja muottityössä käytettävät yleisimmät työvälineet	valitsee riittävän työvälineen kullekin työvaiheelle	valitsee oikean työvälineen kullekin työvaiheelle ja osaa arvioida eri työvälineiden vaikutuksia lopputulokseen
	käyttää työvälineitä niin, ettei aiheuta käytöllä vaaraa itselleen, lopputulokselle tai ympäristölle	käyttää yleisimpiä työvälineitä siten, että sillä voidaan saavuttaa ohjeiden mukainen lopputulos	käyttää työvälineitä siten, että sillä voidaan saavuttaa ohjeiden mukainen lopputulos
	huolehtii työvälineistään	hoitaa työvälineitä ohjattuna	hoitaa työvälineitä itsenäisesti

Materiaalien hallinta	valitsee ohjattuna eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee eri työvaiheissa tarvittavat yleisimmät materiaalit itsenäisesti	valitsee eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit itsenäisesti
	käyttää materiaaleja niin, ettei aiheuta käytöllä vaaraa lopputulokselle eikä ympäristölle	käsittelee, sekoittaa ja varastoi yleisimmät lesti- ja muottityössä tarvittavat aineet ohjeiden mukaisesti ja itsenäisesti	huolehtii itsenäisesti lesti- ja muottityössä tarvittavien aineiden käsittelystä, sekoituksesta ja varastoinnista
	käsittelee, sekoittaa ja varastoi lesti- ja muottityössä tarvittavat aineet ohjeiden mukaisesti ohjattuna	käsittelee, sekoittaa ja varastoi lesti- ja muottityössä tarvittavat aineet ohjeiden mukaisesti	käsittelee, sekoittaa ja varastoi lesti- ja muottityössä tarvittavat aineet ohjeiden mukaisesti
	luettelee työhön tarvittavia yleisimpiä materiaaleja ja tarvikkeita.	luettelee useimmat työhön tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet.	kirjaa kuhunkin työhön käyttämänsä materiaalit ja tarvikkeet asianmukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käsitteiden hallinta	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet
Mittavirheiden tunnistaminen	tunnistaa mittavirheet	tunnistaa mittavirheet ja niiden syyt	tunnistaa mittavirheet ja osaa analysoida virheiden syntyprosessit.
Pinnoitusvirheiden tunnistaminen	tunnistaa pinnoitusvirheet	tunnistaa pinnoitusvirheet ja niiden syyt	tunnistaa pinnoitusvirheet ja osaa analysoida virheiden syntyprosessit
Ongelmajätteiden käsittely	tunnistaa työstään muodostuvat ongelmajätteet.	tunnistaa työssä muodostuvat ongelmajätteet ja estää ongelmajätteiden joutumisen ympäristöön	tunnistaa työssä muodostuvat ongelmajätteet ja estää ongelmajätteiden joutumisen ympäristöön
	minimoi ohjattuna käyttämiensä tuotteiden merkittävimmät kielteiset ympäristövaikutukset.	minimoi käyttämiensä tuotteiden merkittävimmät kielteiset ympäristövaikutukset.	minimoi käyttämiensä tuotteiden merkittävimmät kielteiset ympäristövaikutukset.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja noudattaen työyhteisön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta
	käyttää työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuusmääräykset ja noudattaa niitä
	tunnistaa työhönsä mahdollisesti liittyvän putoamisvaaran	suojautua työhönsä mahdollisesti liittyviltä vaaroilta.	tunnistaa työhönsä liittyvät yleisimmät vaarat ja terveyshaitat sekä osaa torjua ja suojautua niiltä.
	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti ja joutuisasti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä lesti ja muottityötä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta pois lukien yrittäjyys
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta alan käsitteet
- ♦ elinikäisen oppimisen avain taidoista terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla

4.2.7 Takilointityöt

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ asentaa yleisimmät takilat veneisiin turvallisesti
- ♦ purkaa yleisimmät takilat veneistä turvallisesti
- ♦ noudattaa työturvallisuus-, palo- ja ympäristösuojelumääräyksiä
- ♦ selostaa yleisimmät takilatyypit
- ♦ selostaa miten kiinnitykset tehdään rakenteellisesti oikein
- ♦ selostaa seisovat ja juoksevat rikirakenteet
- ♦ valita mastotyypit, mastot, vantit ja puomirakenteet sekä purjeet ja niiden materiaalit
- ♦ valita vinssit, kiskot ja muut purjehdushelat ja niiden tyypit ja rakenteet.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	luettelee tehtävän tärkeimmät vaiheet, sekä joitakin tarvittavia materiaaleja ja työvälineitä	selostaa tehtävän työvaiheet, tarvittavat materiaalit ja työvälineet	määrittää tarvittavat osat, materiaalit ja niiden määrän sekä työvälineet
Työkokonaisuuden hallinta	saattaa tarvita ohjausta työn aloituksessa ja siirryttäessä valmistusvaiheesta toiseen	suorittaa valmistuksen vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee joutuisasti ja itsenäisesti, kirjaa oikein työhön käytetyn ajan.
Oman työn arviointi	arvioi omaa työtään ohjatuna	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin	arvioi omaa työtään suhteessa laatuvaatimuksiin, ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa
Aloitekyky ja yrittäjyys	pyrkii suoriutumaan työtehtävästä ohjeiden mukaisesti.	toimii yritteliäästi ja ymmärtää oman työnsä kustannusvaikutuksia.	toimii aloitteellisesti, yritteliäästi ja arvioi oman työnsä kustannusvaikutuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	purkaa tai pystyttää maston työryhmän avustuksella ja suorittaa työryhmässä mastoon liittyviä seisovan rikin varusteasennuksia sekä tarvittavan juoksevan rikin asennustyön	purkaa tai pystyttää maston pienehköön veneeseen ohjeen mukaan ja asentaa siihen liittyvät seisovan rikin varusteet turvallisesti sekä asentaa tarvittavan juoksevan rikin asianmukaisesti	suorittaa turvallisesti veneen rikauksen kaikkine siihen liittyvine varusteineen
Työn tekeminen	tekee työnsä siten, että valmis tuote voi vaatia rakenteellisia korjauksia	tekee työnsä siten, että valmis tuote vaatii vähäisiä korjauksia	tekee työnsä siten, että valmis tuote vastaa ohjeiden mukaista laatutasoa
Työvälineiden hallinta	käyttää yleisimpiä tarvittavia työvälineitä asianmukaisesti	tunnistaa useimmat tarvittavat työkalut ja käyttää niitä tarpeen mukaisesti.	valitsee ja käyttää oikein kaikkia työssä tarvittavia työkaluja
Materiaalien valinta	varaa työssä tarvittavat materiaalit ja asennusosat ohjeiden mukaisesti.	varaa työssä tarvittavat materiaalit ja asennusosat ohjeiden mukaisesti.	huolehtii tarvittavista materiaaleista ja osista itsenäisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käsitteiden hallinta	hallitsee turvallisen rikauksen periaatteet	hallitsee turvallisen rikauksen periaatteet	hallitsee turvallisen rikauksen periaatteet
	tunnistaa yleisimmät rikityypit ja niiden osat ja varusteet	tunnistaa tavallisimmat rikityypit ja niiden osat ja varusteet	selostaa erilaiset rikityypit sekä niiden osat ja varusteet
Jätteiden käsittely	tunnistaa työstään muodostuvat jätteet.	lajittelee jätteitä oikein	lajittelee jätteitä oikein ja estää niiden joutumisen ympäristöön.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja noudattaen työyhteisön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta
	käyttää työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti, käyttää turvallisista työtapoja ja työasentoja.	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuusmääräykset ja noudattaa niitä.
	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti ja joutuisasti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä rikaustyön. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta pois lukien yrittäjäyys
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta alan termit ja käsitteet
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta suojautuminen sekä työkoneiden turvalaitteiden käyttö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla

4.2.8 Pintakäsittely

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ tehdä maalinpoiston
- ♦ käyttää veneenrakennuksessa käytettäviä ruisku- ja käsilevitystapoja sekä runko- että kalustemaalauksessa
- ♦ suorittaa veneiden pintakäsittelyitä
- ♦ valita pintakäsittelyaineen käyttökohteen ja käyttöolosuhteiden mukaisesti
- ♦ tehdä runko- ja sisustuspintakäsittelyn pohjatyöt
- ♦ tehdä gelcoatoin poistomenetelmät
- ♦ ottaa huomioon työn taloudellisuuden vaatimukset.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	luettelee tehtävän joitain vaiheita, tarvittavia materiaaleja ja työvälineitä	tekee tehtävän työvaiheet ja valitsee tarvittavat materiaalit ja työvälineet	määrittää tarvittavat osat, valitsee materiaalit ja niiden määrän sekä työvälineet
Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä pintakäsittelyvaiheesta toiseen	suorittaa pintakäsittelyn vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee joutuisasti ja itsenäisesti. viimeistelee kohteensa ja osaa kirjata työhön käytetyn ajan
Oman työn arviointi	arvioi omaa työtään ohjattuna	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin	arvioi omaa työtään suhteessa laatuvaatimuksiin ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa
Yrittäjyys Aloitekyky ja yrittäjyys	pyrkii suoriutumaan pintakäsittelytyöstä ohjeiden mukaisesti.	toimii yritteliäästi ja ymmärtää oman työnsä kustannusvaikutuksia.	toimii aloitteellisesti ja yritteliäästi ja arvioi oman työnsä kustannusvaikutuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	esikäsittelee ja pinnoittaa kohteen ohjauksen avulla	esikäsittelee ja pinnoittaa kohteen ohjeen mukaan	esikäsittelee ja pinnoittaa kohteen itsenäisesti
Työn tekeminen	tekee työnsä siten, että pintakäsittely saattaa vaatia korjauksia	tekee työnsä siten, että pintakäsittely vaatii vähäisiä korjauksia	tekee työnsä siten, että pintakäsittely vastaa ohjeiden mukaista laatutasoa
Työvälineiden hallinta	käyttää yleisimpiä työvälineitä tarkoituksenmukaisesti	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on kelpollista ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun	käyttää työvälineitä siten, että työn jälki on laadukasta ja tuntee työvälineiden valinnan vaikutuksen laatuun
	huolehtii työvälineistään	hoitaa työvälineitä ohjattuna	hoitaa työvälineitä itsenäisesti
Materiaalien hallinta	valitsee ohjattuna eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee ohjeen mukaan eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee kussakin työvaiheessa tarvittavat materiaalit itsenäisesti
	käsittelee, sekoittaa ja varastoi tarvittavat aineet ohjeiden mukaan turvallisesti valvonnan alaisena	käsittelee, sekoittaa ja varastoi tarvittavat aineet ohjeen mukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti	huolehtii itse tarvittavien aineiden käsittelystä, sekoituksesta ja varastoinnista turvallisesti
	tunnistaa yleisimmin tarvittavia pintakäsittelymateriaaleja.	luettelee useimmin tarvittavat materiaalit.	luettelee työhön tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käsitteiden hallinta	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvati-dotteissa ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet
Pinnoitusvirheiden tunnistaminen	tunnistaa pahimmat pin-noitusvirheet	tunnistaa pinnoitusvirheet ja niiden syyt	tunnistaa pinnoitusvirheet ja osaa analysoida virheiden syntyprosessit
Jätteiden käsittely	tunnistaa työstään muodostuvat jätteet.	lajittelee jätteitä oikein	lajittelee jätteitä oikein ja estää niiden joutumisen ympäristöön
	tuntee ohjattuna käyttämi-ensä tuotteiden merkittä-vimmät ympäristövaiku-tukset.	tuntee käyttämiensä tuot-teiden merkittävimmät ympäristövaikutukset.	tuntee käyttämiensä tuot-teiden merkittävimmät ympäristövaikutukset.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppi-misen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työ-aikoja	tekee työtä vastuuntuntoi-sesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoi-sesti ja noudattaen työyh-teisön käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu ääriä, melulta ja hengitysilman epäpuh-tauksilta	suojautuu ääriä, melulta ja hengitysilman epäpuh-tauksilta	suojautuu ääriä, melulta ja hengitysilman epäpuh-tauksilta
	käyttää työkonien turva-laitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti.	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuus-määräykset ja noudattaa niitä.
	käsittelee taakkoja turval-lisesti.	käsittelee taakkoja turval-lisesti.	käsittelee taakkoja turval-lisesti ja joutuisasti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä pinta-käsittelytyön. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta kokonaan pois lukien yrittäjyys
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta pinnoitusvirheiden tunnistaminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista ääriä, melulta ja hengitysilman epäpuh-tauksilta suojautuminen sekä työkonien turvalaitteiden käyttö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2.9 Vaativat lujitemuovityöt

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ◆ valmistella alipaineavusteiset laminointityöt
- ◆ laminoida käyttäen alipainesäkkimenetelmää ja alipaineavusteista injektiota
- ◆ korjata kehittyneempien komposiittirakenteiden vaurioita
- ◆ noudattaa työturvallisuus-, palo- ja ympäristönsuojelumääräyksiä
- ◆ tunnistaa kehittyneemmät lujitteet, matriisimuovit ja muut tarvittavat raaka-aineet
- ◆ selostaa alipainemenetelmästä johtuvat vaatimukset muottirakenteille
- ◆ selostaa eri rakennetaipojen vaatimukset ja ominaisuudet
- ◆ selostaa kehittyneempien rakenteiden vauriomekanismeja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely	luettelee joitakin tehtävän työvaiheita, tarvittavia materiaaleja ja työvälineitä	selostaa tehtävän työvaiheet, tarvittavat materiaalit ja työvälineet	määrittää tarvittavat osat, materiaalit ja niiden määrän sekä työvälineet
Työn kokonaisuuden hallinta	saattaa tarvita ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä valmistusvaiheesta toiseen	suorittaa valmistuksen vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee joutuisasti ja itsenäisesti, viimeistelee kohteensa ja kirjaa työhön käytetyn ajan

Oman työn arviointi	arvioi omaa työtään ohjattuna	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin	arvioi omaa työtään suhteessa laatuvaatimuksiin ja korjaa työsuoritusta tarvittaessa
Yrittäjyys Aloitekyky ja yrittäjyys	pyrkii suoriutumaan työtehtävästä ohjeiden mukaisesti.	toimii yritteliäästi ja ymmärtää oman työnsä kustannusvaikutuksia.	on aloitteellinen, yritteliäs ja osaa arvioida oman työnsä kustannusvaikutuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	valmistaa työryhmän jäsenenä lujitemuovikappaleen alipaineavusteisella menetelmällä	valmistaa ohjeiden mukaisesti lujitemuovikappaleen alipaineavusteisella menetelmällä	valmistaa itsenäisesti alipaineavusteisella menetelmällä lujitemuovikappaleen
	korjaa kerrosrakennevaurion ohjattuna	korjaa kerrosrakennevaurion ohjeen mukaan	korjaa kerrosrakennevaurion itsenäisesti
Työn tekeminen	tekee työnsä siten, että valmis tuote voi vaatia rakenteellisia korjauksia	tekee työnsä siten, että valmis tuote vaatii vähäisiä korjauksia	tekee työnsä siten, että valmis tuote vastaa ohjeiden mukaista laatutasoa
Työvälineiden hallinta	käyttää yleisimpiä työvälineitä asianmukaisesti	käyttää tarvittavia työvälineitä tehokkaasti ja valitsee tarvittavat apuvälineet taroituksenmukaisesti	käyttää työvälineitä ja laitteita tuottavasti ja tietää niiden vaikutuksen laatuun
	huolehtii työvälineistään	hoitaa työvälineet ohjattuna	hoitaa työvälineet itsenäisesti
Materiaalien valinta	valitsee ohjattuna eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee ohjeen mukaan eri työvaiheissa tarvittavat materiaalit	valitsee kussakin työvaiheessa tarvittavat materiaalit itsenäisesti
	käsittelee ja varastoi tarvittavat materiaalit ohjeiden mukaan turvallisesti valvonnan alaisena	käsittelee ja varastoi tarvittavat materiaalit ohjeen mukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti	huolehtii itse tarvittavien materiaalien käsittelystä ja varastoinnista turvallisesti
	tunnistaa yleisimmät tarvittavia materiaaleja.	tunnistaa useimmat tarvittavat materiaalit.	luettelee työhön tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Käsitteiden hallinta	hallitsee käyttöturvatieläisyyden ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee käyttöturvatieläisyyden ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet	hallitsee ja soveltaakäyttöturvatieläisyyden ja käyttöohjeissa käytettävät käsitteet
	tunnistaa tärkeimmät komposiittirakenteet	tunnistaa yleisimmät komposiittirakenteet ja niiden sovellukset veneenrakennuksessa	selostaa tilanteeseen sopivat materiaalit ja rakennetkaisu sekä niiden vaihtoehdot

Ongelmajätteiden käsittely	tunnistaa työstään muodostuvat ongelmajätteet	tunnistaa työssä muodostuvat ongelmajätteet ja tietää, miten ongelmajätteiden joutuminen ympäristöön voidaan estää	tunnistaa työssä muodostuvat ongelmajätteet ja tietää, miten ongelmajätteiden joutuminen ympäristöön voidaan estää
Kestävän kehityksen mukainen toiminta	käsittelee ongelmajätteitä asianmukaisesti.	tunnistaa tärkeimmät ongelmajätteet ja tuntee käyttämiensä tuotteiden merkittävimmät ympäristövaikutukset.	perustelee, miksi työssä muodostuvat jätteet luokitellaan ongelmajätteiksi ja tuntee käyttämiensä tuotteiden merkittävimmät ympäristövaikutukset.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla	tekee työtä vastuuntuntoisesti ja noudattaa käyttäytymissääntöjä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu tärinältä, melulta ja hengityksen epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengityksen epäpuhtauksilta	suojautuu tärinältä, melulta ja hengityksen epäpuhtauksilta
	käyttää työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti	käyttää työkonien turvalaitteita ohjeiden mukaisesti ja käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja	tuntee työhönsä liittyvät keskeiset työturvallisuusmääräykset ja noudattaa niitä
	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti.	käsittelee taakkoja turvallisesti ja joutuisasti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä alipaineavusteista laminointityötä avomuotissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta pois lukien yrittäjyys
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta alan termit ja käsitteet
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta suojautuminen sekä työkonien turvalaitteiden käyttö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2.10 Sähkötyöt ja navigointilaitteiden asennus

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa työssään palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ asentaa ja testata veneen tasasähköjärjestelmän
- ♦ asentaa ja ottaa käyttöön vene-elektroniikan laitteita, esim. navigointijärjestelmän
- ♦ asentaa ja kytkeä keulapotkurin, ankkurivinssin tai muun suurivirtaisen laitteen
- ♦ korjata ja muuttaa veneen sähköjärjestelmää ja dokumentoida muutokset
- ♦ asentaa veneen maasähköjärjestelmän esivalmistetuista moduuleista
- ♦ piirtää veneen kytkentäkaaviota ja mitoittaa veneen tasasähköjärjestelmän osia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työtehtävän suunnittelu	luettelee annetun tehtävän tärkeimpiä työvaiheita	selostaa annetun tehtävän työvaiheet	selostaa annetun tehtävän työvaiheet perustellussa järjestyksessä
	luettelee työssä tarvittavia materiaaleja ja työvälineitä	luettelee tarvittavat materiaalit ja työvälineet	määrittää tarvittavat materiaalit ja niiden määrän sekä tarvittavat työvälineet
	löytää tehtävää koskevat määräykset ohjeiden avulla	löytää itsenäisesti tehtävää koskevia määräyksiä ja standardeita	selvittää tehtävää koskevat määräykset ja standardit
Työn kokonaisuuden hallinta	suorittaa tehtävän vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet toimivaksi kokonaisuudeksi	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee joutuisasti ja itsenäisesti
	siivoaa työkohteen kehoittaessa	viimeistelee ja siivoaa työkohteen	viimeistelee työkohteen asianmukaisesti ja edistää työympäristön siisteyttä
	muuttaa ohjattuna tarvittaessa työn jaksotusta ja järjestystä	muuttaa tarvittaessa työn jaksotusta	muuttaa tarvittaessa työn jaksotusta ja järjestystä
Oman työn arviointi	saattaa arvioida omaa työtään osittain epärealistisesti	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin	arvioi omaa työtään suhteessa annettuun tehtävään
	luettelee työssä esille tulleita ongelmia.	luettelee työssä esille tulleita ongelmia ja esittää muita sopivia työmenetelmiä.	ottaa huomioon mahdolliset ongelmakohteet ja etsii niihin parempia työmenetelmiä sekä arvioi työhön käytettyä aikaa ja syntyneitä kustannuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	asentaa sähköjärjestelmän osia työnjohdon ohjeiden mukaisesti	asentaa, kiinnittää ja kytkee kojeet, kaapelit, pääkytkimet ja akut työnjohdon ohjeiden mukaisesti	asentaa, kiinnittää ja kytkee kojeet, kaapelit, pääkytkimet ja akut standardien ja kirjallisten suunnitelman mukaisesti
	tarkistaa ohjeiden mukaisesti vaiheittain järjestelmän kytkentöjä	tarkistaa ja testaa asennetun järjestelmän kytkennät ohjeiden mukaisesti	tarkistaa ja testaa asennetun järjestelmän kytkennät itsenäisesti
	etsii ilmeisiä vikakohteita kokeilemalla tai yksittäisillä mittauksilla	etsii tyyppillisiä vikakohteita järjestelmällisesti esim. jännitehäviömittauksilla	etsii mahdollisia vikakohteita järjestelmällisesti, esim. jännitehäviömittauksilla tai poissulkemismenetelmällä
	asentaa työryhmän jäsenenä yksinkertaista moduulirakenteista maasähköjärjestelmää	asentaa yksinkertaisen moduulirakenteisen maasähköjärjestelmän ohjeiden mukaisesti	asentaa itsenäisesti moduulirakenteisen maasähköjärjestelmän
	täydentää tehtyjä muutoksia sähköpiirustukseen ohjeiden mukaisesti	täydentää tehdyt muutokset sähköpiirustukseen standardien mukaisilla merkinnöillä	täydentää tehdyt muutokset sähköpiirustukseen ja muihin dokumentteihin piirustuksessa käytetyillä merkinnöillä
Työvälineiden hallinta	käyttää yleisimpiä asennustyökaluja siten, että asennus on hyväksyttävissä	käyttää asennustyökaluja siten, että asennus täyttää yleiset laatuvaatimukset	käyttää asennustyökaluja siten, että asennus ja sen kytkennät ovat luotettavat ja työn jälki on moitteetonta
	käyttää yleismittaria ohjeiden mukaisesti jännitteen mittaamiseen ja johdinparin osoittamiseen	käyttää oikein yleismittaria ja pihtimittaria jännitteen, jännitehäviön, virran, resistanssin ja diodin mittaamiseen	käyttää yleismittaria ja pihtimittaria analyttisesti jännitteen, jännitehäviön, virran, resistanssin ja diodin mittaamiseen
Materiaalien hallinta	valitsee kaapelin ja kojeen suojausluokan työnjohdon ohjeen mukaan	valitsee kaapelin tyyppin, kojeen suojausluokan ja johtimien värikoodin suunnitelman mukaisesti	valitsee kaapelin tyyppin, kojeen suojausluokan ja johtimien värikoodin standardin ja suunnitelman mukaisesti
	luettelee työhön käytettyjä materiaaleja	kirjaa työhön käytetyt materiaalit ja tarvikkeet asianmukaisesti	kirjaa työhön käytetyt materiaalit ja tarvikkeet ja vertaa niitä suunnitteluvaiheen tarpeeseen
	välttää materiaalien ja tarvikkeiden tuhlausta.	käyttää materiaaleja ja tarvikkeita riittävästi ja välttää tuhlausta.	käyttää materiaaleja ja tarvikkeita kestävästi kehityksen periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Asentaa ja testata veneen tasasähköjärjestelmän	tunnistaa virtapiirin osia kytkentäkaavion avulla	tunnistaa kytkentäkaavion piirrosmerkit ja osaa yhdistää ne asennettaviin kojeisiin	yhdistää kytkentäkaavion piirrosmerkit asennettaviin kojeisiin ja selvittää eri kojevaihtoehtoja
	piirtää asennettavan kojeen virtapiirin mallin mukaan	piirtää asennettavien kojeiden virtapiirit kytkentäkaavioon	piirtää veneen sähköjärjestelmän kytkentäkaavion kojeluettelon perusteella
	määrittää tarvittavan kaapelin laitteen virrankulutuksen perusteella	laskee laitteen virrankulutuksen, sulaketarpeen ja käytettävän johtimen pinta-alan	valitsee johtimen pinta-alan virran ja kaapelin pituuden perusteella
	määrittää ja arvioi seikkoja, joiden perusteella akkujen määrä ja kapasiteetti voidaan arvioida	arvioi oikein akkujen määrän ja kapasiteetin	määrittää akkujen määrän, tyyppin ja kapasiteetin kulutuksen ja käytön perusteella
	määrittää virtapiirin vianetsintämenetelmiä	määrittää virtapiirin vianetsinnän periaatteet	käyttää virtapiirin vianetsintämenetelmiä
	luettelee sähkökemiallisen korroosion aiheuttamia ongelmia	selostaa sähkökemiallisen korroosion vaikutuksia ja luettelee suojausmenetelmiä	selostaa sähkökemiallisen korroosion syntymekanismien veneessä ja sen suojausmenetelmät
	asentaa veneen sähköjärjestelmän maadoituksen ohjattuna	asentaa veneen sähköjärjestelmän maadoituksen	asentaa ja perustella sähköjärjestelmän maadoituksen ja anodien käytön
	määrittää ohjattuna, mitä vaatimuksia huvivedirektiivi asettaa veneen sähköjärjestelmälle	selvittää ja määrittää, mitä vaatimuksia huvivedirektiivi asettaa veneen sähköjärjestelmälle	soveltaa huvivedirektiivin vaatimuksia veneen sähkölaitteiden asennustöissä
Jätteiden käsittely	käsittelee työstään muodostuvat ongelmajätteet ja roskat.	käsittelee työstään muodostuvat ongelmajätteet ja roskat sekä osaa kertoa niille tehtävät toimenpiteet.	käsittelee työstään muodostuvat ongelmajätteet ja roskat sekä osaa perustella niille tehtävät toimenpiteet.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja ja tekee annettuja töitä	noudattaa sovittuja työaikoja ja tekee annetut työt vastuullisesti	noudattaa sovittuja työaikoja ja työyhteisön käytäytymissäntöjä sekä tekee annetut työt vastuullisesti
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu ääniltä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta sekä käsittelee taakkoja turvallisesti	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti.	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti sekä noudattaa työturvallisuusmääräyksiä.
	käyttää työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti.		

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa asentamalla ja testaamalla veneen sähköjärjestelmää Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta pois lukien maasähköjärjestelmää
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta niiltä osin, kun sitä näyttötehtävässä esiintyy.
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2.11 Veneenrakennuksen yritystoiminta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ punnita oman yrityksen perustamisen vaihtoehtoja
- ♦ analysoida omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan yrittäjänä
- ♦ valita yritykselleen yritysmuodon
- ♦ yrityksen perustamisprosessin
- ♦ kehittää liikeideoita sekä arvioida niiden toimivuutta
- ♦ ilmaista liikeideansa visuaalisesti ja kirjallisesti sekä ideoida sen pohjalta tuotteita ja palveluja
- ♦ arvioida oman osaamiseensa liittyvien tuotteiden/palveluiden tuotteistamismahdollisuuksia
- ♦ selvittää perustettavalle yritykselle liiketoiminnan kannalta keskeiset yhteistyötahot
- ♦ laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman ja esitellä sen esim. rahoittajille
- ♦ tunnistaa yrityksen taloudellisen menestymisen realiteetit ja tehdä kustannuslaskelmia ja budjetoida sekä vertailla eri vaihtoehtojen kustannusvaikutuksia
- ♦ ymmärtää tuloslaskelman ja taseen merkityksen yrityksen talouden kuvaajana
- ♦ suunnitella yrityksen markkinointia ja huomioiden hinnat, tuotteet/palvelut, saatavuus ja markkinointiviestintä sekä valita tilanteisiin sopivat kilpailukeinot
- ♦ tunnistaa yrityksen keskeiset asiakasryhmät
- ♦ ottaa vastaan asiakaspalautetta asiallisesti ja viestiä sitä eteenpäin
- ♦ esitellä alansa palveluita ja tuotteita ja niiden laatua koskevia ominaisuuksia ja johtaa niistä myyntiargumentit
- ♦ tunnistaa yritysalamansa keskeiset riskit ja riskienhallinnan keinot
- ♦ tunnistaa omaan yritykseen liittyvät työntekijän velvoitteet
- ♦ ottaa huomioon alansa kannalta keskeiset lait ja asetukset sekä kuluttajansuojan
- ♦ tehdä tekstinkäsittelyohjelmalla yritystoimintaan liittyviä perusasiakirjoja kuten tarjous ja sopimus pohja
- ♦ käyttää taulukkolaskentaohjelmaa siten, että pystyy tekemään ohjelmalla perustason kustannuslaskelman, budjettitaulukon ja ALV-laskelman.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE		ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3	
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja			
Liiketoiminnan suunnitteleminen	kehittelee valmista yritys-ideaa (esim. veneveistämö)	suunnittelee liiketoimintaa (esim. soutuveineisiin erikoistunut yritys)	tekee liiketoimintasuunnitelman (esim. liikeidean pohjalta tehdyn suunnitelman, joka sisältää myös liike-toiminnan tavoitteet)	
Yrityksen perustaminen	määrittää ohjattuna yrityksen perustamisen edellytykset	määrittää yrityksen perustamisen edellytykset ja perustamistoimet sekä viranomaispalvelut, joita voi käyttää apuna	määrittää yrityksen perustamistoimet ja laatii yrityksen perustamisasiakirjoja	
Markkinoinnin suunnittelu	suunnittelee ja soveltaa ainakin yhtä markkinoinnin	suunnittelee ja soveltaa markkinoinnin kilpailukeinoja tuotteen/palvelun mukaisesti.	suunnittelee ja soveltaa markkinoinnin kilpailukeinoja tuotteen/palvelun ja asiakasryhmän mukaisesti.	

ARVIOINNIN KOHDE		ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3	
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja			
Myyntiargumentin esittäminen omasta tuotteesta/palvelusta	esittelee alansa tuotteita ja palveluita asianmukaisesti	esittää hyviä myyntiargumentteja alansa tuotteista ja palveluista	esittää useita vaihtoehtoisia ratkaisumalleja asiakkaalle	
Liikeidean ja tuotteistamisen kehittämisen ja arviointi	tietää SWOT-analyysin käytön perusteet	käyttää SWOT-analyysia liikeidean arvioimiseen	käyttää SWOT-analyysia liikeidean sekä tuotteen/palvelun arvioimiseen	
Kustannuslaskenta	suorittaa katetuottolaskentaa ohjeiden mukaisesti	tekee kustannuslaskelmia ohjeiden mukaisesti	käyttää katetuottolaskentaa ja kustannuslaskentaa hinnoittelun ja kustannusvertailun välineenä	
Budjetointi	laatii ohjattuna budjetoinnin peruseriaatteen	tekee budjetin tuote/palvelutasolla	tekee budjetin yritystasolla	
Kustannuslaskelman teko taulukkolaskentaohjelmalla	laatii yksinkertaisen kustannuslaskelman (esim. työkulut + materiaalikulut + hallinto)	laatii vertailevia kustannuslaskelmia (esim. huomioiden eri kustannustasot materiaaleissa ja palkoissa)	laatii vertailevia kustannuslaskelmia huomioiden volyymien muutokset (esim. ajankäyttö, alihankinta)	
	tekee kustannuslaskelman taulukkolaskentaohjelmalla (kaavat + selite)	tekee kustannuslaskelman perusmuotoilun taulukkolaskentaohjelmalla (kaavat + selite)	muokkaa kustannuslaskentapohjaa tarpeen mukaan (kaavat + selite+ soluviihtaukset)	

Asiakirjan teko tekstinkäsittelyohjelmalla	laatii tekstinkäsittelyohjelmalla yrityksen asiakirjan peruspohjan (esim. tarjouspohjan).	muokkaa tekstinkäsittelyohjelmalla laadittua asiakirjan peruspohjaa tehtävän mukaisesti (esim. tarjouspohja asiakkaan mukaan).	muokkaa esimerkiksi tarjousasiakirjaa siten, että se muodostaa muuhun asiakirjaan liittyvän kokonaisuuden (esim. tarjouspohjat asiakkaan mukaan ja systemaattinen tarjoustiedosto).
--	---	--	---

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Yritysmuotojen tunteminen	määrittelee mitä tarkoitetaan yritysmuodolla ja ymmärtää yksityis-yrittämisen edellytykset	valitsee eri yritysmuodot niiden tunnuspiirteiden perusteella (T:mi, Ay, Ky, Oy ja osuuskunta)	valitsee eri yritysmuodot niiden tunnuspiirteiden ja eroavaisuudet (T:mi, Ay, Ky, Oy ja osuuskunta)
Markkinoinnin	ohjattuna hinnoittelee tuotteen/palvelun, saatavuuden ja selostaa markkinointiviestinnän peruskäsitteet	valitsee vaihtoehtoisia hinnoittelun, tuotteen/palvelun, saatavuuden ja markkinointiviestinnän ratkaisuvaihtoehtoja	valitsee yritykselle sopivia hinnoittelun, tuotteen/palvelun, saatavuuden ja markkinointiviestinnän toteuttamisen muotoja
Tuloslaskelman ja taseen ymmärtäminen yrityksen talouden kuvaajana	ymmärtää, mitä on voitto ja tietää mitä tuloslaskelma kertoo (eli tulot>menot ja tuloksen)	tietää, mitä tase kuvaa ja tietää tilinpäätöksen keskeiset käsitteet (esim.liikevaihdon, poistot, vieras ja oma pääoma)	pystyy arvioimaan yrityksen taloudellista tilaa tilinpäätöksestä (kannattavuus ja velkaisuus)
Yrityksen sidosryhmien ja yhteistyötahojen tunteminen	tietää yrityksen keskeiset sidosryhmät	tietää yrityksen keskeiset sidosryhmät ja yhteistyötahot	tietää yrityksen keskeiset sidosryhmät, yhteis-työtahot ja asiakasryhmät
Yritystoimintaan liittyvän lainsäädännön tunteminen	on selvillä yritystoimintaan liittyvistä keskeisistä laista ja säädöksistä.	pystyy arvioimaan yritystoimintaan liittyvien lakien ja säädösten vaikutuksia yrityksen toimintaan.	pystyy arvioimaan yritystoimintaan liittyvien lakien ja säädösten vaikutuksia ja soveltamismahdollisuuksia yrityksen toimintaan yritys- ja yksilötasolla.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	soveltaa oppimaansa tietoa työtehtävissä	arvioi oppimistaan ja onnistumistaan työtehtävissä	soveltaa oppimaansa tietoa ongelmatilanteessa kehittämisen uuden ratkaisun tilanteeseen
Vuorovaikutus- ja yhteistyö	toimii asianmukaisesti osana työyhteisöä.	toimii joustavasti ja vuorovaikutuksessa toisten työyhteisön jäsenten kanssa.	toimii joustavasti ja vuorovaikutuksessa myös haastavien työyhteisön jäsenten kanssa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä yritys-toiminnan eri osa-alueisiin liittyviä monipuolisia työtehtäviä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuk-sia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessin hallinnasta vähintään liiketoiminnan suunnittelu ja yrityksen pe-rustamisprosessin tunteminen
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta vähintään kustannus-laskelman teko taulukkolaskentaohjelmalla ja asiakirjan teko tekstinkäsittely-ohjelmalla
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta vähintään markkinointi
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista vähintään Vuorovaikutus- ja yhteistyö.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaami-sen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.2.12 Veneen korjaus (sisältyy myös osaan Veneen asennus ja korjaus)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ noudattaa työssään palo-, ympäristö- ja työsuojelumääräyksiä
- ♦ huoltaa ja korjata sisä-, sisäperä- ja perämootoreita ja niiden järjestelmiä vaih-to-osilla
- ♦ korjata lujitemuoviveneen rakenneaurioita
- ♦ telakoida veneen ja käyttää traileria veneen siirtämiseen.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaa-misen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
1. Työprosessin hallinta	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työtehtävän suunnittelu	luettelee annetun tehtävän tärkeimmät työvaiheet	selostaa annetun tehtävän työvaiheet	selostaa annetun tehtävän työvaiheet perustellussa järjestyksessä
	luettelee tehtävässä tarvittavia materiaaleja ja työvälineitä	luettelee tarvittavat materiaalit ja työvälineet	määrittää tarvittavat materiaalit ja niiden määrän sekä tarvittavat työvälineet
	etsii tehtävää koskevia määräyksiä niitä sisältävistä tietolähteistä	löytää tehtävää koskevat tärkeimmät määräykset ja standardit	soveltaa työhönsä tehtävää koskevat määräykset ja standardit
Työn kokonaisuuden hallinta	suorittaa tehtävän vaihe kerrallaan	jaksottaa työvaiheet toimivaksi kokonaisuudeksi	jaksottaa työvaiheet siten, että työ etenee joutuisasti ja itsenäisesti
	siivoaa työkohteen kehoittaessa	viimeistelee ja siivoaa työkohteen	viimeistelee työkohteen ja edistää työympäristön siisteyttä
	muuttaa ohjattuna työn jaksotusta ja järjestystä	muuttaa tarvittaessa työn jaksotusta	muuttaa tarvittaessa työn jaksotusta ja järjestystä
Oman työn arviointi	saattaa arvioida omaa työtään osittain epärealistisesti	arvioi omaa työtään suhteessa muiden suorituksiin	arvioi omaa työtään suhteessa annettuun tehtävään
	luettelee työssä esille tulleita ongelmia.	luettelee ongelmatilanteisiin muita sopivia työmenetelmiä.	ottaa huomioon mahdolliset ongelma-kohteet ja etsii niihin parempia työmenetelmiä sekä arvioi työhön käytettyä aikaa ja syntyneitä kustannuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työmenetelmien hallinta	tekee työryhmän jäsenenä perämoottorin, sisämoottorin tai sisäperämoottorin vuosihuoltoon liittyviä tehtäviä	tekee vaiheittain perämoottorin, sisämoottorin ja sisäperämoottorin vuosihuollon	tekee itsenäisesti perämoottorin, sisämoottorin ja sisäperämoottorin vuosihuollon
	vaihtaa ohjattuna moottorin kuluvia osia ja tiivisteitä	vaihtaa moottorin kuluvia osia ja tiivisteitä	arvioi oikein kuluvia osia ja tiivisteitä ja vaihtaa ne tarvittaessa
	tekee oman korjausosustensa osaksi toimivaa kokonaisuutta	tekee korjaustyöt ohjeiden mukaisesti ja teknisesti toimivaksi	tekee korjauksen ohjeiden mukaisesti, siististi ja teknisesti moitteettomasti
	poistaa lujitemuoviveneen vaurioituneen gelcoatoin ja/ tai laminaatin ja laminoi tai maalaa korjattavan kohteen ohjeiden mukaisesti	poistaa lujitemuoviveneen vaurioituneen gelcoatoin ja/ tai laminaatin ja laminoi rakenteen alkuperäiseen muotoon	poistaa lujitemuoviveneen vaurioituneen gelcoatoin ja/ tai laminaatin ja laminoi rakenteen alkuperäiseen lujuuteen
	viimeistelee korjatut kohdat käyttökelpoisiksi	viimeistelee korjatut kohdat moitteettomiksi	viimeistelee korjatut kohdat veneen muuta ulkonäköä vastaaviksi
	tekee työryhmän jäsenenä lasikuituruton vaurioittaman lujitemuoviveneen pohjan korjaustöitä	korjaa vaiheittain lasikuituruton vaurioittaman lujitemuoviveneen vedenalaisen pohjan	korjaa itsenäisesti lasikuituruton vaurioittaman lujitemuoviveneen vedenalaisen pohjan
	avustaa asianmukaisesti veneen telakoinnissa ja peittämisessä	suorittaa työryhmän jäsenenä veneen telakoinnin ja peittämisen	telakoi ja peittää veneen itsenäisesti
	avustaa tarpeen mukaan veneen traileroinnissa ja sitomisessa	toimii oikein työryhmässä, joka nostaa, sitoo ja laskee veneen trailerilta sekä siirtää veneen pukeilta trailerille ja trailerilta pukeille	suorittaa itsenäisesti veneen nostamisen, sitomisen ja laskemisen trailerilta sekä siirtämisen pukeilta trailerille ja trailerilta pukeille
Työvälineiden hallinta	avustaa asianmukaisesti moottorinosturin käytössä ja käyttää yleisimpiä asennustyökaluja turvallisesti	käyttää turvallisesti moottorinosturia ja moottori-asennuksissa tarvittavia asennustyökaluja	käyttää itsenäisesti ja turvallisesti moottorinosturia yms. muita asennuksessa tarvittavia erikoistyökaluja
	käyttää turvallisesti yleisimpiä telakoinnissa tarvittavia työkaluja	käyttää turvallisesti telakoinnissa tarvittavia työkaluja kuten tunkkeja, pukkeja, rullia ja vipuja	käyttää turvallisesti telakoinnissa tarvittavia työkaluja ja koneita kuten tunkkeja, pukkeja, rullia, vipuja ja nosturia

Materiaalien hallinta	valitsee korjaukseen tarvittavia materiaaleja käyttötarkoituksen ja työnjohdon antamien ohjeiden mukaisesti	valitsee korjaukseen tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet suunnitelman mukaisesti	valitsee korjaukseen tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet suunnitelman ja standardien mukaisesti
	luettelee korjaustyöhön käytettyjä materiaaleja	kirjaa korjaustyöhön käytetyt materiaalit ja tarvikkeet	kirjaa korjaustyöhön käytetyt materiaalit ja tarvikkeet ja vertailee niitä suunnitteluvaiheen tarpeeseen
	välttää materiaalien ja tarvikkeiden tuhlausta.	käyttää materiaaleja ja tarvikkeita riittävästi ja välttää tuhlausta.	käyttää materiaaleja ja tarvikkeita kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
	tekee veneen vuosihuoltoon liittyviä tärkeimpiä tehtäviä	tekee veneen ja moottorin vuosihuollon työvaiheet ja luettelee huoltotyössä käytettävät tarvikkeet	tekee perustellen veneen ja moottorin vuosihuollon työvaiheet ja tarvikkeet
	tunnistaa yleisimpiä törmäyksistä ja ikääntymisestä johtuvia veneen vaurioita	tunnistaa erityisesti veneen ikääntymisestä, mutta myös todennäköisesti muista syistä johtuvat vauriot	arvioi perustellen erityisesti ikääntymisestä, mutta myös muista syistä johtuvat veneen vauriot
	tekee ohjattuna vaurioituneen lujitemuoviveneen tärkeimmät korjausvaiheet	tekee vaurioituneen lujitemuoviveneen korjausvaiheet	tekee perustellen vaurioituneen lujitemuoviveneen korjausvaiheiden tarpeellisuuden
Jätteiden käsittely	tunnistaa työstään muodostuvat ongelmajätteet ja roskat.	tunnistaa työstään muodostuvat ongelmajätteet ja roskat sekä osaa kertoa niille tehtävät toimenpiteet.	tunnistaa työstään muodostuvat ongelmajätteet ja roskat sekä osaa perustella niille tehtävät toimenpiteet ja toimittaa ne niille kuuluville paikoille.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Ammattietiikka	noudattaa sovittuja työaikoja ja tekee annettuja töitä	noudattaa sovittuja työaikoja ja tekee annetut työt vastuullisesti	noudattaa sovittuja työaikoja ja työyhteisön käytäytymissäntöjä sekä tekee annetut työt vastuullisesti
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	suojautuu tärinältä, melulta ja hengitysilman epäpuhtauksilta sekä käsittelee taakkoja turvallisesti		
	käyttää työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti.	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti.	käyttää turvallisia työtapoja ja työasentoja ja työkoneiden turvalaitteita ohjeiden mukaisesti sekä noudattaa työturvallisuusmääräyksiä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä venemoottorin vuosihuollon ja korjaamalla lujitemuoviveneen pohjan vaurion. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- ♦ työprosessien hallinta kokonaan
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinta niiltä osin, kun sitä näyttötehtävässä esiintyy
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidot.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla

4.2.13 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

Veneenrakennuksen perustutkintoon voidaan sisällyttää vähintään yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista perustutkinnoista

- ◆ Autoalan perustutkinto
- ◆ Kone- ja metallialan perustutkinto
- ◆ Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto
- ◆ Muovi- ja kumitekniikan perustutkinto
- ◆ Pintakäsittelyalan perustutkinto
- ◆ Puualan perustutkinto
- ◆ Rakennusalan perustutkinto
- ◆ Sähköalan perustutkinto
- ◆ Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta. Veneenrakennuksen tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi Veneenrakennuksen perustutkintoa todistusten perusteella.

4.2.14 Tutkinnon osa ammattitutkinnoista

Veneenrakennuksen perustutkintoon voidaan sisällyttää vähintään yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavasta ammattitutkinnoista:

- ◆ Veneenrakentajan ammattitutkinto

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa näyttötutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla sellainen on.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja Veneenrakennuksen tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi Veneenrakennuksen perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.2.15 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnoista

Veneenrakennuksen perustutkintoon voidaan sisällyttää vähintään yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavasta erikoisammattitutkinnoista:

- ♦ Venemestarin erikoisammattitutkinto

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa näyttötutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla sellainen on.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja Veneenrakennuksen tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi veneenrakenuksen perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.2.16 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista

Veneenrakennuksen perustutkintoon voidaan sisällyttää vähintään yksi ammatillinen tutkinnon osa seuraavista ammattikorkeakoulututkinnoista:

- ♦ Tekniikan ammattikorkeakoulututkinto, insinööri (AMK)

Veneenrakennuksen perustutkinnon koulutuksen järjestäjä hyväksyy kyseiset opinnot osaksi Veneenrakennuksen perustutkintoa. Ammattikorkeakouluopinnoista ei edellytetä ammattiosaamisen näyttöjä.

4.2.17 Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka sisältävät työelämän alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin perustuvia ammattitaitovaatimuksia. Tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien perusteella. Niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen.

4.3 MUUT VALINNAISET TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa valinnaisia tutkinnon osia, jotka voivat olla ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia, ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) tai lukio-opintoja. Tutkinnon osat on nimettävä ja niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset, tavoitteet ja arviointia varten arviointikriteerit sekä ammatillisiin tutkinnon osiin ammattitaidon osoittamistavat.

Muiden valinnaisten tutkinnon osien tarjonnassa koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

Ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja) ja lukio-opintoja voi olla enintään 10 opintoviikkoa muissa valinnaisissa tutkinnon osissa.

4.3.1 Yrittäjyys

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa yhteistyössä ryhmän kanssa

- ◆ arvioida tuotteistamismahdollisuuksia
- ◆ arvioida perustettavan yrityksen toimintaedellytyksiä
- ◆ täsmentää taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuk-
sen
- ◆ hankkia toimivan yhteistyö- tai partneriyrityksen
- ◆ laatia alustavan liiketoiminta- ja taloussuunnitelman
- ◆ esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuot-
tajille ja rahoittajille
- ◆ neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
- ◆ perustaa yrityksen
- ◆ suunnitella ja käynnistää yrityksen toiminnan
- ◆ toimia perustetussa yrityksessä ja tehdä yrityksen ydintehtäviä
- ◆ toimia yrityksen toimintaa tukevia palveluja tuottavien tahojen kanssa
- ◆ lopettaa yrityksen toiminnan opintojen päättyessä tai jatkaa yrityksen toimin-
taa yritystoiminnan (10 ov) opintojen yhteydessä tavoitteenaan perustaa oma
yritys.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu	osallistuu yrityksen toiminnan suunnitteluun ja toimii ryhmän jäsenenä	suunnittelee yrityksen toimintaa ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksen toimintaa innovatiivisesti ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti
	ottaa vastuun töistään sopimusten mukaisesti	ottaa vastuun sovitusta töistä yhteisvastuullisesti	ottaa vastuuta koko ryhmän toiminnasta ja sovitujen töiden tekemisestä yhteisvastuullisesti
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä ryhmän toimintaan
	osallistuu sovittuihin yhteistyöverkostojen tapaanisiin	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii työnsä asetettujen laadutavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii yhdessä asetettujen laadutavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii yhdessä asetettujen laadutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työvälineiden käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää itsenäisesti yrityksen käytössä olevia työvälineitä, kuten työpaikan laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Opiskelija		
Tuotteistamismahdollisuuksien ja toimintedellytysten arviointi	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	hyödyntää tuotteistamisessa yhteistyössä ryhmän kanssa oman alan tai eri alojen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa
	kartoittaa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa yhteistyössä ryhmän kanssa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
	seuraa ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa toimialan kehitystä yritystoiminnan kannalta	seuraa yhteistyössä ryhmän kanssa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan kannalta
	arvioi opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi yhteistyössä ryhmän kanssa mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittymistavoitteita
	Liikeidean täsmentäminen	selvittää opastettuna yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi yhteistyössä ryhmän kanssa perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia
	valitsee ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat osallistuu tiedon hankintaan keskeisiltä viranomaisilta	valitsee yhteistyössä ryhmän kanssa yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamisasiakirjat hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta

Yrityksen toiminnan suunnittelu ja toimiminen yrityksessä	osallistuu ohjattuna toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankintaan, mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan ja myydään ja miten talous hoidetaan
	osallistuu ohjattuna yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	osallistuu yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavan tiedon hankkimiseen	hyödyntää yhteistyössä ryhmän kanssa yrityksen logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut	hankkii yhteistyössä ryhmän kanssa tietoa yrityksen perustamista ja toimintaa tukevista palveluista, mm. tilitoimiston palvelut
	soveltaa ohjattuna sovittujen tehtävien hoitamisessa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa	soveltaa itsenäisesti yrityksen toiminnassa tarvittavaa tietopohjaa
	selvittää opastettuna, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta	selvittää, mitä ja miksi lainsäädäntö edellyttää kirjanpidolta
	säilyttää ohjattuna tarvittavat kuitit ja tositteet kirjanpitoa varten.	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet	säilyttää kirjanpidossa tarvittavat kuitit ja tositteet
		tulkitsi esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta.	tulkitsi esim. tilitoimiston avulla yrityksen tulosta ja tasetta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluista ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu ryhmän valintojen ja päätösten valmisteluun	tekee ryhmässä ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä	tekee ryhmässä perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
	osallistuu yhteistyöneuvotteluihin ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten kanssa ja osallistuu yhteistyöneuvotteluihin sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa

Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnassa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa.	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja asiakaspalvelutilanteissa
	suojautuu opastettuna työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta	suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta
	varmistaa opastettuna oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden tutuissa tilanteissa.	varmistaa ohjeiden mukaan oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.	varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa
			kehittää ryhmänsä turvallisuutta ja työkykyä kehittämällä omia työkäytäntöjään ja työympäristöään opastaa muita toimimaan terveellisesti ja turvallisesti toimiessaan ryhmän jäsenenä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa toimimalla yhteistyössä ryhmän, yhteistyö- tai partneriyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. harjoitusyrityksessä tai vastaavassa.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ◆ työnperustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallinta.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.3.2 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ tunnistaa työpaikalla työssäoppimiseen tai ammattiosaamisen näyttöön sopivan työtehtävät ja osaa selvittää niiden arviointikohteet ja -kriteerit
- ♦ neuvotella työyhteisössä työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta
- ♦ valmistella yhteistyössä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
- ♦ perehdyttää muita opiskelijoita työpaikalla tai oppilaitoksissa tehtäviin töihin, toimintatapoihin ja sääntöihin
- ♦ esitellä aliansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi työelämään tutustumisjaksolla oleville opiskelijoille
- ♦ käydä ohjauskeskusteluja, kehittää toimintaansa palautteen perusteella ja sovittella näkemyseroja
- ♦ toimia erilaisten oppijoiden ja työtovereiden kanssa
- ♦ vastaanottaa ja antaa kehittävää palautetta
- ♦ itsearvioida työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöään ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan
- ♦ arvioida työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimia ja ohjata myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Opiskelija osaa toimia työpaikkaohjaajana saatuaan riittävästi työkokemusta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Amatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	valmistelee ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistelee annettujen ohjeiden mukaan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistelee itsenäisesti ja aloitteellisesti työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitelmaa
Työn kokonaisuuden hallinta	saattaa tarvita ajoittaista ohjausta.	tekee annetut tehtävät oma-toimisesti.	etenee työssään sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Opiskelijalähtöinen ohjaaminen	perehdyttää ohjattuna muita opiskelijoita	perehdyttää ohjeiden mukaisesti muita opiskelijoita ja käy ohjauskeskusteluja	perehdyttää muita opiskelijoita, toimii joustavasti erilaisten ihmisten kanssa ja sovittelee näkemyseroja
Opiskelijan arviointi	vastaanottaa ja antaa ohjattuna palautetta työtehtävistä sekä itsearvioi ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamiseen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	vastaanottaa ja antaa palautetta työtehtävistä ja itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.	käy rakentavia palautekeskusteluja sekä itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamiseen näytöt ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman alan työelämä ja ammatillisen koulutuksen tunteminen	esittelee joitakin alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee itsenäisesti ja monipuolisesti alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia
Opetussuunnitelmien tunteminen	tunnistaa ohjattuna työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.	tunnistaa ohjeiden mukaisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.	tunnistaa itsenäisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Terveysten, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskejä sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii ja ohjaa myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla näytön tai työssäoppimisen. Hän perehtyy työyhteisön toimintaan, työtehtäviin, työkulttuuriin ja sääntöihin sekä arvioi työyhteisön työturvallisuusriskit ja työergonomiakysymykset oman työnsä osalta. Opiskelija kartoittaa mahdollisuudet toteuttaa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä työpaikalla. Opiskelija analysoi oman työssäoppimisensa ja ammattiosaamisen näyttönsä arvioinnit.

Ammattiosaamisen näyttö annetaan pääsääntöisesti jonkun muun ammattiosaamisen näytön yhteydessä toiminnasta vastuullisten työyhteisön edustajien valvonnassa.

Tämän tutkinnon osan ammattiosaamisen näytössä osoitetaan arviointikriteerien mukaisesti vähintään

- ♦ työprosessin hallinta
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta opiskelijan arviointi
- ♦ työn perustana olevan tiedon hallinnasta opetussuunnitelmien ja kansallisten näyttöaineistojen tunteminen
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaidoista terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen.

Siltä osin kun tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.3.3 Ammattitaitoa syventävät ja laajentavat tutkinnon osat

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa hyväksymässään opetussuunnitelmassa työelämän alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisia ammattitaitoa syventäviä tai laajentavia tutkinnon osia. Nämä tutkinnon osat on nimettävä työelämän toimintakokonaisuuksien pohjalta, niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset ja arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat perusteiden liiteosan kohdassa 9.3 olevaa ohjetta Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit noudattaen. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä yhteistyötä näiden tutkinnon osien tarjonnassa työelämän ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

4.3.4 Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot)

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), jotka lisäävät opiskelijan mahdollisuutta valita luvussa 5 olevia ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja). Tutkinnon osat voivat olla pakollisten tutkinnon osien valinnaisia lisäosia (ks. tutkinnon perusteiden kohta 5.2.1). Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tutkinnon osien tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin. Tutkinnon osat voivat olla myös tutkinnon perusteiden kohdissa 5.2.2–5.2.7 esitettyjä ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) valinnaisia tutkinnon osia. Koulutuksen järjestäjä voi tehdä niiden tarjonnassa yhteistyötä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelija voi valita näitä tutkinnon osia myös muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

4.3.5 Lukio-opinnot

Koulutuksen järjestäjä tarjoaa opetussuunnitelmassaan opiskelijalle mahdollisuuden sisällyttää tutkintoonsa lukioden järjestämiä lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti, ja joista lukio antaa todistuksen. Koulutuksen järjestäjän päätöksellä opiskelija voi valita lukio-opintoja (esimerkiksi verkko-opintoja) eri lukiokoulutuksen järjestäjien tarjonnasta.

4.4 AMMATILLISTA OSAAMISTA YKSILÖLLISESTI SYVENTÄVÄT TUTKINNON OSAT (PERUSTUTKINTOA LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT)

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän osia silloin kun se on työelämän alakohtaisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimukseen vastaamisen ja tutkinnon suorittajan ammattitaidon syventämisen kannalta tarpeellista.

Ammatillista osaamista syventävät tutkinnon osat tulee mahdollisimman laajasti toteuttaa yhdessä työelämän kanssa työpaikoilla.

4.4.1 Yritystoiminta

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ♦ arvioida oman osaamisensa (tuotteen tai palvelun) tuotteistamismahdollisuuksia
- ♦ selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä
 - kartoittaa ja hankkia yhteistyöyrityksiä ja -kumppaneita
 - etsiä, tunnistaa ja arvioida yrityksen toimintamahdollisuuksia
- ♦ valita taloudellisesti kannattavan liikeidean sekä kehittää toiminta-ajatuksen
- ♦ laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
 - suunnitella yrityksen talouden hoidon ja selvittää yrityksen toiminnan edellyttämät resurssit
 - esitellä liiketoiminta- ja taloussuunnitelman yritysneuvontapalveluiden tuottajille ja rahoittajille
 - neuvotella yrityksen toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta
 - suunnitella yrityksen tuotteiden valmistamisen tai palvelun tarjonnan
 - tehdä ja raportoida markkinointisuunnitelman ja päättää markkinointitoimenpiteistä
 - tehdä yrityksen tarvitsemat logistiset ratkaisut
 - tehdä yrityksen riskienhallinta-analyysin
 - suunnitella kannattavan liiketoiminnan toteutuksen ja ydintehtävät
- ♦ valita yritysmuodon, perustaa yrityksen ja lopettaa sen toiminnan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arvioinnin kohteet sekä arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee opastettuna yrityksen toiminnan	suunnittelee yrityksensä toimintaa ja toimii omaaloitteisesti ja vastuullisesti	suunnittelee yrityksensä toimintaa innovatiivisesti ja toimii omaaloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti

Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti
	hankkii opastettuna yhteistyöyhteyksiä	hankkii yhteistyötahoja ja toimii yhteistyöverkostoissa	hankkii yhteistyötahoja ja hyödyntää yhteistyöverkostoja toiminnan kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii työnsä asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Teknologia ja tietotekniikan käyttö	käyttää tavanomaisia yrityksensä perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita, tietokonetta ja ohjelmistoja	käyttää itsenäisesti yrityksen perustamisessa tarvittavia työvälineitä, kuten laitteita ja koneita sekä tietokonetta ja ohjelmistoja.
	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.	toimii tietoturvan periaatteiden mukaisesti.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tuotteistamismahdollisuuksien arviointi	hyödyntää opastettuna tuotteistamisessa oman alan mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan	hyödyntää tuotteistamisessa oman alan tarjoamia mahdollisuuksia yritystoimintaan
	etsii opastettuna erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	etsii erilaisista verkostoista saatavaa tietoa	hyödyntää eri verkostoista saatavaa tietoa
	kartoittaa ohjattuna alalla toimivia yrityksiä ja tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja hakee tietoa yrittäjänä toimimisesta alallaan
Liiketoimintaympäristön selvittäminen	seuraa ohjattuna alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta	seuraa alan kehitystä yritystoiminnan aloittamisen kannalta	seuraa alan kehitystä ja kehitysnäkymiä yritystoiminnan aloittamisen kannalta
	arvioi opastettuna mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi mahdollisuuksiaan yrittäjänä	arvioi itsenäisesti mahdollisuuksiaan yrittäjänä ja asettaa itselleen kehittämistavoitteita

Liikeidean valinta	selvittää opastettuna perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia	selvittää ja raportoi perustettavan yrityksen toimintamahdollisuuksia
	hakee ohjattuna tietoa keskeisiltä viranomaisilta	hakee tietoa keskeisiltä viranomaisilta	hakee itsenäisesti tietoa keskeisiltä viranomaisilta
	hankkii ohjattuna yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, myydään ja talous hoidetaan	hankkii yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa hankintaan mm. miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan	hyödyntää yrityksensä toiminnan suunnittelussa tarvittavaa tietoa siitä, miten tuote tai palvelu tuotetaan, markkinoidaan, myydään ja talous hoidetaan
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	hankkii ohjattuna yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tiedon hankkimiseen tietoa	hankkii yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hyödyntää yrityksensä logistiikan suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	käyttää ohjattuna yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa	käyttää yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa	soveltaa yrityksensä riskienhallinta-analyysissä tarvittavaa tietoa
	hankkii ohjattuna tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut
	hankkii ohjattuna tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen tulkinnasta	hankkii tietoa yrittäjän osuudesta kirjanpidossa ja yrityksen tuloksen ja taseen tulkinnasta
	hakee ohjattuna tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevista säädöksistä	hakee tietoa keskeisistä tuotteista, palveluista ja sopimuksia koskevasta lainsäädännöstä ja säädöksistä	soveltaa keskeistä tuotteita, palveluista ja sopimuksia koskevaa lainsäädäntöä ja muita säädöksiä
Yritysmuodon valinta sekä yrityksen perustaminen ja lopettaminen	valitsee ohjattuna yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon, laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.	valitsee yritykselle yritysmuodon ja laatii yrityksen perustamis- ja lopettamisasiakirjat.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja!		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee ohjattuna päätöksiä	tekee valintoja ja päätöksiä	tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa sovittuja taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa taloudellisia, sosiaalisia ja kestävän kehityksen mukaisia arvoja
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	tekee ohjattuna suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään	tekee oma-aloitteisesti suunnitelmia alansa työturvallisuusohjeiden noudattamisesta yrityksessään
	tekee ohjattuna suojautumissuunnitelmia-työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.	tekee suojautumissuunnitelmia yrityksessä tehtävään työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista .	tekee suojautumissuunnitelmia oma-aloitteisesti yrityksessä tehtävän työhön ja työympäristöön liittyvistä vaaroista.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla oman yrityksen toiminnan ja toimimalla yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan kokonaan

- ◆ työprosessin hallinta
- ◆ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
- ◆ työn perustana olevan tiedon hallinta
- ◆ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallinta.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

4.4.2 Tutkinnon osat ammatillisista tutkinnoista (ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot)

1. Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista

Veneenrakennuksen perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammatillisista perustutkinnoista.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja Veneenrakennuksen tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi veneenrakennuksen perustutkintoa todistuksen perusteella.

2. Tutkinnon osat ammattitutkinnoista

Veneenrakennuksen perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta yksilöllisesti sisällyttää tutkinnon osia ammattitutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. ammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa näyttötutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla sellainen on.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen ammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. ammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja Veneenrakennuksen tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi veneenrakennuksen perustutkintoa todistuksen perusteella.

3. Tutkinnon osat erikoisammattitutkinnoista

Veneenrakennuksen perustutkintoon voidaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kautta yksilöllisesti sisällyttää osia erikoisammattitutkinnoista.

Koulutuksen järjestäjällä tulee olla voimassa oleva ko. erikoisammattitutkinnon järjestämissopimus tai koulutuksen järjestäjä voi ostaa näyttötutkintotilaisuudet sellaiselta koulutuksen järjestäjältä, jolla sellainen on.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa todistuksen erikoisammattitutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. erikoisammattitutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja koulutuksen järjestäjä hyväksyy tutkinnon osan opiskelijan tutkintotodistukseen.

Näyttötutkintojärjestelmässä todistuksen kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta ja Veneenrakennuksen tutkintotoimikunta hyväksyy kyseisen tutkinnon osan osaksi veneenrakennuksen perustutkintoa todistuksen perusteella.

4.4.3 **Ammatillista osaamista yksilöllisesti syventävät paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa**

Koulutuksen järjestäjä voi tarjota hyväksymässään opetussuunnitelmassa opiskelijalle mahdollisuuden suorittaa ammatillista osaamista yksilöllisesti syventäviä tutkinnon osia, jotka vastaavat työelämän alueellisiin ja paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeisiin. Tutkinnon osat on nimettävä ja niihin on laadittava ammattitaitovaatimukset, arviointia varten arviointikriteerit ja ammattitaidon osoittamistavat.

4.5 **OPINNÄYTE AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA**

Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan ja innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään. Koulutuksen järjestäjä päättää opinnäytteen toteutustavan.

AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVIEN TUTKINNON OSIEN, 20 OV (YHTEISET OPINNOT) TAVOITTEET JA ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

5.1 PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

5.1.1 Äidinkieli, 4 ov

5.1.1.1 ÄIDINKIELI, SUOMI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee työelämässä tarvittavat tekstitaidot
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä
- ♦ ymmärtää alaansa liittyvien tekstien keskeiset käsitteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ tulkitsee erilaisia tekstilajeja ja kaunokirjallisuutta
- ♦ arvioi omaa äidinkielen taitoaan ja kehittää sitä jatkuvasti
- ♦ osaa toimia erilaisissa veneenrakennuksen vuorovaikutustilanteissa
- ♦ hallitsee veneenrakennuksen erilaiset puheviestintätilanteet esimerkiksi työsuorituksen ja opinnäytteen esittelyn
- ♦ osaa laatia ammattinsa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt
- ♦ osaa toimia työnhakutilanteessa ja laatia työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat
- ♦ hyödyntää veneenrakennuksen ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä
- ♦ käyttää mediaa kriittisesti ja tuntee lähteiden käytön periaatteet
- ♦ kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja osallistuu rakentavasti työpaikansa viestintään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti veneenrakennuksen kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii veneenrakennukseen liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvon ja palautteen pohjalta
	tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asiakirjat	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
	käyttää mallin mukaan tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia	käyttää tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia ja muutakin tekstilajitietämystään	soveltaa tekstilajin vaatimuksia omissa teksteissään

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteessa	toimii asiallisesti ja kohteliaasti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteessa	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta viestintäilmapiiiristä
	perustelee mielipiteensä	perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä	perustelee monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioi vaikuttamispyrkimyksiä
	osaa pitää lyhyen esityksen	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	pystyy puhuessaan ylläpitämään vuorovaikutusta, osaa havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
Mediaosaaminen	tuntee veneenrakennuksen keskeiset mediat	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tunnistaa oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksen	ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa kulttuurienvälistä viestintää ja omaa kulttuuriosaamistaan sekä toimii suvaitsevasti
	käyttää kirjallisuutta ja muita taidemuotoja elämyksellisesti.	osaa eritellä kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.	osaa analysoida ja tulkita kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄI1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄI2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄI4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄI3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄI5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄI6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄI7) korvaavat *Äidinkieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.2 ÄIDINKIELI, RUOTSI

Ruotsinkielisessä koulutuksessa äidinkielen opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat suomi äidinkielenä opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

5.1.1.3 ÄIDINKIELI, SAAME

Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ hankkii monipuolisia kielellisiä ja kirjallisia kokemuksia saamen kielessä
- ◆ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ◆ tunnistaa kielen ja kulttuurin merkityksen työyhteisön toiminnalle
- ◆ perehtyy saamenkieliseen kertomaperinteeseen ja sen merkitykseen saamelais-ten kielelle ja kulttuurille
- ◆ hankkii tietoa eri saamenkielisistä lähteistä sekä välittää sitä kirjallisesti ja suullisesti
- ◆ laajentaa kokemus- ja yhteistyöpiiriä saamen kielessä myös veneenrakennuksen Pohjoismaissa ja Venäjällä asuviin saamenkielisiin kollegoihin
- ◆ ymmärtää monikulttuurisuuden ja monikielisuuden merkityksen sekä kehittää kielellistä ja kulttuurista suvaitsevaisuuttaan
- ◆ laatii ammattinsa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt saamen kielellä
- ◆ laatii raportin ja työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat saamen kielellä
- ◆ osaa toimia työnhakutilanteissa ja muissa veneenrakennuksen puheviestintä-tilanteissa
- ◆ osaa toimia erilaisissa veneenrakennuksen vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä
- ◆ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa saamen kielellä, niin että hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harrastaa jatko-opintoja
- ◆ arvioi omaa äidinkielen taitoaan.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee saamenkulttuurin keskeiset piirteet	tuntee kansallisen saamen kielen taustaa ja kulttuurin muodostusta	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään
	käyttää ohjatusti saamen kielen kertomaperinnettä	tuntee saamenkulttuuria ja perehtyy sen ominaislaatuun, mm. kertomaperinteeseen	käyttää saamen kielen kertomaperinnettä ja tuntee sen kautta saamelaisen historiaa
	tunnistaa kielten ja kulttuurien moninaisuuden ja merkityksen	ottaa toiminnassaan huomioon eri kielten ja kulttuurien merkityksen viestintätilanteissa	tunnistaa saamen ja suomen kielen yhteisiä juuria
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	hyödyntää ohjatusti veneenrakennuksen ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä	käyttää alan keskeisiä viestintävälineitä	hankkii ja analysoi itseään rikastuttavia kokemuksia hyödyntämällä erilaisia viestintävälineitä
	tuntee keskeiset mediat, joita veneenrakennuksessa käytetään	tunnistaa median erilaisia vaikutuskeinoja ja arvioi niitä	hyödyntää monipuolisesti veneenrakennuksen keskeisiä mediasisältöjä ja tekee mediakriittisiä tulkintoja
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää saamenkielisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omaan kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää saamenkielisen tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohdista omaan kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	osaa saamen kielen oikeinkirjoituksen perusasiat	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	suunnittelee kirjoittamistaan tavoitteen mukaisesti sekä työstää tekstiään oman ja toisten arvion perusteella
	kirjoittaa aiheesta kokonaisen virkkeen ja tietotekniikkaa hyödyntäen	laatii sisällöltään ja ulkoasultaan perustellun tekstin, joka vastaa otsikkoa ja tarkoitusta	laatii sisällöltään monipuolisen ja rakenteeltaan selkeän ja johdonmukaisen tekstin
		viestii kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla	laatii ammattinsa ja yhteisönsä kirjallisia töitä saamen kielellä
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti	toimii vuorovaikutustilanteissa asiallisesti ja kohteliaasti	toimii vuorovaikutustilanteissa joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoron	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun
	pitää lyhyen esityksen.	saa puhuessa kontaktin kuulijoihinsa ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata.	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIS1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIS2), *Vaikuttamisen keinoja* (ÄIS4) ja lisäksi jokin seuraavista *Kaunokirjalliset tekstit* (ÄIS3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIS5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIS6) tai *Puheviestintä* (ÄIS7) korvaavat *Äidinkieli, saame*-opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.4 ÄIDINKIELI, VIITTOMAKIELI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osaa harjoittaa viittomakielellä opiskeltavaa ammattia ja muita veneenrakennukseen liittyviä taitoja
- ♦ arvostaa viittomakielen taitoa osana omaa identiteettiään
- ♦ toimii viittomakielisissä sekä puhuttua ja kirjoitettua kieltä käyttävissä vuorovaikutustilanteissa
- ♦ osaa viestiä ja olla vuorovaikutuksessa viittomakielellä työelämässä, aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa viestiä siten, että sosiaalinen vuorovaikutus, oppiminen ja työelämässä menestyminen ovat mahdollisia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	ymmärtää viittomakielisen yhteisön aseman monikielisessä suomalaisessa yhteiskunnassa	vertailee viitottua ja puhutua kieltä käyttävien kulttuurien kommunikaatiota	tuntee hyvin viittomakielisen yhteisön taustan ja osaa edustaa vähemmistökulttuuriaan monikielisessä valtakulttuurissa
	tunnistaa viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteet	käyttää hyväkseen viitotun ja puhutun kielen ominaispiirteitä	vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään ja veneenrakennuksen viittomia
Viittomakielien kieltiedon tunteminen	tuntee viittomakielien perusrakenteen	nimeää oman äidinkielenensä peruspiirteitä ja analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin	hallitsee viittomakielien perusrakenteen
	käyttää ohjatusti viittomakielien sanakirjoja	käyttää itsenäisesti viittomakielten sanakirjoja	etsii monipuolisesti tietoja viittomakielten sanakirjoista ja oppikirjoista
	tunnistaa viittomakielien eri muotoja (yleis- ja puhekielen tilanteet)	pohtii viittomakielisten tekstien tavoitteellista sisältöä	tuntee viittomakielien kielelliset ominaispiirteet
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti	hallitsee yleisviittomiston ja tietää ammattiin liittyvän viittomiston	tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston ja ammatilliseen identiteettiin kuuluvat kielelliset ominaispiirteet
	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti
	lukee viittomakielisiä (videoituja) tekstejä	selittää veneenrakennukseen liittyviä seikkoja viittomakielellä esityksessä tai muille suunnatuissa ohjeissa	lukee viittomakielisiä tekstejä kriittisesti ja käyttää saamiaan uusia tietoja hyväkseen
	tuottaa ja ymmärtää viittomakieltä	tuottaa lyhyitä viittomakielisiä esityksiä ja käyttää viittomakieltä keskusteluissa	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta sekä tuottaa viittomakielisiä esityksiä,
	pitää lyhyen esityksen viittomakielellä	toimii erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa	joissa hyödyntää viittomakielisten kulttuurissa esiintyviä ilmaisu- ja esiintymistapoja

Opiskelutaitojen ja apuvälineiden käyttäminen	osaa käyttää viittomakielen tulkkia kahdenkeskisissä keskustelutilanteissa	tietää, miten ja milloin tulkkia käytetään	osaa käyttää viittomakielen tulkkia sujuvasti eri tilanteissa
	käyttää ammattikirjallisuutta ja työohjeita ohjattuna viittomakielen avulla	käyttää tiedonhakua sujuvasti ja etsii tietoa omatoimisesti erilaisista lähteistä	tulkitsee saamaansa tietoa eri näkökulmista ja välittää sitä viittomakielellä eteenpäin
	käyttää muistitekniikoita ohjatusti veneenrakennuksen työtehtävissä	käyttää erilaisia oppimisstrategioita viittomakielen opiskelussa	hyödyntää eri oppimisstrategioita viittomakielen opiskelussaan
	hallitsee viestintäteknologian perusteet ja tiedonhankutaidot.	tuottaa yksinkertaisia esityksiä viestintävälineillä.	käyttää viestintävälineitä monipuolisesti viittomakielisten esitysten tuottamisessa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIV1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIV2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄIV4) ja jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄIV3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIV5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIV6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄIV7) korvaavat *Äidinkieli, viittomakieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa yhteiset opinnot.

5.1.1.5 ÄIDINKIELI, OMA ÄIDINKIELI VIERASKIELISILLÄ OPISKELIJOILLA

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ lukee, kirjoittaa ja ilmaisee itseään oman äidinkielen avulla
- ♦ ymmärtää kielellisiä juuriaan ja oman kielellisen identiteettinsä kehittymistä
- ♦ käyttää sekä omaa kieltään että suomen kieltä eri yhteyksissä
- ♦ hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- ♦ osaa kielellisesti viestiä ja olla vuorovaikutuksessa, jotta hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja harjoittaa jatko-opintoja
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja ammatillisissa yhteyksissä arvostaen omaa kieltään ja samalla suomalaisuutta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	hahmottaa oman kiелensä kirjoitustavat	lukee ja kirjoittaa omalla kielellään lyhyitä tekstejä	lukee monipuolisia tekstejä omalla kielellään ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten
	osaa kertoa oman kieliympäristönsä ja kulttuurinsa keskeisistä piirteistä	tutustuu käytännössä oman kiелensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuteen	tuntee oman äidinkiелensä rakennetta ja oikeakiелisyyttä
	osaa nimetä oman kiелensä kulttuurisia juuria	tuntee oman kiелensä kulttuurisia juuria ja kiелisukulaissuhteita	saavuttaa vahvan kulttuurisen identiteetin ja säilyttää kulttuurisiteensä siihen ympäristöön, jossa on kasvanut
		tuntee äidinkiелensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kiелialueellaan	on kiinnostunut äidinkiелestänsä ja omasta kiелitautastaan ja on motivoitunut kehittämään äidinkiелien taitoaan edelleen
Tiedonhankinta ja mediaosaaminen	tuntee oman kiелensä tärkeimpiä viestintäkanavia	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiелellänsä (esim. sanakirjat, tietoverkot)	hankkii tietoja eri viestintävälineitä hyödyntäen omalla äidinkiелellänsä ja vertailee kriittisesti eri lähteitä
Vuorovaikutus ja työelämän kiелenkäyttötilanteissa toimiminen	osaa pitää lyhyen esityksen omalla äidinkiелellänsä	osaa viestiä ymmärrettävästi omalla äidinkiелellänsä veneenrakennuksen asioista	laatii erilaisia tekstejä oman kulttuurinsa viestintätraditiota noudattaen ja käyttää suullista äidinkiелien taitoaan aktiivisesti
	tuntee puheilmaisun muotoja omassa ja suomalaisessa kulttuurissa	vertailee oman kiелensä ja suomen kiелien käyttöä	vertailee omaa kieltään ja suomen kieltä puhuvien kommunikaatiota
	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kiелenkäyttötilanteissa.	käyttää omalla kielellään veneenrakennuksen keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kiелialueellaan	osaa toimia oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa
		ymmärtää kaksikiелisyyden merkityksen omalle työlelle.	laajentaa sanavarastoaan veneenrakennuksessa ja kehittää ammattitaitoaan tarvittaessa omalla kielellään.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Oma äidinkieli ja sen käyttö* (ÄIM1), *Kielialueen kulttuuri* (ÄIM3), *Viestintä ja yhteiskunta* (ÄIM4) ja *Tiedon maailma* (ÄIM6) korvaavat *Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.6 ÄIDINKIELI, SUOMI TOISENA KIELENÄ

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hänellä on riittävät valmiudet työelämään, aktiiviseen kansalaisuuteen ja jatko-opintoihin
- ♦ ymmärtää suomenkielisen suullisen viestinnän keskeiset sisällöt ja seuraa vai-vattomasti opinnoissa käsiteltävää asiaa sekä kykenee osallistumaan työskentelyyn
- ♦ ymmärtää kirjallisen oppimateriaalin keskeiset sisällöt ja pystyy käyttämään niitä opinnoissa etenemiseen
- ♦ saa virikkeitä ja elämyksiä tutustuessaan kirjallisuuteen ja erilaisiin tekstilajeihin suomeksi ja mahdollisuuksien mukaan äidinkielellään
- ♦ tuottaa ammatissaan tarpeellisia ja muita tekstejä
- ♦ hallitsee suomen kielen keskeiset rakenteet sekä veneenrakennuksen ammattisanaston ja sanontatavat
- ♦ osaa toimia ammatissaan suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan keskeisten toimintatapojen mukaan
- ♦ hakee tietoa eri lähteistä, käyttää sanakirjoja ja tekee muistiinpanoja itsenäisesti sekä käyttää kirjallista ja tietoverkoissa olevaa aineistoa kielitaitonsa kehittämiseksi ja opintojensa edistämiseksi.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti veneenrakennuksen kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii veneenrakennukseen liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää lyhyitä käytännönläheisiä tekstejä, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia sekä veneenrakennuksen sisältöjä käsitteleviä tekstejä	ymmärtää tekstejä veneenrakennuksen tai yleisistä aiheista sekä jonkin verran päättelyä vaativia tekstejä, osaa etsiä ja yhdistellä tietoa useammasta muutamana sivun pituisesta tekstistä	ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista, jotka voivat liittyä myös oman alan työhön ja työturvallisuuteen, hahmottaa nopeasti tekstin sisällön ja sen tarpeellisuuden ja soveltaa sitä erilaisiin tehtäviin
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa lyhyen, sidosteisen tekstin tutuista aiheista tavallisimmissa kirjallisen viestinnän muodoissa sekä hallitsee yleisissä ja ammatillisissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet	kirjoittaa tekstejä sekä tutuista abstrakteista ja veneenrakennuksen aiheista, käyttää monenlaisen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita sekä kirjoittaa ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä	kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä myös abstrakteista aiheista sekä työtehtävistään, yhdistelee tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja tekstiinsä, hallitsee laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää opiskelua tai veneenrakennuksen työtä käsittelevän puheen ja tavallista sanastoa sisältävän keskustelun	ymmärtää yleisiä aiheita ja asiantietoa sisältävät sekä omaan veneenrakennukseen liittyvät keskustelut ja hallitsee sanaston	ymmärtää konkreetin ja abstraktin sekä omaa ammattialaa käsittelevän puhutun kielen, erottaa erilaiset puhetyylit ja osaa tiivistää kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat
	kertoo tutuista asioista ja selviytyy epävirallisista keskusteluista sekä viestii veneenrakennukseen liittyvissä erilaisissa tilanteissa	kertoo tavallisista, konkreetteista aiheista ja selostaa veneenrakennuksen työtehtäviin liittyviä aiheita sekä viestii ja käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa, monenlaisia rakenteita ja mutkikkaita lauseita	viestii selkeästi kokemuspäiriinsä ja veneenrakennukseen liittyvissä tilanteissa sekä useimmissa käytännöllisissä ja sosiaalisissa tilanteissa sekä muodollisissa keskusteluissa, käyttää kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa

Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja ymmärtää kulttuurien välisen viestinnän merkityksen	ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan normeja ja työelämän toimintatapoja sekä ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa tietoaan suomalaisen yhteiskunnan normeista ja työelämän toimintatavoista sekä soveltaa kulttuurienvälisestä viestintästä omaa kulttuuriosaamistaan
Kielenopiskelu	tuntee erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteita.	soveltaa erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä ymmärtämisen avuksi.	soveltaa opiskelussaan erilaisia kielenopiskelun strategioita sekä käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä tuottamistehtävien apuna.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Suomen kielen opintojen tavoitteiden määrittelyssä käytetään Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikkoa, jonka B2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuvaa pääpiirteittäin opiskelijan kiitettävää osaamista koulutuksen lopussa. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Perusteet hallintaan* (S21), *Kieli käyttöön* (S22), *Syvämmät tekstitaidot* (S24) ja *Suomalainen kulttuuri* (S25) korvaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.7 ÄIDINKIELI, RUOTSI TOISENA KIELENÄ

Ruotsinkielisessä koulutuksessa *Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä* -opintojen tavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -opintojen tavoitteita ja arviointikriteerejä.

5.1.1.8 ÄIDINKIELI, SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hankkii ja välittää tietoa yksilöllisten lähtökohtiensa mukaan ja kommunikoi suomen kielellä eri tilanteissa
- ♦ osaa ottaa huomioon käytettävissä teksteissä yhteydet työelämän vaatimuksiin sekä kuurojen kulttuuriin ja historiaan
- ♦ tuottaa veneenrakennuksessa tarvittavia tekstejä
- ♦ käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimissaan yhteistyössä kuulevien kanssa
- ♦ vertailee viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja ja kielioppeja
- ♦ osaa työskennellä aktiivisesti sekä suomen kieltä että viittomakieltä käytävissä yhteisöissä ja ammattitehtävissä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hankkii ohjatusti tietoa suomen kielellä	käyttää suomen kieltä veneenrakennuksen tiedonhankinnassa	hankkii itsenäisesti tietoa kirjallisista ja digitaalisista lähteistä ja arvioi niitä kriittisesti
Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää yleisluontoisen ja veneenrakennuksen kirjoitetun tekstin keskeisen sisällön	ymmärtää yleisluonteisen tekstin sisällön ja tyylilajin ja vertaa kirjakielistä, yleiskielistä ja puhekielistä tekstiä	ymmärtää vaivatta sekä yleisluontoisia että ammattiin liittyviä kirjoitettuja tekstejä

Kirjallinen viestintä	kirjoittaa yleisistä aiheista ja käyttää ymmärrettävää kieltä	laatii yleisluontoisesta tekstistä lyhyen kirjallisen tiivistelmän	kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää, selvää ja huoliteltua yleiskieltä sekä hallitsee oikeinkirjoitus- ja välimerkkisäännöt
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asianmukaiset työnhakuasiakirjat	laatii asianmukaiset työnhakuasiakirjat	laatii omaa osaamista perustelevat asianmukaiset työnhakuasiakirjat
	kirjoittaa yleiskieltä niin että selviytyy tutuista viestintätilanteista	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen viestintään	välittää ja selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellä kommentoi tekstejä ja tiedonlähteitä kriittisesti
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	lukee ammatti-, kulttuuri- ja yksityiselämän tekstiesimerkkejä	reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa	välittää määräyksiä ja viestejä ja suoriutuu työtehtävistä suomen kielellä
	toimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen	toimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja osaa välittää viestejä	toimii tiimissä ja viestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti sekä kuulevien että kuurojen kanssa
Mediaosaaminen	tunnistaa ja havainnoi muuttuvaa mediaympäristöä	seuraa ja arvioi kriittisesti median ilmaisutapoja ja sisältöjä	käyttää sanastoja ja sähköisiä tietokantoja joustavasti tekstin ymmärtämiseen
Viittomakielen ja puhutun kielen kieliopin piirteiden tunteminen	tuntee kirjoitetun ja viitotun kielen keskeiset erot.	vertailee keskeisiä puhutulle kielelle luonteenomaisia rakenteita vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.	tuntee puhutun suomen kielen toimintaperiaatteen ja muodon ja vertaa vastaaviin viittomakielen rakenteisiin.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (V21), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (V22), *Tekstit ja vaikuttaminen* (V24) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (V23), *Teksti, tyyli ja konteksti* (V25), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (V26) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (V27) korvaavat *Äidinkieli, suomi viittomakielisille* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.1.9 ÄIDINKIELI, ROMANI

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ käyttää romanikieltä ja kulttuuriperintöä vuorovaikutuksen ja ajattelun välineenä romaniyhteisössä ja ammatillisissa yhteyksissä
- ♦ hankkii tietoa eri romanikielisisistä lähteistä
- ♦ hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän voi osallistua työelämään, toimia aktiivisena kansalaisena ja hakeutua jatko-opintoihin
- ♦ toimii erilaisissa veneenrakennuksen vuorovaikutustilanteissa romanikielellä
- ♦ hallitsee veneenrakennuksen puheviestintätilanteet
- ♦ hallitsee romanikielen keskeiset rakenteet sekä veneenrakennuksen ammattisanaston ja sanontatavat.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee romanikulttuurin keskeiset piirteet sekä analysoi omaa kielenkäyttöään suhteessa muihin	tuntee kansallisen romanikielen taustaa ja kulttuuria sekä vahvistaa ja kehittää omaa kielellistä identiteettiään	ymmärtää omalla kohdallaan kielellisen identiteetin merkityksen ja toimii romanikulttuurin mukaisesti
Tiedon hankinta	hakee ohjatusti tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä	hakee monenlaista tietoa selkeistä romanikielisisistä teksteistä	hallitsee romanikielellä olemassa olevat lähteet ja materiaalit ja hyödyntää niitä kirjoituksissaan
Tekstin ymmärtäminen	ymmärtää romanikielisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omaiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää pääpiirteissään romanikielisen asiatekstin ja tuottaa erilaisia romanikielisiä tekstejä	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	osallistuu ymmärrettävästi kirjalliseen ja suulliseen viestintään työpaikalla	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla	viestii romanikielellä suullisesti ja kirjallisesti tilanteen vaatimalla tavalla ja kehittää taitojaan palautteen perusteella
		reagoi asianmukaisesti erilaisiin viesteihin ja pyytää lisätietoja tarvittaessa	selviytyy luontevasti romanikielellä erilaisissa tilanteissa
Romanikielen kielitiedon tunteminen	hallitsee riittävän sanavaraston tutuista asioista romanikielellä.	käyttää kielen muotoja melko varmasti sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä.	käyttää sujuvaa romanikielen lause- ja virkerakennetta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kielipohjan vahvistaminen* (ÄIR1), *Kielitaidon laajentaminen lähipiiriin ulkopuolelle* (AIR2), *Romanikieli ja -kulttuuri nyky-yhteiskunnassa* (ÄIR6) ja jokin seuraavista kursseista *Romanien suullinen ja kirjallinen perinne* (ÄIR3), *Romanikielen ja -kulttuurin historia ja levinneisyys* (ÄIR4), *Romanien kirjallisuus ja muu taide* (ÄIR5) tai *Romanikielen puhetaito ja puhelukulttuuri* (ÄIR7) korvaavat *Äidinkieli, romani* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.2 Toinen kotimainen kieli

5.1.2.1 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy veneenrakennuksen rutiininomaisista työtehtävistä ja arkipäivän tilanteista toisella kotimaisella kielellä
- ♦ ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurin merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähdeaineistoa hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo muutamalla sanalla itsestään tai tutuista asioista omassa työssään	selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdatessaan pohjoismaalaisia	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimistrategiansa.	tunnistaa omien oppimistrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.3–A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3–A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa* (RUA1) tai *Koulu ja vapaa-aika* (RUB1) korvaa *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.2.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, SUOMI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija omaa sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hän selviytyy veneenrakennuksen työtehtävistä suomen kielellä ja hän ymmärtää suomenkielen merkityksen työelämässä ja yksityiselämässään.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	hyödyntää ammattisanakirjoja sekä suomenkielisiä tietokantoja	käyttää sanakirjoja, käsikirjoja, hakuteoksia sekä suomenkielistä internetiä tiedon hankinnassa
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen yksikertaisten, työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön	ymmärtää suomen kielellä kirjoitettujen työhön tai arkitilanteisiin liittyvien ohjeiden tai ilmoitusten sisällön	lukee vaivatta ja ymmärtää erilaisia ammattiin liittyviä tekstejä sekä käsikirjoja ja seuraa alan tapahtumia suomenkielisistä ammattijulkaisuista sekä yhteiskunnan tapahtumia suomenkielisistä tiedotusvälineistä
	kirjoittaa lyhyitä ilmoituksia, täyttää lomakkeita ja kirjoittaa apuvälineitä käyttäen jopa lyhyitä selostuksia suomeksi	kirjoittaa ilmoituksia, kirjeitä sekä tarpeen tullen apuvälineitä käyttäen pidempiäkin selostuksia tai pöytäkirjoja suomeksi	täyttää lomakkeita, kirjoittaa tilauksia, kirjeitä ja raportteja sekä vastaa kirjallisesti kyselyihin suomen kielellä

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää yksinkertaiset ohjeet ja käskytykset jotka liittyvät työhön tai arkittilanteisiin ja pystyy auttavasti kohtaamaan asiakasta tai työtoveria suomen kielellä ja ymmärtää esitettyjä kysymyksiä.	ymmärtää selkeitä ohjeita sekä normaalitempoista puhetta työpaikalla tai puhelimesta, osaa kohdata ja ymmärtää asiakasta tai työtoveria sekä seuraa tiedotusvälineitten välityksellä alan ja yhteiskunnan tapahtumia	ymmärtää jopa nopeassa temossa erilaisia ohjeistuksia ja keskustelua joka liittyy veneenrakennukseen, osaa kohdata suomenkielisiä asiakkaita rennosti ja ymmärtää heidän tarkoituksia sekä toiveita
	palvelee tyydyttävästi suomenkielisiä asiakkaita, selviää jokapäiväisistä tilanteista sekä hoitaa tärkeimmät työtehtävät suomeksi	palvelee suomenkielisiä asiakkaita hyvin, vastaa kysymyksiin ja hoitaa työasioita puhelimitse sekä osallistuu työpaikalla rutiininomaisiin keskusteluihin suomen kielellä	keskustelee vaivatta työtehtävistään suomeksi, osaa kuvata toimintoja ja yksityiskohtia sekä avaa ja käy vaihtelevan tempoista keskustelua suomen kielellä
Kielen ja kulttuurin merkitys	ymmärtää suomen kielen hallinnan merkityksen jokapäiväisessä kanssakäymisessä sekä suomenkielisessä työyhteisössä toimiessaan	työskentelee hyvin suomenkielisessä työyhteisössä ja pyrkii määrätietoisesti kehittymään ammattikielen käytössä	osallistuu aktiivisesti suomenkieliseen työyhteisöön ja osoittaa kiinnostusta suomenkieliseen kulttuuriin
Kielen opiskelu	tunnistaa omat oppimistrategiansa.	tunnistaa omien oppimistrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.2. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Arkielämä ja vapaa-aika* (FINA1) ja joku seuraavista kursseista: *Luonto ja ympäristö* (FINA2), *Kaupankäynti, tekniikka ja viestintä* (FINA3), *Yhteiskunta ja tiedotusvälineet* (FINA4), *Koulutus, ammatti- ja talouselämä* (FINA5) tai *Suomalainen kulttuuri ja kirjallisuus* (FINA6) korvaavat *Toinen kotimainen kieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.3 Vieras kieli

5.1.3.1 VIERAS KIELI, A-KIELI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- ♦ hallitsee veneenrakennuksen työtehtävissä tarvittavan kielitaidon
- ♦ osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista ohjattuna ja sanakirjoja käyttäen	hakee omaa alaa koskevaa tietoa sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia veneenrakennuksen työhön liittyviä kirjallisia viestejä	ymmärtää työhönsä ja veneenrakennuksen tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja veneenrakennuksen tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta
	kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa tavanomaisia henkilökohtaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja

Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia veneenrakennuksen työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja veneenrakennuksen tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan
	kertoo lyhyesti itsestään ja veneenrakennuksen työtehtävistä vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	kertoo itsestään ja työtehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaisia rakenteita	kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä tarvittaessa ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä	ymmärtää opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksen	soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* korvaavat *Vieras kieli, A-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.3.2 VIERAS KIELI, B-KIELI, 2 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ selviytyy arkielämän tavanomaisissa palvelutilanteissa
- ♦ osaa toimia ennakoitavissa olevissa ja toistuvissa työelämän viestintätilanteissa vieraalla kielellä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköisiä, ymmärtämisen apuna	käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä, myös sähköisiä, tekstin tuottamisen apuna
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ja apuvälineitä käyttäen yksinkertaisia tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja tutuista aiheista	kirjoittaa apuvälineitä käyttäen lyhyitä, yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät hyvin tuttuihin aiheisiin	kirjoittaa muun muassa yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä tekstejä, kuten ohjeita, mainoksia tai luetteloja, jotka liittyvät niin yksityis- kuin työelämänkin tuttuihin aiheisiin
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	pystyy muutamalla sanalla kertomaan itsestään ja työstään, esim. tunnistaa työkaluja, ammattinimikkeitä ja työtehtäviä	esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa mallin mukaan käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhukumppani puhuu hitaasti ja selkeästi	esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhukumppani puhuu selkeästi, sekä pyytää tarvittaessa selvennystä viestii suullisesti esimerkiksi esittäytyessään sekä arkipäivän ja työelämän tutuissa tilanteissa
Kielen ja kulttuurin tuntemus	tunnistaa ja erottaa uusia äänneitä ja merkkejä	kirjoittaa uusia merkkejä ja tuottaa uusia äänneitä	edistää uuden kielen oppimista vertaamalla jo opittuihin kieliin

Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja ymmärtämisen avuksi.
----------------	-------------------------------------	--	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion B1-kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu, työ ja yhteiskunta* korvaavat *Vieras kieli, B-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.4 Matematiikka, 3 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ hallitsee peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset ja käyttää niitä ammattiin liittyvissä laskutoimituksissa
- ♦ laskee pinta-aloja ja tilavuuksia sekä soveltaa geometriaa veneenrakennuksen vaatimassa laajuudessa
- ♦ käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä ammattitehtäviin liittyvien ongelmien ratkaisussa
- ♦ ilmaisee muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- ♦ muodostaa ja laatii ammattitehtäviin liittyviä yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia sekä ratkaisee työssä tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelemällä, kuvaajien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta
- ♦ käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruslaskutoimitukset, prosenttilaskenta ja mittayksikkömuunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät rutiininomaiset laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaisussaan	soveltaa veneenrakennuksessa tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee veneenrakennuksessa käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
Matemaattiset menetelmät ja ongelmanratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko päättämällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta	soveltaa matemaattisia menetelmiä veneenrakennukseen liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta veneenrakennukseen liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä veneenrakennukseen liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamiaan matemaattisia tuloksia tilastoina, taulukkoina ja graafisina esityksinä
	laskee ohjeen mukaan aineiston keskilukuja.	laskee keskeisimpiä tilastollisia tunnuslukuja.	laskee tai määrittää annetusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1) ja *Geometria* (MAB2) tai *Funktiot ja yhtälöt* (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista *Polynomifunktiot* (MAA2) tai *Geometria* (MAA3) korvaavat *Matematiikan* opinnot ammatitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.5 Fysiikka ja kemia, 2 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ soveltaa ammattitehtäviensä kannalta keskeisiä fysikaalisia ja kemiallisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- ♦ osaa työssään ja muussa toiminnassaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäten
- ♦ tarkastelee keskeisiä ympäristöongelmia luonnontieteelliseltä kannalta
- ♦ soveltaa ammattinsa kannalta keskeisiä fysiikan lakeja ja käsitteitä
- ♦ hallitsee ammattinsa kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja ilmiöitä niin, että hän osaa käsitellä ammatissaan tarvitsemiin laitteita ja järjestelmiä turvallisesti ja taloudellisesti sekä työskennellä ergonomisesti
- ♦ ottaa huomioon työssään ympäristön ja ammatin kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä, ja sitä varten hänen on tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja sekä epäorgaanisten että orgaanisten yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia
- ♦ säilyttää, käyttää oikein ja hävittää asianmukaisesti alalla tarvittavia aineita sekä laskee ainemääriä ja pitoisuuksia
- ♦ osaa tulkita aineiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät tuotteiden merkinnöistä ja ottaa työskentelyssään huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
- ♦ tekee havaintoja ja mittauksia ammattinsa kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- ♦ kerää, käsittelee ja analysoi tekemiään havaintoja ja mittauksia.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tuntee fysiikan lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	osaa ottaa huomioon fysiikkaan liittyvät ilmiöt työtehtävissään	osaa itsenäisesti soveltaa fysiikan lainalaisuuksia työssään
Kemiallisten aineiden ja yhdisteiden sekä niiden ominaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit työssään, mutta tarvitsee osin ohjausta	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit tutuissa työtilanteissa	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit muuttuvissakin työtilanteissa
	tulkitsen osin ohjattuna tavallisimpia tuotemerkintöjä	tulkitsen tavallisimpia tuotemerkintöjä	tulkitsen itsenäisesti erilaisia alan tuotemerkintöjä
	laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii tietoa käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä joustavasti erilaisissa työtilanteissa eritietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausmenetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausmenetelmiä ja -välineitä omatoimisesti ja osaa arvioida mittaustulosten luotettavuutta	käyttää mittauksiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti, toteuttaa mittaukset järjestelmällisesti ja huolellisesti ja osaa arvioida havaintojen ja mittausten tarkkuutta ja luotettavuutta
	tallentaa mittaukset ja havainnot ohjeiden mukaisesti ja esittää ne taulukoina ja graafeina sekä laskee tarvittaessa tuloksia, mutta tarvitsee joiltakin osin ohjausta	osaa analysoida mittauksia ja havaintoja sekä tehdä tuloksista johtopäätöksiä	osaa raportoida ja esittää tuloksia sekä arvioida tulosten ja johtopäätösten tarkkuutta ja luotettavuutta
Turvallinen ja ergonominen työskentely	työskentelee työturvallisuusohjeiden mukaisesti, mutta vaatii ohjausta ergonomiseen työskentelyyn.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa omatoimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 4. Terveys, turvallisuus ja työkyky, 6. Kestävä kehitys, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä* (FY1) ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia* (KE1) korvaavat *Fysiikan ja kemian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätieto, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osallistuu oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa yhteisten asioiden hoitamiseen
- ♦ arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
- ♦ osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja
- ♦ tekee suunnitelman oman taloutensa hoitamisesta
- ♦ arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä Suomen kansantaloudelle
- ♦ hakee tietoa veneenrakennuksen työpaikoista sekä Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Osallistuminen oppilaitoksessa ja työssä-oppimispaikassa	osallistuu ohjattuna yhteisten asioiden hoitamiseen	osallistuu sovitulla tavalla yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin	osallistuu itsenäisesti yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin
Toimintamahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana	arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
	tuntee opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet	tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset demokraattiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet
	hakee tietoa kuluttajan keskeisistä oikeuksista ja velvollisuuksista	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet	tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet
Yhteiskunnan palvelujen käyttö	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää itsenäisesti yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa
Oman talouden hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan
	hankkii ohjattuna tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	hankkii tietoa rahoituslähteistä ja vertailee niistä aiheutuvia kuluja
Kansantalouteen keskeisesti vaikuttavien tekijöiden arviointi	arvioi ohjattuna yrittäjyyden keskeiset vaikutukset työllisyyteen	arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen työllisyyteen	arvioi itsenäisesti yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen kansantalouteen
Tiedon haku veneenrakennuksen työpaikoista ja Euroopan unionista	hakee tietoa veneenrakennuksen työpaikoista paikallisesti	hakee tietoa veneenrakennuksen työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti	hakee tietoa veneenrakennuksen työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti ja Euroopan unionin maista
	hakee ohjattuna Euroopan unionin kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäisyys, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) korvaavat *Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.7 Liikunta, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle
- ♦ tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan
- ♦ pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla
- ♦ liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- ♦ edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
	pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	pitää yllä fyysistä toimintakykyään	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
Terveysten, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot:2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI 2) korvaa *Liikunnan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.8 Terveystieto, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä
- ♦ ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- ♦ tietää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille
- ♦ tietää tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset ja osaa ehkäistä terveyttä kuluttavia tekijöitä
- ♦ tietää terveyttä edistävästä elintavoista ja tottumuksista
- ♦ ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistykseen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan
- ♦ tunnistaa ammattinsa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työskentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa
- ♦ osaa ehkäistä tapaturmia, hallitsee tavallisimmat ensiaputilanteet ja avun hakeamisen ja osaa toimia ergonomisesti
- ♦ tietää väestön terveyseroista ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöistä ja niiden ennaltaehkäisystä
- ♦ tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla
- ♦ osaa tarvittaessa käyttää opiskeluterveyden- ja muita terveydenhuoltopalveluja, hyödyntää terveystoimintaa ja ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn ylläpitämisessä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielenterveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	noudattaa yhteisössä soveltuvia terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta	ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia
Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua terveydenhuollon palveluista	toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa terveydenhuollon palveluja	hyödyntää itsenäisesti terveysliikunnan mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaati-malla tavalla
Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu sekä ergonominen toiminta	tunnistaa mahdollisia tapaturmariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimissa ensiapua vaativissa tilanteissa sekä noudattaa tutuissa tilanteissa ergonomisia toimintatapoja	ehkäisee toiminnallaan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä noudattaa ergonomisia toimintatapoja	toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä työskentelee ergonomisesti ja itseään säästäen

Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta	tietää tavallisimmista terveyshaitoista (kuten tupakointi ja päihteiden käyttö) sekä tavallisimmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa	hyödyntää omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elintavoista johtuvat terveyshaitat ja on tietoinen mahdollisista ammattiinsa liittyvistä kuormitustekijöistä.	hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikeuksista.
---	--	--	---

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Terveysten perusteet* (TE1) korvaa *Terveystiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.9 Taide ja kulttuuri, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ ymmärtää taiteen ja kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja hyödyntää niiden ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteisössä
- ♦ osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin, kehittää kouluyhteisön kulttuuria ja ylläpitää sen esteettistä ilmettä
- ♦ ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä
- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteita materiaalien valinnassa ja työskentelyssään.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin	huolehtii kouluyhteisön kulttuurista ylläpitäen sen esteettistä ilmettä	uudistaa kouluyhteisön kulttuuria kehittämällä sen esteettistä ilmettä
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen
	ottaa ohjeiden mukaan huomioon luonnon ja energian säästämisen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	toimii luontoa ja energiaa säästäen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	valitsee työskennellessään materiaalit luontoa ja energiaa säästäen
Muiden ilmaisun ja näkemysten arvostaminen	kertoo muiden ilmaisussa tunnistamistaan kulttuurisista piirteistä.	antaa rakentavaa palautetta muiden ilmaisusta ja näkemyksistä.	kehittää omaa ilmaisuaan arvostaen muiden näkemymiä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1), *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2), *Musiikki ja minä* (MU1) tai *Moniääninen Suomi* (MU2) korvaa *Taide ja kulttuuri* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2 VALINNAISET TUTKINNON OSAT

5.2.1 Ammattitaitoa täydentävien pakollisten tutkinnon osien valinnaiset lisäosat

Ammattitaitoa täydentävinä valinnaisina tutkinnon osina voidaan valita kohdan 5.1 tutkinnon osien lisäosia. Koulutuksen järjestäjä määrittää näiden tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin.

5.2.2 Ympäristötieto, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ noudattaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia työ- ja toimintatapoja niin, että ne tukevat ammattitaidon saavuttamista ja täydentävät ammattitaitoa
- ♦ toimii energiaa säästävästi
- ♦ ehkäisee jätteiden syntyä ja lajittelee jätteitä tarkoituksenmukaisesti sekä hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren
- ♦ työskentelee ympäristöriskit minimoiden sekä toimii kulttuuriperintöä vaalien.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tärkeimpien ympäristöongelmien ja niihin esitettyjen ratkaisukeinojen tunteminen sekä kestävän kehityksen ja vastuullisten toimintatapojen mukainen toiminta	tuntee kestävän kehityksen peruseriaatteet työssään	tuntee kestävän kehityksen haasteita sekä tapoja, joilla voi työssään pyrkiä osallistamaan toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan	tietää perusasiat aineen kierrosta ja energian virrasta maapallolla tuntee kestävän kehityksen haasteita ja niihin esitettyjä ratkaisuja sekä osaa työssään toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaan
Ammattitaidon kannalta keskeisen jätteenhallinnan ja jätteen syntyn ehkäiseminen	osaa ehkäistä jätteiden syntyä ja lajitella syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä	osaa ehkäistä jätteiden syntyä sekä lajittelee jätteet ohjeiden mukaan	osaa ehkäistä jätteiden syntyä tuotteiden ja pakkausten suunnittelussa ja hankinnoissa sekä lajittelee jätteet itsenäisesti
Kulttuuriperinnön vaaliminen ammattitaitoa täydentävällä tavalla	tunnistaa ohjattuna kulttuuriperinnön perusasiat ja merkityksen	osaa vaalia kulttuuriperintöä ammatissaan	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
Ekotehokkaiden työmenetelmien ja -materiaalien valinta sekä ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren tunnistaminen	ohjattuna valitsee ekotehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja sekä tunnistaa niiden vaikutuksen elinkaareen
Ympäristölainsäädännön noudattaminen ja ympäristölaatu järjestelmien mukainen toiminta	toimii opastettuna ammatissaan keskeisten ympäristömääräysten mukaisesti	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti ja ennakoii tulevia muutoksia
	toimii ohjattuna ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	toimii ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristölaatu järjestelmän rakentamiseen ja/tai kehittämiseen
Ammattitaidon saavuttamisen kannalta keskeisen ympäristötiedon lähteiden hankinta ja niiden hyödyntäminen	etsii ohjattuna eri lähteistä ympäristötietoa työssään hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä työssä hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä itsenäisesti ja soveltaa sitä työssään.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Ympäristöekologia* (BI3) korvaa 1 opintoviikon laajuisen osan *Ympäristötiedon* opinnoista ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.3 Tieto- ja viestintätekniikka, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ käyttää ammattitehtävissä tarvittavia tietoteknisiä välineitä ja järjestelmiä tiedon hankintaan, käsittelyyn, muokkaukseen, tallentamiseen ja esittämiseen
- ◆ ottaa käyttöön ja soveltaa uusia tietoteknisiä lisälaitteita, toimintoja ja ohjelmia (tarvittaessa käyttötuen avustuksella)
- ◆ käyttää työssään tehokkaita työskentelytapoja ja -menetelmiä, kuten kymmen-sormijärjestelmää ja eri hiirenkäyttötekniikoita
- ◆ käyttää käyttöjärjestelmäohjelmia sekä soveltaa työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgrafiikka- ja kalenteriohjelmia ammattitehtävissä tarvittavan tiedon tuottamiseen, muokkaamiseen ja esittämiseen
- ◆ käsittelee ammattitehtävissä käytettyjen sovellusohjelmistojen tuottamia tiedostoja ja hankkii ammattitehtävissä tarvittavaa tietoa erilaisten ammatillisten verkkohakupalveluiden ja -sovellusten avulla
- ◆ käyttää ammattitehtävissä tarvittavia verkkoviestintämenetelmiä ja -sovelluksia tiedon lähettämiseen ja jakamiseen
- ◆ toimii tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojajohtajien ja -määräysten mukaisesti
- ◆ käyttää työssään ergonomisesti oikeita työasentoja.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta ja käsittely	hakee, tallentaa ja kopioi työtehtävissä tarvittavia tiedostoja sekä hakee työtehtävissä tarvittavaa tietoa verkkopalveluista	osaa tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti käsitellä ammatissa tarvittavia tiedostoja sekä verkkohaku- palveluita	ottaa huomioon tiedostojen käsittelyssä tekniset rajoitteet ja mahdollisuudet soveltaa tapaus- ja tilannekohtaisesti veneenrakennukseen liittyviä verkkohakupalveluita ja käyttää niitä aktiivisesti sekä arvioi niiden tietojen luotettavuutta ja soveltuvuutta
Tiedonkäsittely ja muokkaus	käyttää työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgraafikka- ja kalenteriohjelmia, työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti työvälineohjelmia ammattiin liittyvän tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen	käyttää soveltaen työvälineohjelmia tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen veneenrakennuksen eri tilanteiden ja olosuhteiden vaatimalla tavalla
Tietojen lähettäminen ja jakaminen	käyttää verkkoviestintämenetelmiä työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti eri verkkoviestintämenetelmiä ammattiin liittyvän tiedon lähettämiseen ja jakamiseen	käyttää soveltaen verkkoviestinnän mahdollisuuksia veneenrakennuksen eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan sekä ottaa huomioon näiden käytössä vastuu- ja tietoturvanäkökulmat
Tekijänoikeuksien, tietoturvan, tietosuojan ja ergonomian noudattaminen	toimii tekijänoikeus-, tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiohjeiden ja säädösten mukaisesti.	käyttää työssään ergonomisesti suositeltavia toimintatapoja.	ennakoi ja ottaa huomioon tietosuoja- ja tietoturvarisikit sekä kehittää työympäristöään ja toimintatapojaan tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiatavoitteiden pohjalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Tieto- ja viestintätieteiden* opinnot.

5.2.4 Etiikka, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa ja työssä
- ♦ perustelee valintojaan ja osaa arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta
- ♦ osoittaa toiminnassaan rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisia ihmisiä sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti
- ♦ pohtii omaan elämään, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön ja työelämään liittyviä eettisiä kysymyksiä ja ongelmia
- ♦ osaa ratkaista sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa veneenrakennuksen työelämän arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla
- ♦ toimii eettisesti erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa
- ♦ omaa valmiuksia osallistua veneenrakennuksen arvopohjan ja eettisten toimintaperiaatteiden kehittämiseen
- ♦ hankkii tietoa veneenrakennuksen ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja ymmärtää sekä käyttää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
- ♦ havaitsee ja tunnistaa veneenrakennuksen eettisiä ongelmatilanteita, käsittelee niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Eettisten kysymysten pohdinta	keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä	keskustelee eettisistä, katsomuksellisista sekä omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa

Eettinen toiminta	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän ristiriita- ja kriisitilanteissa	toimii itsenäisesti, vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa ja osaa perustella toimintansa
Tiedon hakeminen ja eettisen tietoperustan käyttäminen työssä	hakee ohjattuna tietoa veneenrakennuksen eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa	hankkii tietoa veneenrakennuksen ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään	hankkii aktiivisesti tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää siitä työnsä ammatillisena voimavarana perustelee valintojaan ja haluaa osallistua veneenrakennuksen arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen
Arvo- ja normiristiriitöiden käsittely työssä	osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitöitä eettisesti.	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.	tunnistaa itsenäisesti työelämän ja veneenrakennuksen eettisiä ongelmatilanteita, osaa ratkaista niitä eettisesti ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Johdatus filosofiseen ajatteluun* (FI1) ja jokin seuraavista kokonaisuuksista a) *Uskonnon luonne ja merkitys* (UE1), *Kirkko, Kulttuuri ja yhteiskunta* (UE2) ja *Ihmisen elämä ja etiikka* (UE3), tai b) *Ortodoksinen maailma* (UO1), *Uskonoppi ja etiikka* (UO2) ja *Raamattutieto* (UO3) tai c) *Hyvä elämä* (ET1), *Maailmankuva* (ET2) ja *Yksilö ja yhteisö* (ET3) korvaavat *Etiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.5 Kulttuurien tuntemus, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ◆ toimii eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa
- ◆ osaa tervehtiä, vastaanottaa vieraita ja keskustella heidän kanssaan
- ◆ osaa ottaa huomioon toiminnassaan sopivuuden rajat sekä miesten ja naisten erilaiset roolit, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyvät ohjeet ja myös kirjoittamattomat säännöt ja menettelytavat
- ◆ tunnistaa eri kulttuurien välisiä eroja työpaikkakäyttäytymisessä, -hierarkiassa ja työhön liittyvässä suhdetoiminnassa ja käyttäytyy asiallisesti tavallisissa työpaikalla esiin tulevissa tilanteissa, erityisesti asiakaspalvelussa
- ◆ esittelee toisten kulttuurien edustajille maansa yleisiä kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä, sekä veneenrakennuksen taitoja, työtapoja ja innovaatioita
- ◆ pohtii eri maiden tulkintoja historiallisista tapahtumista ja suhteuttaa kotiseutunsa ja maansa merkittäviä tapahtumia ja aikakausia naapurimaiden ja maailman historiaan
- ◆ vertailee maansa ja Euroopan keskeisiä kulttuurivirtauksia ja -vaikuttajia
- ◆ tunnistaa veneenrakennuksen erikoispiirteitä muissa maissa.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tavallisimpien kulttuuripiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa muiden kulttuurien yleisiä piirteitä	tunnistaa kulttuurisia eroja muiden toiminnassa	ottaa huomioon kohdattaessaan ihmisiä heidän kulttuuritaustansa
Käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä erilaisten ihmisten kohtaaminen	tunnistaa kulttuurisia eroja ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja muualla	toimii kulttuurieroista huolimatta yhdessä muiden kanssa	kohtaa myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat ilman kulttuurikonflikteja
Oman alan erikoispiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa oman alan palvelujen ja tuotteiden piirteitä eri maissa	vertailee oman kulttuurin piirteitä muiden vastaaviin	ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuureista olevat piirteet
Organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan käyttäytyminen	tunnistaa keskeisiä asioita työstään	kertoo ulkomaalaisille vieraille keskeisiä asioita Suomesta ja työstään	kehittää omaa organisaatioitaan muilta saadun kokemuksen pohjalta
Maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien keskeisen kulttuurihistorian ja nykytilanteen huomioon ottaminen	etsii tietoa maahanmuuttajien ja muiden vähemmistö-kulttuurien taustasta	ottaa työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta	ottaa suunnitellessaan työtä ja työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta
Kielitaidon ja kulttuurintuntemuksen hyödyntäminen	käyttää hankkimaansa kielitaitoa tutuissa tilanteissa.	käyttää hankkimaansa kielitaitoa toimiessaan kansainvälisissä vuorovaikutustilanteissa.	toimii kansainvälisissä yhteyksissä kielitaitoaan hyödyntäen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kursssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Kulttuurien tuntemuksen* opinnot.

5.2.6 Psykologia, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ havainnoi ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja tämän toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- ♦ tunnistaa, tiedostaa ja käsittelee psyykkisiä ilmiöitä psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla
- ♦ soveltaa psykologista tietoa veneenrakennuksen työhön
- ♦ soveltaa oppimisen psykologiaa omaan opiskeluunsa
- ♦ osaa havainnoida ja ajatella kriittisesti
- ♦ osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa
- ♦ selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon avulla
- ♦ osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja oman alan työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- ♦ selviytyy työhönsä liittyvistä asiakaspalvelu- ja ryhmätyötilanteista.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Psykologian käsitteiden tuntemus ja ihmisen toiminnan selittäminen ja ymmärtäminen	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan selittämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa	pystyy soveltamaan kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittämään niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa

Ihmisen psyykkisen kehityksen tunteminen	tuntee yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä	ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämänvaiheissa ja erikäisinä	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
Oppiminen ja itsetuntemus	tuntee oppimistapahtumaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä	arvioi ohjattuna omaa oppimistaan tukeutuen psykologiseen tietoon	ymmärtää oppimista psykologisen tiedon perusteella ja soveltaa sitä omaan opiskeluunsa
Motivaation, tunteiden ja sitoutumisen vaikutuksen ymmärtäminen sekä omiin ja toisten työsuorituksiin	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa	toimii erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ja ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin	soveltaa psykologian perustietoa ihmisen ajattelusta, havainnoimisesta, persoonallisuuden piirteistä, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä mekanismeista
		ymmärtää työhön sitoutumisen ja ryhmään samastumisen vaikutuksia työsuorituksiin ja työssä viihtymiseen	käyttää psykologian tietoa itsetuntemuksensa ja minäkuvansa parantamiseen tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla
Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään.	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla	tiedostaa omaan jaksamiensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävasti
		ymmärtää mielenterveyden määrittelyn moniulotteisuuden	osaa tarvittaessa hakea apua omiin tai lähipiiriinsä mielenterveysongelmiin
Toimiminen työpaikan ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	soveltaa psykologian keskeisintä tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa	tietää sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkityksen ihmisen psyykkisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin	toimii työpaikan eri rooleissa yhteistyökykyisesti sekä ymmärtää johtajuuden merkityksen
Sosiaalipsykologisen tiedon yhteiskunnallisuuden tunteminen	tuntee sosiaalipsykologian keskeisiä käsitteitä.	ymmärtää roolien, normien ja ryhmädynamiikan vaikutuksen yhteiskunnan eri ryhmissä.	ymmärtää sosiaalipsykologisen tiedon avulla erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten toimintaa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Osaamisen tunnistamisessa lukion kurssi *Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus* (PS1) korvaa yhden opintoviikon laajuisen osan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) *Psykologian* opinnoista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi *Ihmisen psyykkinen kehitys* (PS2), *Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta* (PS4) ja *Persoonallisuus ja mielenterveys* (PS5), ne korvaavat *Psykologian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.2.7 Yritystoiminta, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ♦ kehittää liikeideaa tai tuotteistaa omaa osaamistaan yritystoiminnaksi
- ♦ arvioi kehittämistarvetta toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, työympäristön ja oman osaamisen perusteella
- ♦ noudattaa yritystoiminnassaan tuloksellisen toiminnan periaatteita sekä ottaa huomioon toiminnan kustannusrakenteen ja oman työpanoksen vaikutuksen toiminnan tuloksellisuuteen.

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Liikeidean kehittämisen tai oman osaamisen tuotteistaminen	kehittää opastettuna ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää oma-aloitteisesti liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan hyödyntäen työyhteisön asiantuntemusta
	selvittää opastettuna yritystoimintaansa liittyviä toimintatapoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita	selvittää yhteistyössä yritystoimintaansa liittyviä toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita	selvittää yritystoimintaan liittyviä eri yritysten tai organisaatioiden toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita
	hakee ohjattuna tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella	hakee yhteistyössä tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella	hakee itsenäisesti tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella
	kartoittaa ohjattuna ratkaisuvaihtoehtoja	kartoittaa erilaisia ratkaisumahdollisuuksia	kartoittaa oma-aloitteisesti erilaisia ratkaisumahdollisuuksia
	vertailee ohjattuna erilaisia vaihtoehtoja	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita	vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työlleen kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita
		esittelee vaihtoehdot esimerkiksi asiantuntijalle, työnjohdolle tai asiakkaalle	esittelee ja neuvottelee esimerkiksi asiantuntijan, työnjohdon tai asiakkaan kanssa parhaaksi katsomistaan vaihtoehdoista
Yritystoiminnan suunnittelu	valitsee ohjattuna toteutettavan vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta	valitsee yhteistyössä vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta	valitsee tai sopii toteuttamiskelpoisesta vaihtoehdosta ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta
	keskustelee suunnitelmasta ja tekee sovitut muutokset	esittelee suunnitelman ja muuttaa sitä palautteen perusteella	esittelee suunnitelman ja kehittää sitä palautteen perusteella

Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan toteuttaminen	toteuttaa ohjattuna tekemänsä toimintasuunnitelman	toteuttaa tekemänsä toimintasuunnitelman	toteuttaa oma-aloitteisesti tekemänsä toimintasuunnitelman
	käyttää opastettuna tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja vuorovaikutuksessa työyhteisönsä kanssa hyödyntäen tietotekniikkaa
	toimii opastettuna toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa	toimii toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa	hyödyntää toiminnan eri vaiheissa asiantuntijaverkostoja
	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovittuja kestävän kehityksen periaatteita	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovittuja kestävän kehityksen periaatteita	toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja erityisesti laatu- ja kestävän kehityksen periaatteita
Oman toiminnan, hankkeen tai yritystoiminnan toteuttamisen arviointi	arvioi opastettuna toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä	arvioi toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä	arvioi toimintaansa ja yritystoimintansa etenemistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
	tekee sovitut muutokset	sopii mahdollisista muutoksista	tekee perusteltuja muutostai parannusehdotuksia ja sopii niiden toteuttamisesta
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan esittely	esittelee opastettuna toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee toteutusvaiheen ja sen tulokset	esittelee koko kehittämishankkeensa tai yritystoimintansa ja sen tulokset hankkeen luonteeseen soveltuvalla tavalla
Tuloksellinen ja kokonaistaloudellinen toiminta	toimii opastettuna työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa	toimii työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa	toimii työssään, työympäristössään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa
	laskee opastettuna oman työpanoksen osuuden kustannuksista.	laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.	toimii kustannustehokkaasti aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden sekä laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäyys, 6. Kestävä kehitys, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa *Yritystoiminnan* opinnot.

6

VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 OV AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia tutkinnon osia, joiden tavoitteet ja arviointi tulee myös sisällyttää opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), lukio-opintoja tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen tai jatko-opintoihin valmistavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

7

OPISKELIJAN ARVIOINTI AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

7.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25 §) on säädetty, arvioinnilla ohjataan, motivoidaan ja kannustetaan opiskelijaa tavoitteiden saavuttamiseen ja tuetaan opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä sekä kasvua ammatti-ihmisenä. Opiskelijan ohjauksen ja kannustuksen lisäksi arvioinnin tulee tuottaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta opiskelijalle itselleen, opettajille ja työnantajille sekä jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

7.2 ARVIOINNISTA TIEDOTTAMINEN

Opiskelijan arvioinnin toteutus muodostaa kokonaisuuden, josta koulutuksen järjestäjän on laadittava opetussuunnitelmaansa suunnitelma tutkinnon osien arvioinnista. Siihen sisältyy toimielimen hyväksymä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista (L 601/2005, 25 a §).

Opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta (A 603/2005, 3 §). Tiedotettavia asioita ovat ainakin arvioinnin tehtävät ja tavoitteet, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, oppimisen ja osaamisen arviointi sisältäen työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit, arvosanasta päättäminen, arvioinnin uusiminen ja arvosanojen korottaminen, arvioinnin oikaiseminen sekä tutkintotodistuksen saaminen.

7.3 OPISKELIJAN OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille siitä, minkälaista aineistoa ja asiakirjoja on esitettävä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista varten ja milloin opiskelijan on haettava osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (A 603/2005, 3 §).

Osaamisen tunnistaminen

Sen lisäksi, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/ 2005, 10 §, 1 mom.) on säädetty, opiskelijan osaamista on arvioitava jo opintojen alkaessa. Opiskelijan osaaminen ja sen taso tulee selvittää opiskelijan vahvuuksien tunnistamiseksi ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen määrittelemiseksi. Osaamisen tunnistaminen on pohjana opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden laatimisessa, mutta myös tarvittavan ohjauksen ja tuen määrittelemisessä.

Osaamisen tunnistamiseksi käydään arviointikeskustelu, johon osallistuvat opiskelija ja opettaja tai opettajat. Osaamisen tunnistamisen edistämiseksi on kehitettävä erilaisia sitä helpottavia arviointitapoja.

Osaamisen tunnustaminen

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 30 §, A 603/ 2005, 12 a §) on säädetty, tulee osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Mikäli osaamisen tunnistamisessa tutkinnon osalle asetetut tavoitteet tai osa tavoitteista todetaan saavutetuiksi, osaaminen tunnustetaan. Osaamisen tunnustaminen kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta on tarkemmin luvussa 8.1.

Osaamisen tunnustaminen on osa opiskelijan arviointia, ja sitä koskevat samat säädökset kuin muutakin opiskelijan arviointia (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25c §). Osaamisen tunnustamisella korvataan tai luetaan hyväksi suoritettavaan tutkintoon kuuluvia opintoja. Osaamisen tunnustamisella korvatut tutkinnon osat merkitään tutkintotodistukseen (luku 7.9). Osaamisen tunnustamisesta päättävät kyseisten opintojen opettaja tai opettajat yhdessä. Aikaisemmin hankitulle osaamiselle ei voida asettaa mitään yleistä aikarajaa, jota ennen hankittua osaamista ei voitaisi tunnustaa, mutta osaamisen ajantasaisuus voidaan tarkistaa. Tarvittaessa opiskelijan on osoitettava osaamisensa vastaavuus suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja tavoitteisiin.

Toisen ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistuksessa tai lukion päättötodistuksessa arvioidut opinnot korvaavat vastaavat ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (yhteiset opinnot) sekä vapaasti valittavat tutkinnon osat ja ammatillisiin opintoihin sisältyvät muut valinnaiset tutkinnon osat, yhteensä enintään 40 opin-

toviikkaa. Lukion yksittäisten kurssien tunnustamisesta ammattitaitoa täydentäviin tutkinnon osiin on määrätty luvussa 5.

Mikäli aiemmilla opinnoilla tai muulla tavalla hankitusta koko tutkinnon osan kattavasta osaamisesta ei ole arvosanaa, tulee osaaminen osoittaa arvosanan saamiseksi tutkintotodistukseen. Ammatillisten tutkinnon osien osaamisen osoittamisessa hyödynnetään ammattiosaamisen näyttöjä. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osan tunnustamisessa merkitään tutkintotodistukseen ko. tutkintotoimikunnan antama hyväksytty arvosana.

Osaamisen tunnustamisella korvattujen tai hyväksi luettujen tutkinnon osien arvosanoja voi korottaa koulutuksen aikana. Koulutuksen päätyttyä korotukset tehdään yksityisopiskelijana.

Arvosanojen muuntaminen

Arvosana-asteikosta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 10 §) on säädetty. Opiskelijaa arvioidaan sen oppilaitoksen arviointikäytännön mukaan, missä hän kulloinkin suorittaa opintoja. Jos oppilaitosten arvosana-asteikot eroavat toisistaan, osaamisen tunnustavan oppilaitoksen on muunnettava arvosanat ja määriteltävä vastaavuus opiskelijan eduksi. Arvosanat tulee muuntaa seuraavasti:

ARVOSANA-ASTEIKKO		
1–3	1–5	5–10
kiitettävä 3	kiitettävä 5	erinomainen 10
		kiitettävä 9
hyvä 2	hyvä 4	hyvä 8
	hyvä 3	tydyttävä 7
tydyttävä 1	tydyttävä 2	kohtalainen 6
	tydyttävä 1	välttävä 5

7.4 OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI

Opiskelijan arviointi on kriteeriperusteista, jolloin opiskelijan oppimista ja osaamista verrataan aina joko ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin tai ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteiset opinnot) tavoitteisiin sekä niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin.

Opiskelijalla on oikeus oppia ennen kuin ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa määriteltyä osaamista arvioidaan tutkintotodistukseen tulevan arvosanan saamiseksi.

Oppimisen arviointi

Oppimisen arvioinnin tavoite on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä hänen on vielä opittava. Oppimisen arvioinnissa opettajan tai työpaikkaohjaajan tulee käyttää opiskelijaa motivoivia ja aktiivisia menetelmiä. Niiden avulla tuetaan ja motivoidaan opiskelijaa ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamisessa sekä kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa. Opiskelija arvioi oppimistaan tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten, tavoitteiden ja arviointikriteereiden perusteella.

Oppimista arvioidaan koko koulutuksen ja opiskelun ajan antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista palautetta oppimisen etenemisestä. Numeerista arviointia ei oppimisen arvioinnissa tarvita. Palautteella tuetaan ja ohjataan opiskelijaa mahdollisimman hyvin suorituksiin tuomalla esille opiskelijan vahvuudet. Oppimisen arvioinnin perusteella tehdään tarvittavat muutokset opiskelijan opetukseen ja oppimisen tukemiseen. Muutokset kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointiin perustuen opiskelijalle annetaan todistukseen tulevat arvosanat voimassa olevan asetuksen ammatillisesta koulutuksesta mukaisella arviointias- teikolla.

Osaamista arvioitaessa arviointimenetelmät valitaan siten, että ne mittaavat asetettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa monipuolisesti ja arvioida myös itse osaamistaan.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaito arvioidaan ammattiosaamisen näytöllä ja muulla osaamisen arvioinnilla. Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan mahdollisimman laajasti ammattitaitovaatimuksissa määritelty osaaminen, mutta vähintään se, mitä tutkinnon perusteissa on määrätty. Tarvittaessa muu osaamisen arviointi täydentää ammattitaitovaatimuksissa edellytettyä osaamista. Muun osaamisen arvioinnin arviointimenetelmistä päättää koulutuksen järjestäjä opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelmissaan.

Ammattiosaamisen näytöt

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 §, 25a §, 25b §, A 603/2005, 5 §) on säädetty ammattiosaamisen näytöistä, toimieliimestä, arvioinnista ja arvioijista, näyttöpaikkojen laadusta ja työturvallisuudesta, ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan oppilaitosten ja työpaikkojen yhteistyönä tutkinnon perusteiden pohjalta.

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan ammatillisten tutkinnon osien ammatitaitovaatimukset luvun 4 määräysten mukaisesti. Ammattiosaamisen näyttö annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista, myös valinnaisista tutkinnon osista, jos ne ovat ammatillisia. Ammatitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista ei anneta erillisiä ammattiosaamisen näyttöjä. Kuitenkin koulutuksen järjestäjän päätöksellä voidaan ammattiosaamisen näyttö antaa myös vapaasti valittavista tutkinnon osista, mikäli ne ovat ammatillisia.

Ammattiosaamisen näytön arvosana annetaan kaikista ammatillisista tutkinnon osista. Ammattiosaamisen näyttö voidaan antaa yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta kerrallaan. Jos samassa ammattiosaamisen näytössä arvioidaan useamman tutkinnon osan osaamista, tulee kaikista tutkinnon osista antaa erillinen arvosana arvioinnin kohteittain. Jos tutkinnon osan ammattiosaamisen näyttö annetaan useammassa kuin yhdessä osassa, jokaisesta osasta annetaan arvosanat arvioinnin kohteittain, mutta kokonaisarvosanaa ei muodosteta, ennen kuin kaikki osat on suoritettu.

Ammattiosaamisen näytöt ajoitetaan koko koulutuksen ajalle. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus oppia ammattiosaamisen näytössä arvioitava osaaminen ennen osaamisen näyttämistä ja mahdollisuus parantaa suoritustaan näytöistä saadun palautteen perusteella. Toimielimen hyväksymään ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmaan sisällytetään periaatteet työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen yhteensovittamisesta.

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammattiosaamisen näyttöjä myös ulkomailla, jolloin siitä on sovittava etukäteen.

Koulutuksen järjestäjä huolehtii siitä, että opiskelija saa riittävästi tukea ja ohjausta ammattiosaamisen näyttöjen suorittamiseen. Tukea ja ohjausta annetaan ennen ammattiosaamisen näyttöjä, niiden aikana sekä ohjaavana palautteena niiden jälkeen.

Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit

Tutkinnon perusteissa on tutkinnon osittain esitetty arvioinnin kohteet (mitä arvioidaan) ja arviointikriteerit (miten osataan) tyydyttävän T1, hyvän H2 ja kiitettävän K3 tasoille. Arviointi kohdistuu

- ♦ työprosessin
- ♦ työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin
- ♦ työn perustana olevan tiedon ja
- ♦ elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintaan.

Elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka, terveys, turvallisuus ja toimintakyky, aloitekyky ja yrittäjäyys, kestävä kehitys, estetiikka, viestintä ja mediaosaaminen, matematiikka ja luonnontieteet, teknologia ja tietotekniikka sekä aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit. Arvioinnin kohteessa elinikäisen oppimisen avaintaidot arvioidaan seuraavat neljä avaintaitoa: oppiminen ja ongelmanratkaisu, vuorovaikutus ja yhteistyö, ammattietiikka sekä terveys, turvallisuus ja toimintakyky. Muut avaintaidot arvioidaan työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin tai työn perustana olevan tiedon hallinnan yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä laatii arviointikriteerit liitteen kohdassa 9.3 olevien yleisten arviointikriteerien pohjalta niihin valinnaisiin tutkinnon osiin, joihin niitä ei ole määritelty tutkinnon perusteissa.

7.5 ARVOSANASTA PÄÄTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (L 601/2005, 25 b §, A 603/2005, 11 §, A 488/2008, 10 §, 13 §) on säädetty, arvosanat tutkintotodistukseen on annettava kaikista tutkinnon perusteiden mukaisista tutkinnon osista, myös ammatillisiin opintoihin (90 ov) kuuluvista muista valinnaisista tutkinnon osista ja ammatillista osaamista syventävistä tutkinnon osista.

Tutkinnon osan arvosana päätetään osaamisen arvioinnin perusteella. Mikäli osaamista arvioivia opettajia on ollut useita, päätös tehdään arviointikeskustelussa. Ammattiosaamisen näytön arvosanan päättävät opettajat ja työelämän edustajat pääsääntöisesti yhdessä toimielimen päätöksen mukaisesti. Arvioinnin perustelut on aina kirjattava.

7.6 ARVIOINTIAINEISTON SÄILYTTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/2005, 11a §) on arviointiaineiston säilyttämisestä ja tallentamisesta säädetty, ammattiosaamisen näytön arvosana tallennetaan arvioinnin kohteittain. Jos opiskelijan suorittama ammattiosaamisen näyttö kattaa vain osan tutkinnon osasta, kunkin osan arvioinnin perusteena oleva aineisto tallennetaan siten, että ammattiosaamisen näytön arvosana on mahdollista päättää koko tutkinnon osalta.

7.7 ARVIOINNIN UUSIMINEN JA ARVOSANAN KOROTTAMINEN

Arvosanojen korottamisesta ja uusinnasta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 603/2005, 12 §) on säädetty.

7.8 ARVIOINNIN OIKAISEMINEN

Arvioinnin oikaisemisesta on voimassa, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25c §) on säädetty.

7.9 TODISTUKSET

Tutkintotodistus

Tutkintotodistus on virallinen asiakirja, jonka sisällössä tulee noudattaa tutkinnon perusteita. Tutkintotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty. Peruskoulutuksena järjestetyssä oppisopimuskoulutuksessa tutkintotodistus on annettava samoin perustein.

Tutkintotodistus on kokonaisuus, joka sisältää päättö- ja näyttötodistuksen. Päättötodistukseen merkitään arvosanat kaikista tutkinnon osista, joista tutkinto muodostuu. Poikkeuksena kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa, joka merkitään vain näyttötodistukseen. Päättötodistukseen kuljettajien ammattipätevyys -tutkinnon osa merkitään: katso näyttötodistus. Vain vapaasti valittavat tutkinnon osat voidaan opiskelijan valinnan mukaan jättää ilman arvosanaa. Päättötodistuksen

ammattillisten tutkinnon osien arvosanat muodostuvat ammattiosaamisen näytön ja muun osaamisen arvioinnin perusteella. Ammattiosaamisen näytöt on suoritettava hyväksytysti, jotta tutkinnon osasta voidaan antaa arvosana päättötodistukseen.

Valtioneuvoston päättämistä ammattitaitoa täydentävistä tutkinnon osista (yhteiset opinnot) annetaan erilliset arvosanat. Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvien ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien tuottama osaaminen arvioidaan ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksina.

Opinnäyte arvioidaan niiden tutkinnon osien yhteydessä, joihin se sisältyy. Opinnäytteestä merkitään päättötodistukseen laajuus ja nimi, erillistä arvosanaa ei anneta. Työssäoppimisesta merkitään päättötodistukseen laajuus, mutta erillistä arvosanaa ei anneta, koska työssäoppimisen aikana hankittu osaaminen arvioidaan ammattiosaamisen näytöillä.

Tutkinnon osan kokonaan korvaavat opinnot tai muutoin hankittu osaaminen merkitään opiskelijan päättötodistukseen arvosanoineen. Jos arvosana-asteikko eroaa, käytetään luvussa 7.3 olevaa arvosanojen muuntokaavaa. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta tunnustetun tutkinnon osan arvosanaksi merkitään hyväksytty ja alaviitteellä osoitetaan, että se on suoritettu näyttötutkintona, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Aiemmin suoritettujen koko tutkinnon osan kattavat ammattiosaamisen näytöt merkitään arvosanoineen ja lyhyine kuvauksineen näyttötodistukseen. Todistukseen lisätään viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi.

Jos osaamisen tunnustaminen tehdään sellaisen tutkinnon opinnoista, joihin ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu tutkinnosta, johon ei ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä. Kun osaamista tunnustetaan ammatti- tai erikoisammattitutkinnoista, merkitään näyttötodistukseen kyseisen tutkinnon osan kohdalle tutkinnon osan nimi ja laajuus sekä alaviitemaininta, että osaaminen on tunnustettu x- ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta, josta todistuksen on antanut vastaava tutkintotoimikunta.

Kun ammatillisiin tutkinnon osiin (90 ov) on sisällytetty valtioneuvoston päätöksen mukaisesti (Vnp 216/2001) ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia tai lukio-opintoja, merkitään näyttötodistukseen alaviite: ”Opiskelija on sisällyttänyt ammatillisiin tutkinnon osiin x opintoviikkoa ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia, joita ei arvioida ammattiosaamisen näytöillä”.

Tutkintotodistuksesta tulee ilmetä, että se koostuu päättötodistuksesta ja näyttötodistuksesta. Lisäksi tutkintotodistuksessa tulee olla todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen tai kummankin nimi. Päättötodistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä ja näyttötodistuksen toimielimen puheenjohtaja (A 488/2008).

Päätötodistuksessa tulee olla seuraavat tiedot:

- ◆ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ◆ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov /3 vuotta
- ◆ koulutusohjelman nimi
- ◆ tutkintonimike opetusministeriön asetuksen mukaisesti
- ◆ suoritettut tutkinnon osat ryhmiteltyinä ammatillisiin (90 ov), ammattitaitoa täydentäviin (20 ov) ja vapaasti valittaviin tutkinnon osiin (10 ov), niiden laajuudet ja arvosanat
- ◆ opinnäytteen laajuus ja nimi
- ◆ työssäoppimisen laajuus
- ◆ päiväys ja allekirjoitukset
- ◆ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

Näyttötodistuksessa tulee olla seuraavat tiedot:

- ◆ opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- ◆ tutkinnon nimi ja laajuus 120 ov/3 vuotta
- ◆ koulutusohjelman nimi
- ◆ tutkintonimike
- ◆ suoritettut ammattiosaamisen näytöt tutkinnon osittain (tutkinnon osan nimi ja laajuus, lyhyt kuvaus opiskelijan suorittamasta ammattiosaamisen näytöstä, näyttöpaikan nimi, ammattiosaamisen näytön arvosana tai erityisopiskelijoilla lyhyt sanallinen kuvaus opiskelijan ammattiosaamisen näytöillä todennetusta ammatillisesta osaamisesta ja ammattitaidosta)
- ◆ päiväys ja allekirjoitus (toimielimen puheenjohtaja)
- ◆ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen leima.

Tutkintotodistuksessa tulee olla myös seuraavat tiedot:

- ◆ todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen yhteystiedot
- ◆ koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen nimi, ellei niitä ole edellä mainittu
- ◆ opetusministeriön myöntämä koulutuksen järjestämislupa
- ◆ lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- ◆ maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien tutkinnon perusteiden mukaisesti (määräyksen hyväksymispäivämäärä ja diaarinumero)
- ◆ maininta, että tutkinto on opetusministeriön hyväksymä (koulutuksen alkaessa voimassa olleen ministeriön asetuksen päivämäärä ja asetusnumero)
- ◆ pohjakoulutusvaatimus ja tutkinnon kansallinen taso
- ◆ tutkinnon tuottama jatko-opintokelpoisuus
- ◆ tutkinnon laajuuden, opintovuoden ja opintoviikon määritelmä
- ◆ arvosana-asteikko
- ◆ ammattien harjoittamisesta johtuvat erityissäännökset.

Todistus suoritetusta koulutuksesta

Todistuksessa suoritetusta koulutuksesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A488/2008, 13 §) on säädetty.

Todistus suoritetuista opinnoista, tutkinnon osista ja ammattiosaamisen näytöistä

Sen lisäksi, mitä todistuksen antamisesta on valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) säädetty, opiskelijalle annetaan todistus suoritetuista tutkinnon osista ja opinnoista, ammattiosaamisen näytöistä ja aikaisemmin hankitusta osaamisesta. Todistukseen merkitään arvosanojen lisäksi myös sellaisiin tutkinnon osiin osallistuminen, joista opiskelija ei ole saanut vielä arvosanaa, sekä tieto siitä, mitä suorituksia tutkintotodistuksen saaminen opiskelijalta edellyttää.

Kun opiskelija tutkinnon osan tai osia suorittuaan siirtyy työelämään, tulee todistuksen liitteenä olla tieto ammattipätevyydestä, joka hänellä on suorittujen tutkinnon osien perusteella.

Erotodistus

Erotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liite

Kansainväliseen käyttöön tarkoitettu tutkintotodistuksen tai todistuksen liitteen antamisesta on voimassa, mitä valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta (A 488/2008, 13 §) on säädetty.

Todistus kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta

Todistuksesta kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta on voimassa, mitä opetusministeriön kirjessä (12.6.2007 nro 146/530/2007) ohjeistetaan.

7.10 ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA

Erityisopiskelijan arvioinnissa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin muidenkin opiskelijoiden arvioinnissa. Mikäli opiskelija ei jossakin tutkinnon osassa saavuta tutkinnon perusteissa ilmaistuja T1-tason tavoitteita, opetus voidaan mukauttaa. Kun tutkinnon ammattitaitovaatimuksia tai tavoitteita on mukautettu lain ammatillisesta koulutuksesta 630/1998, 20 §:n ja 21 § 2 ja 3 momentin perusteella, siitä on tehtävä merkintä todistukseen. Opiskelijan tulee saada tutkintotodistus, vaikka tutkinnon tavoitteita olisikin mukautettu.

Mukautetuista ammattitaitovaatimuksista tai tavoitteista on tehtävä alaviite-merkintä sekä päättötodistukseen että näyttötodistukseen. Arviointi on suoritettava mukautettuihin ammattitaitovaatimuksiin tai tavoitteisiin suhteutettuna, jolloin niille on laadittava arviointikriteerit. Koulutuksen järjestäjä laatii tutkinnon osan mukautetut ammattitaitovaatimukset tai tavoitteet ja arviointikriteerit asetuksen ammatillisesta koulutuksesta 811/1998 8 §:n mukaisesti. Arvosana-asteikon on oltava sama kuin yleensä käytössä oleva. Valtioneuvoston asetuksen ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta 603/2005, 10 §:n mukaan erityisopetuksena järjestettävässä koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti. Opiskelijan on tiedettävä, että mukautettujen ammattitaitovaatimusten tai tavoitteiden mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen.

Jos ammattitaitovaatimuksissa ja tavoitteissa esitetty osaaminen jäävät olennaisilta osin puutteellisiksi, on tutkintotodistuksen sijasta annettava todistus suoritetuista opinnoista. Sen liitteenä tulee antaa selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

MAAHANMUUTTAJA- JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPISKELIJOIDEN ARVIOINTI

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden osaaminen tulee arvioida samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Osaaminen tulee arvioida sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollisesta puutteellisuudesta huolimatta osaaminen voidaan arvioida.

Opiskelijalla, jonka äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, on oltava ennen ammattiosaamisen näyttöä sellainen kielitaito, että hän ymmärtää ammattiosaamisen näyttönä tehtävään työhön liittyvät ohjeet ja määräykset. Tuen tarve on tunnistettava ja sen perusteella on suunniteltava tukitoimet yhdessä oppilaitoksen, työelämän edustajan ja opiskelijan kanssa. Ammattiosaamisen näytön arvioijat ja näytön toteutukseen osallistuvat tulee tarvittaessa valmentaa siihen, miten kulttuuriset tekijät vaikuttavat yksilöiden väliseen viestintään. Lisäksi ammattiosaamisen näytön toteutukseen osallistuvat ja näytön arvioijat tulee valmentaa selkeän kielen käyttöön ohjeita annettaessa.

Äidinkielen arviointi

Jos suomi ei ole opiskelijan äidinkieli, hänen suomen kielen osaamistaan on arvioitava suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti myös siinä tapauksessa, ettei hänelle ole erikseen järjestetty suomi toisena kielenä -opetusta. Mikäli opettaja ja opiskelija yhdessä arvioivat opiskelijan suomen kielen taidon äidinkieli, suomi -tasoiseksi, osaaminen tulee arvioida äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaan. Päätötdodistukseen on merkittävä, kumman tavoitteiden mukaisesti osaamista on arvioitu, kuitenkin asteikolla 1–3. Opiskelijan opiskelusuunnitelma, myös arviointi, voi koostua molemmista edellä mainituista äidinkielen opinnoista (ks. luku 8.4).

Viittomakielisten opiskelijoiden suomen kielen taito arvioidaan suomi viittomakielisille -tavoitteiden mukaisesti.

Toisen kotimaisen kielen arviointi

Jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsia toisena kotimaisena kielenä, päätötdodistukseen on merkittävä, mitä hän on sen tilalla opiskellut. Arviointiin vaikuttavat opetusjärjestelyt on määritelty tarkemmin luvussa 8.4.

MUUT MÄÄRÄYKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

8.1 OPINTO-OHJAUS JA HENKILÖKOHTAINEN OPISKELUSUUNNITELMA

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana. Opiskelijan tulee tietää tutkintoonsa sisältyvät tutkinnon osat ja opinnot ja niiden valinnan mahdollisuudet. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään, osaa kehittää opiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan sekä arvioida omaa toimintaansa ja tuotoksiaan. Hän osaa suunnitella opintonsa, laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa yhteistyössä opettajan kanssa ja ottaa vastuun opinnoistaan. Hän osaa seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnitteluun.

Opiskelija osaa tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Hän tunnistaa opiskeluunsa ja elämäntilanteisiinsa mahdollisesti liittyviä ongelmia ja osaa hakea niihin tukea. Hän osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia opiskelijahuollon palveluita ja muita ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluja. Tavoitteiden saavuttamista tukee koulutuksen järjestäjän velvoite tiedottaa alaikäisen opiskelijan huoltajille ammatillisesta koulutuksesta ja opiskelijan opintojen etenemisestä.

Opiskelijan oikeus opinto-ohjaukseen

Tutkintoon sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 opintoviikkoa (VN:n päätös 213/1999). Ohjaustoiminnalla tulee tukea opiskelijaa kokonaisvaltaisesti opintojen eri vaiheissa. Jokaisella opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta. Opiskelijalla on oikeus saada opiskelussa tai elämäntilanteiden muutoksissa tarvitsemiaan tukipalveluita.

Opinto-ohjauksen järjestäminen

Opinto-ohjauksen järjestämisen tavoitteena on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tavoitteena on lisäksi lisätä opiskelijoiden hyvinvointia, ehkäistä opintojen keskeyttämistä, edistää työllistymistä ja tukea jatko-opintoihin hakeutumista. Koulutuksen järjestäjän on kiinnitettävä huomiota erityisesti niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on opiskelu- tai oppimisvaikeuksia (esimerkiksi luki-häiriö), poissaoloja koulutuksesta tai elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia.

Koulutuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelmaansa opinto-ohjaussuunnitelman, jossa kuvataan ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjako. Suunnitelma toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Siinä määritellään, miten ja minkälaista tukea opiskelija saa ohjaustoimintaan osallistuvilta. Suunnitelmassa esitetään, miten yhteistyö eri koulutuksen järjestäjien kanssa on järjestetty, jotta opiskelija voi valita tutkinnon osia ja opintoja eri koulutusohjelmista ja tutkinnoista sekä suunnitella useamman kuin yhden tutkinnon suorittamista. Siinä määritellään myös yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa. Opiskelijahuoltosuunnitelma on osa ohjaussuunnitelmaa.

Ohjaustoimintaan osallistuvat kaikki oppilaitoksen opettajat sekä muut ohjauksesta vastuulliset. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajan tehtävänä on ohjata ja motivoida opiskelijaa tutkinnon suorittamisessa ja opintojen suunnittelussa. Hänen tehtävänsä on myös auttaa opiskelijaa löytämään vahvuuksiinsa ja kehittämään oppimisen valmiuksiaan.

Opinto-ohjausta järjestetään opintoihin liittyvänä, henkilökohtaisena, ryhmäohjauksena ja muuna ohjauksena. Opiskelija saa opinto-ohjausta opiskelunsa tueksi ja valintojen tekemiseen, jotta hän kykenee suunnittelemaan opiskelunsa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti. Opinto-ohjauksella edistetään opiskelijoiden yhteisöllisyyttä koko koulutuksen ajan. Opiskelijoiden opiskelua ja hyvinvointia seurataan ja tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa ammatillisesta koulutuksesta ja siihen hakeutumisesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille. Koulutuksen järjestäjän tulee suunnata tiedotusta ja ohjausta erityisesti perusopetuksen päättymisen jälkeen koulutuksen ulkopuolelle jääneille nuorille ja heidän huoltajilleen.

Koulutuksen järjestäjän tulee kehittää ura- ja rekrytointipalvelujaan yhteistyössä elinkeinoelämän ja työvoimapalveluiden kanssa sekä edistää ja tukea opiskelijoiden työllistymistä ja jatkokoulutukseen pääsemistä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tukee opiskelijan urasuunnittelua ja kehittää hänen valmiuksiaan itsearvioinnissa. Se perustuu opiskelijan oman opiskelun suunnitteluun, yksilöllisiin valintoihin, opinnoissa etenemiseen ja oppimisen arviointiin. Opiskelijaa ohjataan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa ja sen toteutumisen seurannassa. Se on suunnitelma, jonka toteuttamiseen opiskelija sitoutuu ja motivoituu koko koulutuksen ajaksi.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintaan osallistuvat opettaja tai opettajat ja tarvittaessa opinto-ohjaaja opiskelijan kanssa yhdessä neuvotellen. Suunnitelmassa määritellään oppimisen tavoitteet, opintojen suorittaminen, suoritustavat ja ajoitus sekä opintojen arviointi. Laadinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset oppimistyyliä. Mahdolliset oppimista vaikeuttavat seikat tunnistetaan ja opiskelijan itseohjautuvuutta ja ammatillista kasvua ohjataan ja tuetaan.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista ja opintojen edistymistä seurataan, ja tarvittaessa opiskelijalle annetaan tukiopetusta. Opiskelija ja opettajat arvioivat henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteuttamisen mahdolliset esteet. Opiskelijaa ohjataan tekemään omaa oppimistaan koskevia päätöksiä sekä tarvittaessa tarkentamaan ja muuttamaan suunnitelmaa opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sisältää opiskelijan yksilölliset valinnat, opinnoissa etenemisen, oppimisen arvioinnin, opiskelijan osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen, työssäoppimisen paikat ja ajat sekä ammattiosaamisen näytöt.

8.2 TYÖSSÄOPPIMINEN JA TYÖTURVALLISUUS

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 5 §, VNA muutos 603/2005, 3 ja 5 §) on säädetty, tulee työssäoppimisessa noudattaa seuraavaa:

Työssäoppiminen on osa ammatillista koulutusta. Se on koulutuksen järjestämismuoto, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla työtä tehdessä. Työssäoppiminen on aidossa työympäristössä tapahtuvaa tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Työssäoppimisjaksojen tulee olla ammatinhallinnan kannalta riittävän pitkiä ja monipuolisia. Vain poikkeustapauksessa opiskelija voi suorittaa työssäoppimisen oppilaitoksen harjoitusyrityksessä tai vastaavin järjestelyin.

Työpaikkojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyöllä varmistetaan työssäoppimisen ja muun ammatillisen koulutuksen työelämävastavuus, laatu ja ajantasaisuus. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on huolehtia, että kaikilla alueen toimijoilla

on yhteinen käsitys työssäoppimisen järjestämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia, että opiskelija saa riittävästi ohjausta ja opetusta työssäoppimisen aikana ja että opettajilla ja muulla henkilöstöllä on edellytykset yhteistyölle työelämän kanssa. Koulutuksen järjestäjän ja opettajien tulee yhdessä työ- ja elinkeinoelämän kanssa varmistaa työssäoppimisen laatu, jotta opiskelija saavuttaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset.

Työssäoppimisen toteutuksesta vastaa koulutuksen järjestäjä. Toteutukseen sisältyy suunnittelua, opiskelijan ohjausta ja arviointia. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia opettajien työelämäosaamisesta ja kouluttamisesta sekä työpaikkaohjaajien kouluttamisesta. Työpaikalla kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan ohjaukseen ja palautteen antamiseen.

Työssäoppimisen aikana opiskelija ei yleensä ole työsuhteessa työnantajaan, eikä hänelle makseta palkkaa työssäoppimisjaksojen aikana. Työssäoppimisjakson aikana opiskelija on oikeutettu saamaan opintotuen ja opintososiaaliset edut niistä erikseen annettujen ohjeiden mukaan. Kun työssäoppiminen toteutetaan ulkomailta, järjestämisessä otetaan huomioon myös paikalliset määräykset.

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 19 §, 28 §) ja voimassa olevissa työturvallisuussäädöksissä on säädetty, työturvallisuusasioissa noudatetaan seuraavaa:

Sopimuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta ja ammattiosaamisen näytöistä on kirjattava turvallisuuteen, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvät vastuut ja vakuutukset. Ennen työn aloittamista työnantaja ja koulutuksen järjestäjä varmistavat yhdessä, että opiskelijalla on edellytykset tehdä ko. työtä turvallisesti ja terveyttään vaarantamatta sekä ohjeita noudattaen.

Koulutuksen järjestäjään sovelletaan työturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin mukaan työnantaja koskevia säännöksiä silloin, kun työ tapahtuu oppilaitoksessa tai muutoin koulutuksen järjestäjän osoittamalla tavalla.

Opiskelijan arvioinnista työssäoppimisjaksoilla on määrätty luvussa 7.

8.3 AMMATILLINEN ERITYISOPETUS

Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi jokaisella opiskelijalla tulee olla erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan ammatillinen koulutus tulee toteuttaa yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan ensisijaisesti tavallisessa ammatillisessa oppilai-

toksessa samoissa opetusryhmissä muiden opiskelijoiden kanssa. Opetus voidaan järjestää myös osittain tai kokonaan erityisryhmässä. Ammatilliset erityisoppilaitokset huolehtivat ensisijaisesti vaikeavammaisten koulutuksesta sekä valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta. Lisäksi niiden tulee tarjota asiantuntija-apua muille oppilaitoksille. Ammatillista erityisopetusta voidaan järjestää myös oppisopimuskoulutuksena.

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuoltopalveluja tarvitsevien opiskelijoiden tulee saada erityisopetusta. Sen avulla turvataan henkilökohtaisiin edellytyksiin perustuva oppiminen, itsensä kehittäminen ja ihmisenä kasvaminen. Erityisopetukseen liitetään tarvittaessa muita tukitoimia ja kuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa.

Koulutuksen järjestäjä määrittelee erityisopetuksen periaatteet: tavoitteet, toteutuksen, opetusmenetelmät, tuki- ja erityispalvelut, asiantuntijapalvelut, yhteistyötahot ja vastuut. Oppilaitoksen tulee varata erityisopetukseen riittävät voimavarat. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisen edistäminen on koko oppilaitosyhteisön tehtävä.

Erityisopetuksen tarve on määriteltävä ammatillisen koulutuksen lain 20 §:n ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti. Tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin sekä erilaisten tukitoimien avulla.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Erityisopetusta tarvitsevalle opiskelijalle on laadittava aina kirjallinen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) (L 630/1998, 20 §). Suunnitelman tulee sisältää (A 811/1998, 8 § mukaan)

- ♦ suoritettava tutkinto
- ♦ opetuksessa noudatettavat tutkinnon perusteet
- ♦ tutkinnon laajuus
- ♦ opiskelijalle laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma
- ♦ opiskelijan saamat erityiset opetus- ja opiskelijahuollon palvelut
- ♦ muut henkilökohtaiset palvelu- ja tukitoimet sekä
- ♦ erityisopetuksen perustelut.

HOJKS tulee laatia opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa.

Mikäli ammattitaitovaatimuksia on mukautettu, henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan sisältyy henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa määritellään opiskelijan yksilölliset oppimisen tavoitteet. Ne perustuvat hänen opiskelemaansa tutkinnon perusteisiin. Ammatillisessa erityisopetuksessa opetus on suunniteltava siten, että opiskelija mahdollisimman suuressa määrin saavuttaa saman pätevyyden kuin muussa ammatillisessa koulutuksessa. Tavoitteita voidaan mukauttaa opiskelijan edellytysten mukaan joko niin, että kaiken opetuksen tavoitteet on mukautettu, tai mukauttamalla vain yhden tai sitä useamman tutkinnon osan tavoitteet. Opetuksessa tulee keskittyä opiskelijan vahvojen osaamisalueiden tukemiseen, jotta hänelle taataan hyvät mahdollisuudet sijoittua työhön. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työssä harjaantumiseen työssäoppimisen jaksojen aikana. Opiskelijalle tulee selvittää, miten hän voi koulutuksen jälkeen saada tarvitsemiaan erityispalveluja.

Opiskelijan edistymistä tulee seurata koulutuksen aikana, ja henkilökohtaisia tavoitteita ja tukitoimia on muutettava tarpeen mukaan. Määräykset erityisopiskelijoiden arvioinnista ovat luvussa 7.10.

8.4 MAAHANMUUTTAJIEN JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS

Yleistä

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden, kuten saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten opiskelijoiden ammattitaitovaatimukset ovat pääsääntöisesti samat kuin muidenkin opiskelijoiden. Opetuksessa noudatetaan ammatillisen perustutkinnon perusteita.

Opiskelijoita, joiden äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, tulee tukea etenkin kielten opinnoissa ja erityisin opetusjärjestelyin. Opetuksessa otetaan tarvittaessa huomioon opiskelijoiden tausta, kuten äidinkieli, kulttuuri ja koulutuksen aikana kehittyvä kielitaito. Opetusjärjestelyillä tuetaan opiskelijoiden omaa kielellistä identiteettiä enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan sisältyy maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden opetusjärjestelyjen toteuttaminen.

Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajilla tarkoitetaan tässä yhteydessä Suomeen muuttaneita ja Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Opetuksessa otetaan tarvittaessa

huomioon maahanmuuton syy, maassaoloaika sekä kehittyvä suomen kielen taito. Opinnot tukevat opiskelijan kasvua sekä suomalaisen että hänen oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Saamenkieliset

Perusopetuksessa aloitettua saamenkielistä opetusta jatketaan mahdollisuuksien mukaan ammatillisessa koulutuksessa. Saamenkielistä opetusta voidaan antaa pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielillä. Saamen kieltä voi opiskella äidinkielenä, vaikka opetusta ei muutoin tarjottaisi saamen kielellä.

Romanit

Romanien opetus toteutetaan ottamalla huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetusjärjestelyissä otetaan huomioon romanien kulttuuri. Romanikielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa sovelletaan ammatillisen perustutkinnon perusteita viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Viittomakielien rinnalla käytetään suomea tai ruotsia luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakielisten opetus suunnitellaan niin, että opiskelijan on mahdollista toimia tulkin kanssa. Oppimisympäristöissä otetaan huomioon viittomakielisen tai huonokuuloisen mahdollisuus kommunikoida luontevasti.

Kieltenopetuksen järjestelyt

Seuraavia valtioneuvoston päätöksen (VnP 213/1999) mukaisia opetusjärjestelyjä voidaan soveltaa maahanmuuttajien, saamenkielisten, romanien ja viittomakielisten kielten opinnoissa (äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieras kieli), jos heidän äidinkieltensä on muu kuin suomi tai ruotsi.

Äidinkieli

Jos opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, voi koulutuksen järjestäjä jakaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 § 2. momentissa säädetty äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen pakolliset tutkinnon osat säädetystä poikkeavalla tavalla.

Äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen tutkinnon osiin varatut opintoviikot (4 + 1 = 5 ov) voidaan yhdistää ja jakaa joustavasti mahdollisiin opiskelijan oman äidinkielen opintoihin, suomi toisena kielenä -opintoihin ja toisen kotimaisen kielen opintoihin. Suomi toisena kielenä tarkoittaa kieltä, joka on opittu äidinkielen jälkeen suomenkielisessä ympäristössä. Viittomakielisiä opiskelijoita varten on laadittu erikseen suomi viittomakielisille -tutkinnon osa (luku 5).

Opiskelijat voivat opiskella suomen kieltä joko

- 1) suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti (luku 5) tai
- 2) äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti (luku 5), jos opiskelijan suomen kielen taidon arvioidaan olevan äidinkielen tasoinen.

Opiskelija, jonka suomen kielen taito ei ole äidinkielen tasoista kaikilla kielitaidon osa-alueilla, opiskelee suomi toisena kielenä -tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Hänen suomen kielen osaamisensa arvioidaan näiden tavoitteiden mukaisesti huolimatta siitä, onko koulutuksen järjestäjä tarjonnut suomi toisena kielenä -opetusta. Koulutuksen järjestäjä voi tarjota ja opiskelijan opiskelusuunnitelmaan voi kuulua molempia edellä mainituista opinnoista. Opiskelija voi siirtyä kesken suomi toisena kielenä -opintojen opiskelemaan suomen kieltä äidinkieli, suomi -tavoitteiden mukaisesti.

Opiskelijoille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös hänen oman äidinkielen opetusta. Äidinkielenä voidaan opiskelijan valinnan mukaan (L 630/1998, 12 § 3 mom.) opettaa myös romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä. Maahanmuuttajien oman äidinkielen tavoitteet ovat luvussa 5. Opiskelija voi opiskella omaa äidinkieltään joko äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille (4 ov) tai vieras kieli (2 ov) -tavoitteiden mukaisesti tai vapaasti valittavina tutkinnon osina.

Jos opiskelija opiskelee äidinkieltä oma äidinkieli vieraskielisille opiskelijoille -tavoitteiden mukaisesti, on hänen opintoihinsa kuuluttava suomen kielen opintoja.

Toinen kotimainen kieli

Opiskelijoiden toisen kotimaisen kielen (ruotsi) opetus järjestetään toisen kotimaisen kielen tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon opiskelijoiden kielitaidon taso.

Toisen kotimaisen kielen opinnot voidaan myös korvata oman äidinkielen ja suomen kielen opinnoilla vieraskielisillä opiskelijoilla (5 ov), luku 5. Tarvittaessa opetus voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen alkeisopetuksena opiskelijan ja alan tarpeista riippuen.

Vieras kieli

Opiskelijan opintoihin on kuuluttava myös vieraan kielen opintoja. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvan opiskelijan vieras kieli voi olla myös hänen äidinkieltään.

8.5 OPPISOPIMUSKOULUTUS

Oppisopimuskoulutuksesta on voimassa mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 8 §, 17 §), asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/1998, 6 §, 7 §) sekä laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) on säädetty.

Ammatillisena peruskoulutuksena toteutettavassa oppisopimuskoulutuksessa noudatetaan voimassa olevia tutkinnon perusteita (opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet).

Tutkinnon perusteiden mukaan peruskoulutuksena suoritetusta tutkinnosta tutkintotodistuksen antaa koulutuksen järjestäjä luvun 7.9 määräyksen mukaisesti.

8.6 KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 5 §, 14 §) on säädetty, tulee kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämisessä noudattaa seuraavaa:

Nuorille järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tulee olla aloitteellinen myönteisen yhteistyön käynnistämisessä ja ylläpitämisessä opiskelijan vanhempien tai huoltajien kanssa. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö järjestetään niin, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta, edistää opiskelua sekä mahdollistaa opiskelijalle tuen saannin opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia koskeissa asioissa. Erityistä tukea tarvitsevien sekä eri kie-

li- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden yksilölliset tarpeet sekä elämänhallinnan ja opiskelun tukeminen tulee ottaa yhteistyössä huomioon.

Koulutuksen järjestäjän tulee tehdä yhteistyötä opiskelijoiden ohjauksessa huoltajien kanssa koulutuksen aikana ja sen päättyessä. Ohjauksen tulee tukea opiskelijoiden työelämään tai jatko-opintoihin siirtymistä sekä vahvistaa opiskelijoiden elämänhallinnan valmiuksia.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osa tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten kanssa.

8.7 OPISKELIJAHUOLTO

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, 14 §, 28 §, 37 a §) on säädetty opiskelijahuollon järjestämisestä ja opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, tulee noudattaa seuraavaa.

Opiskelijahuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja viihtyisyyttä. Tavoitteena on tukea opiskelijaa sekä säilyttää oppilaitosyhteisön toimintakyky fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta sekä hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa. Opiskelijahuollon tulee edistää oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä ehkäistä koulutuksen keskeytymistä. Nuorten opiskelijoiden kohdalla koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä huoltajien kanssa. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa opiskelijahuollon tavoitteiden saavuttamista antamalla opetussuunnitelmassaan toimintaohjeita, jotka edistävät opiskelijoiden terveyttä ja turvallisuutta, erilaisten ongelmien varhaista tunnistamista ja niiden syntymisen ennaltaehkäisyä. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa ohjeita oppilaitosyhteisön toimintaan liittyvien asioiden hoitamisesta, kuten opiskelijan opetukseen osallistumisesta, opinnoissa edistymisen seurannasta ja oppilaitoksen opiskelija-asuntolassa asumisesta. Ennalta ehkäiseviä toimintaohjeita tulee antaa tupakoinnista, päihteiden käytöstä, kiusaamisesta ja häirinnästä. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla kriisisuunnitelma ja toimintaohjeet myös käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapauksien varalta. Koulutuksen järjestäjän tulee seurata opiskelijahuollon toteutumista ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Opiskelijoita tulee rohkaista osallistumaan ja vaikuttamaan oman oppilaitosyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseen. Kaikilla opiskelijoiden kanssa oppilaitosyhteisössä työskentelevillä on vastuuta opiskelijahuollosta. Moniammatillisen opiskelijahuoltohenkilöstön tehtävänä on opiskelijahuollon palveluiden koordinaatio ja kehittäminen.

Opiskelijahuoltoa koskevat opetussuunnitelman osat tulee laatia yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten tai muiden tahojen kanssa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelmaa laadittaessa ottaa huomioon kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa kansanterveystilain ja lastensuojelulain velvoitteet opiskelijahuollon palveluiden järjestämisessä. Samalla tulee sopia syrjäytymistä ehkäisevästä toiminnasta sekä opiskelijaterveydenhuollon ja psykososiaalisen tuen asiantuntijapalveluiden järjestämisestä. Palveluiden kehittämisessä tulee hyödyntää opiskelijoiden palautetta.

Ammatillisen koulutuksen aikana opiskelijalle tulee tiedottaa ohjauksen ja opiskelijahuollon toteutuksesta, eri hallinnonalojen palveluista, paikallisista tukiverkostoista ja tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista. Työssäoppimisen työturvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvistä asioista tulee tiedottaa opiskelijan lisäksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opiskelijat tuntevat oppilaitoksessa noudatettavat järjestyssäännöt. Opiskelijan omaa vastuuta tulee korostaa oppilaitoksen sääntöjen ja muiden ohjeiden noudattamisessa.

9.1 VENEENRAKENNUKSEN KUVAUS JA ARVOPERUSTA

Veneenrakennus ja sen työtehtävät

Veneenrakennuksen yritystoiminta muodostuu veneenvalmistajista, venetelakoista, veneensuunnittelusta, veneenkorjauksesta, tarvikkeiden valmistuksesta ja myynnistä sekä veneiden myynnistä. Veneenrakentajat toimivat lähinnä veneveistämöiden, venetelakoiden ja venekorjaamoiden työntekijöinä. Veneveistämöt, mutta myös osittain korjaamot, suuntautuvat lujitemuoviin sekä puu- tai metalliveneisiin veneen runkorakenteen mukaisesti. Veneenrakennuksen yritystoiminta on useimmiten pk-teollisuutta, yhden miehen veistämöistä useita kymmeniä henkilöitä työllistäviin yrityksiin. Puuvenealan yritykset ovat yleensä pieniä. Lisäksi venealalla yritysten vaateisiin vaikuttaa valmistettavien veneiden koko. Mitä suurempi veistämö ja mitä suurempia veneitä, sen erikoistuneempia työntekijöitä yritys tarvitsee.

Veneenrakennus poikkeaa monista aloista siinä, että alan pienuudesta huolimatta se on erityisen laaja-alainen. Toisin kuin aloilla, joiden työtehtävät ovat eriytyneet eri ammattien tehtäviksi, voi veneenrakennuksessa yksi työntekijä joutua tekemään lujitemuovityötä, puusepäntyötä sisustukseen, kone- ja laiteasennuksia, lvi-asennusta, heikkovirta-asennusta ja vielä näiden ja veneen ominaisuuksien suunnittelua.

Veneenrakennus työllistäjänä

Koko Veneenrakennus työllistää Suomessa noin 10 000 henkilöä. Alalla toimivista noin 3000 veneenrakentajasta suurin osa toimii lujitemuoviveneenrakennuksessa, puuveneenrakennuksessa toimii noin 150 työntekijää. Puuveneenrakennus on usein esim. maatalousyrittäjien merkittävä sivulinkeino.

Veneenrakennus alana ja työllistäjänä on erittäin herkkä niin kansallisille kuin kansainvälisillekin suhdanteille. Suuri ongelma on sesonkiluoteisuus. Suhdannousuissa ja ihmisten vapaa-ajan lisääntyessä veneilyharrastus kasvaa ja Veneenra-

kennus pystyy työllistämään enemmän. Työvoimapula saattaa leikata kasvumahdollisuuksia.

Veneenrakennuksessa vaadittava ammattitaito

Veneiden valmistus on koulutuksellisesti erittäin haastava. Alalla tarvitaan laaja-alaista osaamista ja toisaalta hyvin erikoistunutta teolliseen tuotantoon sopivaa ammattitaitoa. Valmistuksessa tarvitaan materiaalien ja valmistustekniikan tuntemusta sekä hyviä käsityötaitoja niin muovi- kuin puutöistäkin. On tunnettava veneturvallisuuksimääräykset ja tiedettävä viranomaisten luokitukset. Veneiden valmistuksessa, huollossa ja korjaustoiminnassa on osattava veneiden kone- ja laitetekniikkaa, sähkötöitä ja sisustustaitoja.

Veneenrakennuksen perustutkinnon suorittaneita tarvitaan veneitä valmistavissa, korjaavissa ja huoltavissa yrityksissä. Ne ovat pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joissa työtehtävät ovat monipuolisia ja vaativat usein monitaitoisuutta. Tavoitteena on innostaa ja valmentaa opiskelijoita myös itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi. Yrittäjältä vaadittava riittävä tiedollinen ja taidollinen taso on kuitenkin mahdollista saavuttaa vasta valmistumisen jälkeisen työkokemuksen avulla.

Veneenrakennuksen arvoperusta

Veneenrakennuksen yhteiskunnallisena päämääränä on valmistaa turvallisia vapaa-ajanviettovälineitä kotimaan kuluttajille ja vientiin sekä luotettavia työkaluja merenkulun ammatillisille. Veneiden valmistuksessa pyritään huomioimaan niiden vaikutukset ympäristöön.

Veneenrakennuksen tuotanto- ja korjaustoiminnan tuotantotapoja ja työmenetelmiä sekä niissä käytettäviä koneita ja laitteita kehitetään, niin että energiaa säästyy ja hukkamateriaaleja ja jätteitä muodostuu vähän. Energiaa säästäviä ratkaisuja, haitallisten päästöjen ja hukkamateriaalien talteenottolaitteita, materiaalien kierrätystä ja jätteiden käsittelyä kehitetään jatkuvasti.

Veneenrakennuksessa pyritään parantamaan tuotteiden kestävyyttä, toimintavarmuutta, turvallisuutta, tarkoituksenmukaisuutta, ulkonäköä ja käytön miellyttävyyttä. Alan tuotanto- ja korjaustoiminnan keskeisinä periaatteina ovat palvelujen, työn ja tuotteiden hyvä laatu, toiminnan tuottavuus ja kannattavuus, yrittäjyys ja ammattitaidon arvostus sekä kestävä kehitys. Menestyksellinen yritystoiminta sekä yhteistyö kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla perustuu ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, tasa-arvoon, suvaitsevaisuuteen, rehellisyyteen, asia-

kakeskeisyyteen ja terveen kilpailun periaatteiden noudattamiseen. Työnantajalla ja koko työyhteisöllä on vastuu henkilöstön hyvinvoinnista, viihtyvyydestä ja ammattitaidon kehittamisestä. Alan koulutuksella pyritään luomaan pohjaa monimuotoiselle ja kansainvälisesti kilpailukykyiselle veneteollisuudelle.

Veneenrakennuksen tulevaisuuden haasteet

Veneenrakennuksen erityisenä haasteena on pystyä hyödyntämään Suomessa tehtävää korkealaatuista teknistä tutkimustyötä, alan hyvää kolutusta sekä pitkää kokemusta veneenrakennuksesta uudelleenlaiseksi, kansainvälisesti kilpailukykyiseksi tuotannoksi. Toisena haasteena voidaan pitää kykyä seurata alalla vaikuttavia ympäristönsuojelun trendejä ja yhdyntävän Euroopan aiheuttamia muutoksia teknisiin määräyksiin ja kilpailutilanteeseen.

9.2 TUTKINTOKOHTAISET TERVEYDENTILAVAATIMUKSET AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:ssä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijan pääsyä ammatilliseen koulutukseen voidaan rajoittaa vain silloin, kun sairaus objektiivisesti arvioiden estää opinnot tai se vaarantaisi opiskelijan tai muiden turvallisuutta. Sairauden tai vamman opiskelulle aiheuttamat käytännön ongelmat tulee ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan opetusjärjestelyiden ja opiskelijahuolto palveluiden avulla.

Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee tämän lisäksi varmistaa, että opiskelijaksi valitun henkilön terveydentila on sellainen, että hän voi selviytyä myös koulutukseen kuuluvasta työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta, kuten alan tehtävissä toimiminen ja tutkinnon ammattitaitovaatimusten saavuttaminen edellyttävät.

Opiskelijan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen koulutukseen, jonka mukaisissa tehtävissä hän ei terveydentilansa vuoksi voisi toimia. Opiskelijavalintaa tehtäessä on otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. On mahdollista, että saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaisia terveydentilavaatimuksia ja mahdollistavat täten opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja koulutuksen suorittamiseen.

Jotta opiskelijavalinta onnistuisi opiskelijan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa perustutkinnon ja koulutusalan terveydentilaa koskevista vaatimuksista ja edellytyksistä sekä mahdollisista terveydellisistä riskeistä opiskelijaksi hakeutuville hakuoppaissa ja opiskelijavalintatilaisuudessa. Opiskelijaksi hakeutuvan oma kuvaus nykyhetken terveydentilastaan ja mahdollisen sairauden hoitotilanteesta riittää pääsääntöisesti valintatilanteessa.

Mikäli koulutusalan tai tutkinnon oma lainsäädäntö tai alan erityispiirteet edellyttävät opiskelijaksi valitulta lääkärintodistusta opiskelijan terveydentilasta, riittää siihen lääkärintodistuksen merkintä alalle soveltuvuudesta. Opiskelijaksi ottaminen on ehdollinen lääkärintodistuksen esittämiseen saakka.

Opiskelijan sairaus tai vammautuminen ei saa keskeyttää opiskelijan koulutusta tai johtaa harkitsemattomaan koulutusammatin tai -alan vaihtoon. Sairaudesta tai vammautumisesta koulutuksen toteutumiseksi aiheutuvat käytännön ongelmat tulee voida ratkaista ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaistamisella. Opintojen ohjaus, opiskelijan tuki, ergonomisiin työtapoihin ja apuvälineiden käyttöön ohjaaminen edistävät koulutuksen suorittamista. Opiskelijan sairastuessa tai vammautuessa opiskelijahuollon ja opiskeluterveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö on välttämätöntä.

Kaikissa tilanteissa, joissa käsitellään ja tallennetaan henkilötietoja arkaluonteisiksi määriteltyjä henkilötietoja, kuten opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja, koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa säädösten edellyttämää huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa.

Veneenrakennuksen koulutuksessa edellytetään henkilöltä työn kuormitukseen riittävää fyysistä kuntoa. Henkilöllä ei saa olla sellaisia synnynnäisiä tai hankittuja sairauksia, jotka vaarantaisivat hänen oman tai muiden lähellä työskentelevien terveyden tai turvallisuuden. Henkilön sopivuutta erilaisiin työtehtäviin voidaan joutua harkitsemaan oireiden ja toiminnan vajavuuden perusteella mm. seuraavissa sairauksissa:

- ◆ vaikea-asteinen ihosairaus
- ◆ astma tai vaikea-asteinen allergia
- ◆ migreeni, epilepsia tai tasapainoelimistön sairaus
- ◆ tuki- ja liikuntaelimistön sairaus
- ◆ näön tai kuulon heikkous
- ◆ sokeritauti
- ◆ sydän- tai verenkiertoelimistön sairaus.

9.3

AMMATTITAITOVAATIMUKSET, ARVIOINNIN KOHTEET JA YLEISET ARVIOINTIKRITEERIT

Tämän luvun ammattitaitovaatimusten määrittely sekä arvioinnin kohteet ja yleiset arviointikriteerit on tarkoitettu koulutuksen järjestäjien avuksi, kun laaditaan sellaisten tutkinnon osien opetussuunnitelmia, joita ei ole tutkinnon perusteissa määritelty.

Ammatilliset tutkinnon osat muodostetaan ja nimetään työkokonaisuuksien mukaan. Ammattitaitovaatimukset kuvataan konkreettisenä työn tekemisenä. Arviointikriteerit määritellään arvioinnin kohteittain kolmelle tasolle: tyydyttävä T1, hyvä H2 ja kiitettävä K3.

Seuraavassa olevat arviointikriteerit on tarkoitettu ohjeellisiksi siten, että niitä sovelletaan ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) tavoitteiden ja ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten mukaisesti. Esitetyt kriteerit kohdennetaan aina kyseessä olevan tutkinnon osan vaatimuksiin eli kriteereissä esitetty työ tarkoittaa aina ko. tutkinnon osaan sisältyvää työtä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Arvioidaan oman työn suunnittelua, työsuorituksen arviointia ja oman toiminnan kehittämistä.	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia töitä ja tehtäviä
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista oma-aloitteisesti	arvioi työnsä onnistumista, perustelee arviotaan ja arvioi sekä kehittää työkentelytapojaan ja työympäristöään

Arvioidaan työkokonaisuuden toteuttamista, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta.	toimii tutuissa työtehtävissä	ottaa huomioon työskentelelyssään työnsä kokonaisuuden (<i>esim. mistä alkaa, mihin päättyy ja mitä välineitä ym. työssä tarvitaan</i>)	ottaa huomioon työnsä kokonaisuuden toimintaympäristönsä ja oman työnsä osana sitä
	työskentelee siten, että työn lopputulos on hyväksyttävissä työn suunnitelman tai laatutavoitteiden mukaisesti	työskentelee siten, että työn lopputulos sisältää työtehtävän erityisvaatimuksia	työskentelee työpaikan erityisvaatimusten mukaisesti siten, että työn lopputulos on tavoitteiden mukainen
	tarvitsee työvaiheissa etenemisessä ajoittaista ohjausta	etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan
	noudattaa työohjeita, työaikoja, sopimuksia sekä neuvottelee poikkeamista.	tekee annetut tehtävät omatoimisesti ja huolehtii työtehtävistään alusta loppuun ja vastaa omasta työosuudestaan.	tekee omalla vastuualueellaan omatoimisesti muitakin kuin annettuja työtehtäviä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Arvioidaan työtehtävään ja työympäristöön soveltuvan työmenetelmän ja työvälineiden sekä materiaalien valintaa ja käyttöä.	käyttää työhönsä liittyviä keskeisimpiä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja toistuvissa työtilanteissa, mutta tarvitsee joidenkin osalta ohjausta (<i>menetelmät, välineet, materiaalit määritellään tutkinnon osittain</i>).	käyttää työhönsä liittyviä työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja omatoimisesti työtilanteissa.	valitsee työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää niitä sujuvasti vaihtelevissa työtilanteissa.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Arvioidaan työssä tarvittavan tiedon hallintaa ja soveltamista	käyttää tavallisimpien menetelmien, välineiden ja materiaalien käytön perustana olevaa tietoa toistuvissa työtilanteissa (<i>eli ne menetelmät, välineet ja materiaalit, jotka on määritelty kohteessa 2</i>), mutta tarvitsee ohjausta tiedon hankinnassa ja soveltamisessa.	hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti.	hankkii ja käyttää itsenäisesti tietoa työssään vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee työhön liittyviä ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot a) Omaan ryhmään kohdassa 4 arvioitavat neljä avaintaitoa	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu Arvioidaan omaa osaamista työn tekijänä ja työn kehittämistä, ongelmien ratkaisemista sekä valintojen ja päätösten tekemistä.	hakee ohjattuna tietoa	hakee tietoa ohjeiden mukaan	hakee itsenäisesti tietoa
	suunnittelee työtään, mutta uusissa tilanteissa tai työympäristön muuttuessa tarvitsee ohjausta	suunnittelee oman työnsä ja arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa	suunnittelee itsenäisesti vastuullaan olevia tehtäviä ja arvioi osaamistaan ja työnsä onnistumista sekä perustelee arviotaan
	arvioi työnsä onnistumista	ottaa vastaan palautetta ja toimii palautteen mukaisesti	arvioi ja kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään
	selviytyy tutuista tilanteista, mutta muuttuvissa ja valintatilanteissa tarvitsee ohjausta ja tukea	selviytyy muuttuvista ja valintatilanteista omaaloitteisesti	kehittää toimintaansa saamansa palautteen pohjalta
			toimii erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, tilanteeseen sopivasti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
Vuorovaikutus ja yhteistyö Arvioidaan toimintaa vuorovaikutustilanteissa ja yhteistyökykyä.	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiessaan omassa oppimis- ja työyhteisössään	toimii tilanteen vaatimalla tavalla omassa oppimis- ja työyhteisössään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	ilmaisee selkeästi asiansa ja tuo rakentavasti esille erilaisia näkökantoja
	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä
	toimii tutussa työyhteisössä ja ryhmässä ja pyytää tarvittaessa apua muilta	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja yöntekijän
Ammattietiikka Arvioidaan toimintaa ammattietiikan, ammatin arvoperustan ja tehtyjen sopimusten mukaisesti.	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita ja aikatauluja	noudattaa annettuja eettisiä ohjeita, sopimuksia ja säädöksiä sekä aikatauluja	toimii työyhteisön arvojen, tavoitteiden, eettisten ohjeiden, sopimusten ja säädösten mukaisesti vaihtelevissa tilanteissa sekä noudattaa aikatauluja

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky Arvioidaan terveyttä ylläpitävää ja turvallista toimintaa sekä toimintakyvyn ylläpitoa.	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden
	varmistaa turvallisuuden ohjeiden mukaisesti	varmistaa turvallisuuden	varmistaa turvallisuuden ja tiedottaa havaitsemistaan vaaroista ja riskeistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	käyttää turvallisesti suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä
	työskentelee pääsääntöisesti ergonomisesti oikein	työskentelee ergonomisesti oikein	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian
Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen), liikunnan (1 ov) ja terveystiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen laaditaan tarvittaessa kunkin alan tarpeen mukaiset terveyden, turvallisuuden ja toimintakyvyn ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.			

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT YLEISELLÄ TASOLLA		
4. b) Muut elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Opiskelija			
Aloitekyky ja yrittäjäisyys Arvioidaan tavoitteellista, taloudellista ja tuloksellista toimintaa ja itsensä johtamista.	Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tiedon (1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä sekä ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen sisällytetyn yrittäjäisyysosan (5 ov) ammattitaitovaatimuksissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.		
Kestävä kehitys Arvioidaan teknologisten, taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen periaatteiden noudattamista.	noudattaa ohjatusti alalla vaadittavia kestävä kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa alalla vaadittavia kestävä kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja	noudattaa itsenäisesti alalla vaadittavia kestävä kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja ja tuo esille kehittämistarpeita
Estetiikka Arvioidaan esteetiikan huomioon ottamista työssä	työskentelee ohjatusti alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	työskentelee alan esteettisten periaatteiden, työympäristön viihtyisyyden ja muiden työn lopputuloksen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden mukaisesti	hyödyntää monipuolisesti työssään alan esteettisiä periaatteita – toimii työympäristön viihtyisyyteen ja muiden työn lopputulokseen ulkonäköön vaikuttavien tekijöiden edistämiseksi

<p>Viestintä ja mediaosaaminen</p> <p>Arvioidaan kriittisyyttä mediatuotteiden tunnistamisessa, havainnoinnissa ja tulkinassa sekä media- ja viestintäteknologian käyttämistä</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu tarpeen vaatiessa kunkin alan vaatimusten mukaiset viestintä- ja mediaosaamisen ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Matematiikka ja luonnontieteet</p> <p>Arvioidaan työn edellyttämää laskutaitoa sekä työssä tarvittavaa fysiikan ja kemian lainsäätöjen hallintaa.</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) matematiikan (3 ov), fysiikan ja kemian (2 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset matematiikan ja luonnontieteiden ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Teknologia ja tietotekniikka</p> <p>Arvioidaan teknologian ja tietotekniikan hyödyntämistä ammattialalla sekä tekniikan hyötyjen, rajoitusten ja riskien huomioon ottamista.</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia tavanomaisia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa, tarvitsee joskus ohjausta</p>	<p>käyttää ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä toistuvissa työtilanteissa</p>	<p>hyödyntää monipuolisesti ammatissaan tarvittavia teknisiä ja tietoteknisiä järjestelmiä</p>
	<p>valitsee tarvittavat koneet ja laitteet ohjattuna ja tunnistaa riskit.</p>	<p>valitsee sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät riskit.</p>	<p>valitsee itsenäisesti sopivat koneet ja laitteet ja tunnistaa niiden käyttöön liittyvät rajoitukset ja riskit.</p>
	<p>Tietotekniikka todentuu yhteisten opintojen (yhteiskunta-, yritys- ja työelämäntieto 1 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen on laadittu kunkin alan tarpeen mukaiset teknologian ja tietotekniikan ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		
<p>Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit</p> <p>Arvioidaan osallistumista yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon eri taustan omaavien ihmisten kanssa sekä työntekijää ja kansalaista koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien mukaista toimintaa.</p>	<p>Todentuu ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (yhteisten opintojen) yhteiskunta-, yritys- ja työelämäntiedon (1 ov) sekä äidinkielen (4 ov) tavoitteissa ja arviointikriteereissä. Tämän lisäksi on laadittu tarpeen mukaan jokaisen tutkinnon ammattitaitovaatimukseen kunkin alan tämän avaintaidon edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit.</p>		